

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2024

Kristýna Kovaříková

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Aktivity veřejné správy v boji proti dezinformacím v České republice a
Slovenské republice

Diplomová práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Kristýna Kovaříková**
Osobní číslo: **E22482**
Studijní program: **N0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Ekonomika veřejného sektoru**
Téma práce: **Aktivity veřejné správy v boji proti dezinformacím v České republice a Slovenské republice**
Zadávající katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem diplomové práce je analýza aktivit veřejné správy v rámci boje proti dezinformacím v České republice a Slovenské republice. Charakterizovat zejména vznik, typy a techniky dezinformací v obou státech. Dále zkoumat možnosti boje proti nim a související náklady. Diskutovat výsledky výzkumu a eventuálně navrhnout možná doporučení.

Osnova:

- Vymezení pojmů vztahujících se k zkoumané problematice.
- Charakteristika vybraných aspektů v oblasti dezinformací.
- Výzkum boje proti dezinformacím včetně souvisejících nákladů.
- Shrnutí výsledků, diskuse a návrh možných doporučení.

Rozsah pracovní zprávy: **55**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

GREGOR, M., MLEJNKOVÁ, P. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. Bmo: CPress, 142 s. 2018. ISBN 978-80-264-1805-4.
GREIFENEDER, R., JAFFE, M., NEWMAN, E., SCHWARZ, N. *The Psychology of Fake News: Accepting, Sharing, and Correcting Misinformation*. London: Routledge, 252 s. 2020. ISBN 9780429295379.
LOCHMANNOVÁ, A. *Veřejná správa: základy veřejné správy*. 2. aktualiz. vyd. Prostějov: Computer Media, 116 s. 2020. ISBN 978-80-7402-417-7.
NOVOTNÝ, V., KLÍMA, K., KRÁLIKOVÁ, K., DUDOR, L. *Veřejná správa v zemích Visegrádské čtyřky: (Česká republika, Maďarsko, Polská republika, Slovenská republika)*. Praha: Leges, 189 s. 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-215-8.
STRUHÁRIK, F. *Co je nového v médiích*. Přeložila Pavlína BORSKÁ. Praha: Nová beseda, 117 s. 2022. ISBN 978-80-88383-34-5.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jan Fuka, Ph.D.**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání diplomové práce: **1. září 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2024**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Romana Provozničková, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

V Pardubicích dne 1. září 2023

Prohlašuji:

Práci s názvem *Aktivita veřejné správy v boji proti dezinformacím v České republice a Slovenské republice* jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 26. 06. 2024

Kristýna Kovaříková v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala Ing. Janu Fukovi, Ph.D. za jeho pomoc, vstřícnost, trpělivost a odborné vedení, které mi poskytl.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá bojem veřejné správy s dezinformacemi v České a Slovenské republice. V současné době se jedná o velmi diskutované téma. Nejdříve jsou vymezeny pojmy související s tématem práce a následně se práce zabývá typy, technikami a možnostmi obrany proti dezinformacím. Následně je problematika dezinformací analyzována v prostředí veřejné správy v České a Slovenské republice a poté jsou shrnuta a vyhodnocena zjištění a navrženo doporučení.

KLÍČOVÁ SLOVA

Dezinformace, veřejná správa, Česká republika, Slovenská republika, bezpečnost, hybridní hrozby

TITLE

Public administration activities in the fight against disinformation in the Czech and Slovak Republic

ANNOTATION

This diploma thesis deals with the struggle of public administration with disinformation in the Czech and Slovak Republics. This is currently a hotly debated topic. First, terms related to the topic of the work are defined, and then the work deals with types, techniques and possibilities of defense against disinformation. Subsequently, the issue of disinformation is analyzed in the environment of public administration in the Czech and Slovak Republics, and then the findings are summarized and evaluated and recommendations are proposed.

KEYWORDS

Disinformation, public administration, the Czech Republic, the Slovak Republic, security, hybrid threats

OBSAH

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK.....	9
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	10
ÚVOD.....	12
1 VEŘEJNÁ SPRÁVA A DEZINFORMACE.....	13
1.1 Veřejná správa a veřejná služba.....	13
1.1.1 Problematika veřejné správy a služby v České republice.....	15
1.1.2 Problematika veřejné správy a služby ve Slovenské republice	15
1.2 Bezpečnost	16
1.2.1 Bezpečnost a bezpečnostní politika České republiky	17
1.2.2 Bezpečnost a bezpečnostní politika Slovenské republiky	17
1.3 Dezinformace, fake news a propaganda	17
1.3.1 Kde se vzala první dezinformace a doba internetu	18
2 PROBLEMATIKA DEZINFORMACÍ V ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLICE	20
2.1 Oblast dezinformací v České republice	20
2.2 Oblast dezinformací v Slovenské republice.....	21
3 VYBRANÉ ASPEKTY V OBLASTI DEZINFORMACÍ.....	24
3.1 Techniky dezinformací	24
3.2 Typy dezinformací.....	27
3.3 Obrana proti dezinformacím.....	27
3.4 Dezinformace v České republice	28
3.5 Dezinformace ve Slovenské republice.....	32
4 METODOLOGIE	35
5 VÝZKUM V OBLASTI BOJE PROTI DEZINFORMACÍM V ČR A SR	37
5.1 Boj proti dezinformacím na úrovni Evropské unie.....	37
5.2 Boj proti dezinformacím v České republice	51
5.2.1 Dílčí shrnutí	65

5.3	Boj proti dezinformacím v Slovenské republice.....	66
5.3.1	Dílčí shrnutí	80
6	SHRnutí, DISKUSE A DOPORUČENÍ.....	81
	ZÁVĚR	85
	POUŽITÁ LITERATURA	86
	PŘÍLOHY	103

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Tabulka 1- Výdaje EU na opatření proti dezinformacím (v jednotkách EUR)	49
Tabulka 2 - Úkoly a odpovědnosti v rámci za plnění cílů v rámci Akčního plánu k Národní strategii pro čelení hybridnímu působení.....	55
Tabulka 3- Návrh opatření akčního plánu koordinácie boja proti hybridným hrozbám.....	71
Obrázek 1 – Výdaje EU na opatření proti dezinformacím (v jednotkách EUR)	51

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

AFFGEN.7 - Divize pro strategickou komunikaci a analýzu informací

CTHH – Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám

CHH – Centrum proti hybridním hrozbám

ČR – Česká republika

ČSR – Československá republika

ESVČ – Evropská služba pro vnější činnost

EU – Evropská unie

HFC – Hybrid fusion cell

KBR – Kancelária bezpečnostnej rady

KGB – Tajná sovětská služba

KRIT – Krizový informační tým

MIRRI SR – Ministerstvo investícií, regionálního rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky

MK SR – Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

MO SR – Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

MO ČR – Ministerstvo obrany České republiky

MPO ČR – Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky

MS SR – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

MŠMT ČR – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy České republiky

MŠVVaŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

MZ SR – Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

MZV ČR – Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

MZVaEZ – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky

NATO – Severoatlantická alianca (North Atlantic Treaty Organization)

NBAC – Národné bezpečnostné analytické centrum

NKC HH – Národné kooperačné centrum pre hybridné hrozby

NKM HH - Národní kontaktní místo pro hybridní hrozby

NÚKIB – Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost

RAS – Rapid alert system

SITCEN – Situačné centrum Slovenskej republiky

SR – Slovenská republika

StB – státní bezpečnost

VeKySIO AČR – Velitelství kybernetických sil a informačních operací Armády ČR

ÚOŠS – Ústredné orgány štátnej správy

ÚV SR – Úrad vlády Slovenskej republiky

ÚV ČR – Úřad vlády České republiky

ÚVOD

Tato práce se zabývá bojem veřejné správy proti dezinformacím. Dezinformace jsou v současné době velmi diskutovaným tématem z hlediska jejich nebezpečnosti a dopadem na společnost. Dezinformace jsou v aktuální době rozšířené více než kdy dříve. Jejich rychlejšímu a propracovanějšímu šíření napomáhá dnešní internetová doba, kdy už společnost již není informována pouze prostřednictvím tisku. Dezinformace se dotýkají nejrůznějších oblastí. Právě veřejná správa je jednou z nich a je dezinformacemi rovněž ohrožována.

Cílem diplomové práce je analýza aktivit veřejné správy v rámci boje proti dezinformacím v České republice a Slovenské republice. Charakterizovat zejména vznik, typy a techniky dezinformací v obou státech. Dále zkoumat možnosti boje proti nim a související náklady. Diskutovat výsledky výzkumu a eventuálně navrhnout možná doporučení.

Na začátku této práce jsou představeny základní pojmy, které jsou v rámci této diplomové práce stěžejní pro její pochopení. Těmito pojmy jsou veřejná správa, veřejná služba, bezpečnost a dezinformace. Práce dále pojednává o typech a technikách dezinformací a možnostech obrany proti nim. Následně se práce ubírá do prostředí veřejné správy České republiky a Slovenské republiky. V prostředí České republiky a Slovenské republiky je poté proveden výzkum, který je orientován na boj České republiky a Slovenské republiky s dezinformacemi. V rámci výzkumu je využita metoda rešerše zdrojů, analýzy, syntézy, komparace a polostrukturovaného rozhovoru. Tento rozhovor byl proveden s odborníkem na problematiku dezinformací v rámci České republiky, kterým je Michal Klíma, bývalý vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací. Výsledky, které z výzkumu plynou, jsou vyhodnoceny vzhledem k teoretické základně. Následně jsou navržena doporučení plynoucí z výzkumu.

1 VEŘEJNÁ SPRÁVA A DEZINFORMACE

1.1 Veřejná správa a veřejná služba

Veřejná správa nemůže být vymezena pouze jako činnost výkonná a nařizovací. Dnes už je rovněž pojmána také jako služba či governance, čímž se rozšiřuje její význam. Tímto širším významem je správa veřejných věcí za aktivní účasti občanů, tedy v jejich prospěch (Hendrych, 2014, s. 11). Hendrych (2014, s. 13) dále podotýká, že veřejná správa je právem vázána jak negativně, tak také pozitivně, což je způsobeno tím, že každý vykonavatel veřejné správy má stanovenou působnost a pravomoc. Nositeli veřejných práv a povinností jsou subjekty. Jménem těchto subjektů (stát, obce, kraje atd.) a na jejich odpovědnost je veřejná správa vykonávána. Stát je nejdůležitějším subjektem veřejné správy. Je právnickou osobou veřejného práva a veřejnou správu může vykonávat dvěma způsoby, a to přímo, nebo nepřímo. Pokud jej bude vykonávat přímo, bude využívat své orgány. Pokud se bude jednat o výkon nepřímý, stát vykonává veřejnou správu pomocí jiných subjektů, tedy pomocí přenesené působnosti (Lochmannová, 2020, s. 26). Pro upřesnění, vykonavatelé veřejné správy nemají právní subjektivitu, a tedy veřejnou správu neboli jednotlivé úkoly z její oblasti realizují jménem subjektu veřejné správy. Příkladem vykonavatele může být ministerstvo, a to v případě, kdy je subjektem veřejné správy stát. (Lochmannová, 2020, s. 28).

Základním dělením veřejné správy je její klasifikace z hlediska materiálního a formálního. Toto rozdělení spočívá v tom, že se veřejnou správou myslí buď určitý druh činnosti (spravování), což je materiální pojetí a v případě formálního pojetí veřejnou správou považujeme instituce. Tedy klade se důraz nikoliv na činnost, ale na organizaci (Hendrych, 2014, s. 14–15). Také autoři Mates a Starý (2009, s. 15) uvádí, že v případě materiálního pojetí chápeme veřejnou správu jako určitý typ činnosti. Představitelé tohoto pojetí hledají odpovědi na otázku, jaká je to činnost, co je pro tuto činnost charakteristické a čím se odlišuje od jiných činností. Kopecký (2023a, s. 62) tvrdí, že tyto aktivní činnosti jsou především zaměřené na prosazování a ochranu veřejného zájmu. Hendrych (2014, s. 14–15) dále zmiňuje, že v případě materiálního členění se pak veřejná správa dále dělí z hlediska negativního a pozitivního vymezení. Pozitivní vymezení je spojováno s činnostmi, které má veřejná správa vykonávat, aniž by záleželo na tom, kdo veřejnou správu vykonává. Zda ji vykonává státní správa, samospráva či soukromoprávní subjekt. Záleží však na stanoveném poměru působnosti mezi nimi. Negativní vymezení se po tom zakládá na neúspěšném definování pozitivního vymezení, tedy spíše na jeho nedostacích. Je tedy založeno na substrakci a můžeme jej definovat takto: *„veřejná správa je souhrnem činností, které nelze kvalifikovat ani jako zákonodárné ani jako*

soudní.“ (Hendrych, 2014, s. 15). Podobně vysvětlují pozitivní a negativní vymezení také autoři Mates a Starý (2009, s. 15), jelikož zmiňují, že pokud jde o pokus vysvětlit pojem veřejná správa pomocí pozitivního vymezení, vede to ke dvěma extrémům. Prvním extrémem je příliš abstraktní definice a v druhém případě je definice příliš obsáhlá, což se za definice ani nedá považovat. Dále se autoři vyjadřují také k negativnímu vymezení a stejně tak říkají, že ve snaze dojít k použitelnému závěru, nabízí se subtrakce, čímž se lze dostat k negativnímu vymezení pojmu veřejná správa.

Veřejná správa může být tedy definována jako správa veřejných záležitostí ve veřejném zájmu (Kadečka, Rigel, 2009, s. 3). Autoři Mates a Starý (2009, s. 13) zmiňují, že z hlediska vymezení veřejné správy je nesporné takové tvrzení, že je veřejná správa určitou činností a hledisko jejího vztahování na orgány je až druhotné. Také autoři Kafka a kol. (2009, s. 6) uvádí, že je veřejná správa vykonávána ve veřejném zájmu, a to těmi subjekty, které ji uskutečňují. Zaměřuje se především na subjekty, které stojí mimo ni, tedy na adresáty.

Velmi důležitým pojmem souvisejícím s veřejnou správou je veřejná služba. Je zde potřeba rozlišovat veřejnou službu z hlediska užitečnosti a veřejnou službu jako bytí ve službě. Také státní služba jako povolání, je tedy veřejnou službou. Jedná-li o státní aparát, tedy ti, kteří vykonávají státní moc a správu, předpokládá se někdy, že se jedná o profesionály, kteří chtějí být ve službě co nejdéle. Existuje však dilema, kdy je rozpor v tom, zda má úředník sloužit občanům, nebo politikům. Úředník má být odpovědný vůči svému nadřízenému, ten ale může být v určitém politickém postavení. Tedy jedná se o objektivnost vůči nedostatkům svého nadřízeného, který je politikem (Pomahač a kol., 2013, s. 171).

Avšak Hendrych (2014, s. 178) dále také uvádí, že T. Čebišová (2001) informuje o čtyřech možných alternativách pojmu služba. Těmito alternativami jsou:

- úloha či poslání veřejné správy,
- předmět či náplň činnosti veřejné správy,
- označení úřadů či úseků veřejné správy,
- označení zaměstnance veřejné správy a jeho právního postavení.

Autor Kopecký (2023a, s. 136) poznamenává, že úkolem, který má veřejná služba zajistit, je, aby byl výkon veřejné správy profesionální a kontinuální a aby veřejná správa fungovala jako odborná a nestranná služba veřejnosti. Hendrych (2014, s. 179 a 180) dále sděluje, že pojem státní služba je užší než pojem veřejná služba. Státní služba se užívá pouze pro zaměstnance státu. Pojem veřejná služba se vztahuje i na zaměstnance jiných nositelů veřejné správy.

1.1.1 Problematika veřejné správy a služby v České republice

V České republice (ČR) funguje spojený model veřejné správy, což znamená, že se v určité míře přenáší výkon státní správy na samosprávu (přenesená působnost) (Novotný a kol., 2017, s. 12). Jak hovoří Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ČR je jednotný, svrchovaný a demokratický právní stát. ČR je založená na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Zdrojem veškeré státní moci je lid, který ji vykonává pomocí orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. Lid může státní moc vykonávat i přímo, když tak stanoví zákon. Dále je v ČR zaručena samospráva územních samosprávných celků, což vyplývá z toho, že v ČR existuje spojený model veřejné správy. Autoři Pomahač a kol. (2013, s. 56) uvádí, že v ČR je rozšířena institucionální definice veřejné správy. Tato definice říká, že veřejná správa je součtem státní správy (která je disjunktně vymezená), územní a zájmové samosprávy a ostatní veřejné správy.

Jak hovoří Etický kodex Úřadu vlády ČR (ÚV ČR), veřejná správa ČR je službou veřejnosti (Vláda České republiky, 2016). §4 Zákona č. 500/2004 říká, že služba veřejnosti je také základní zásadou veřejné správy. Tato zásada je platná pro celou veřejnou správu ČR, nevztahuje se tedy pouze na veřejnou správu vykonávanou státními orgány (tedy i na ty, na které byl výkon veřejné správy delegován (Klanicová, b. r.).

Z hlediska státní služby je důležitý Zákon č. 234/2014 Sb. o státní službě. V ČR státní služba představuje reprezentaci státu a zvláštní odpovědnost vůči veřejnosti, tedy profesionální a nestrannou službu pro veřejnost. Státní služba je činnost, jejímž cílem je dosáhnout určitého veřejného účelu. Tato činnost však není činností zákonodárnou, soudní a není ani vládou. Jde tedy o výkon státní správy (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2023, str. 3 a 5).

1.1.2 Problematika veřejné správy a služby ve Slovenské republice

Dle Ústavního zákona 460/1992 Sb. je Slovenská republika (SR) je demokratický, svrchovaný a právní stát, kdy státní moc pramení od občanů, jelikož volí své zástupce a tím vykonávají tuto státní moc. Státní moc ale vykonávají rovněž přímo. Státní orgány pak činí na základě Ústavy a také na základě zákona, tedy v jeho mezích, rozsahu a způsobem, který zákon stanoví. Tedy, jak je výše řečeno, v SR je moc lidu uskutečňována prostřednictvím politických zástupců, kteří jsou zvoleni v demokratických volbách. Je zde také uplatňováno několik přístupů, kterými jsou: dělba moci, legislativa, exekutiva a justice, které jsou navzájem nezávislé, avšak se doplňují a kontrolují (Ministerstvo vnitra České republiky, 2018, s. 178).

Klimovský (2008, s. 226) uvádí, že v SR je veřejný systém postaven na třech pilířích (subsystémech), kterými jsou:

- subsystém státní správy,
- subsystém samosprávy,
- subsystém veřejnoprávních korporací (ostatní veřejnou správu).

Veřejnou službou neboli výkonem práce ve veřejném zájmu, jsou například: zaměstnanci na úřadech, ve školách, v organizacích (které jsou ve zřizovatelské působnosti samosprávných krajů), v zařízeních sociálních služeb, muzeích, divadlech apod. Zaměstnavateli těchto zaměstnanců veřejné služby jsou státní orgány, vyšší územní celky, obce, oprávněné právnické osoby, právnické osoby zřízené zákonem a právnické osoby zřízené státním orgánem, obcí či vyšším územním celkem (Slovensko.sk., 2023).

Zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme kromě jiného vymezuje povinnosti zaměstnanců při výkonu práce ve veřejném sektoru. Mezi tyto povinnosti patří nestrannost, a to v rámci jednání i rozhodování. Zaměstnanci se musí vyvarovat všeho, co by v důsledku znamenalo ohrožení důvěry v nestrannost a objektivnost jednání a rozhodování. Další povinností je rovněž jednání zaměstnanců, které nesmí být v rozporu zájmů.

Státní služba je pak vykonávána ve státně zaměstnaneckém poměru ke státu. Zákon č. 400/2009 Z.z o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov definuje státní správu takto: *„Státní služba pro účely tohoto zákona je činnost, kterou státní zaměstnanec v rozsahu ustanoveném tímto zákonem anebo osobitým předpisem plní úlohy státního orgánu při vykonávání státní správy anebo plní úlohy při vykonávání státních záležitostí v služebním úřadě v příslušném odboru státní služby anebo bez určení odboru státní služby“.*

1.2 Bezpečnost

Lochmannová (2020, s. 103-104) uvádí, že bezpečnost je stav, kdy jednotlivci, skupiny ale i státy nepocítují žádné vážné ohrožení anebo se před takovými vážnými hrozbami cítí chráněni. Autoři Adamec a kol. (2012, s. 3) zmiňují, že lze pojem bezpečnost vymezit také jako stav, kdy jsou hrozby pro objekt (například národní stát) eliminovány na co nejnižší míru. Zároveň je tento objekt k eliminaci současných i potenciálních hrozeb vybaven a je ochoten spolupracovat.

Bezpečnost se člení na vnitřní a vnější. Z perspektivy vnitřní bezpečnosti se jedná o potlačování hrozeb, které pochází zevnitř objektu (nepokoje obyvatelstva uvnitř konkrétního státu).

V případě vnější bezpečnosti je původ hrozby vně objektu (vojenská hrozba sousedního státu). Dále je možné bezpečnost rozlišovat jako měkkou a tvrdou. Tvrdou bezpečnost představuje klasická vojenská bezpečnost a měkkou odráží například oblast kriminality, organizovaného zločinu apod. Posledním důležitým dělením bezpečnosti je její dělení na kolektivní (bezpečnost kolektivu aktérů, tedy například národních států či mezinárodních organizací), globální (bezpečnost celého světa), mezinárodní (bezpečnost v mezinárodním společenství) a individuální (bezpečnost jedince/individua) (Lochamannová, 2020, s. 103–104; Adamec a kol., 2012, s. 3). Bezpečnostní správa státu je zajišťována institucemi a orgány státní správy, kdy na vrcholu stojí prezident, parlament a vláda (včetně jednotlivých ministerstev). Zajišťována je prostřednictvím bezpečnostních sborů, armádou a institucemi územní samosprávy (Lochamannová, 2020, s. 103–104).

1.2.1 Bezpečnost a bezpečnostní politika České republiky

Velmi důležitou je z hlediska bezpečnosti ČR ochrana jednotlivce, ochrana jeho života, zdraví, svobody, lidské důstojnosti jednotlivce a také jeho majetku. Jde tedy o princip zajištění ochrany jednotlivce. Z hlediska Bezpečnostní strategie ČR lze tvrdit, že představuje přístupy, nástroje a opatření sloužící k zajištění bezpečnosti, ochrany a obrany občanů a státu. Pro zajištění obrany a bezpečnosti ČR je základním východiskem její aktivní účast v systému kolektivní ochrany Severoatlantické aliance (NATO). Samozřejmě také členství v EU přináší výhody kolektivního zajištění vlastní obrany a bezpečnosti (Vláda České republiky, 2015, s. 6).

1.2.2 Bezpečnost a bezpečnostní politika Slovenské republiky

Zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky uvádí, že obrana SR je souhrn opatření, pomocí nichž je v této zemi zachováván mír, svrchovanost, bezpečnost, územní celistvost a nedotknutelnost hranic. Do tohoto souhrnu opatření také patří plnění závazků, které vyplývají z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadnutí a dalších mezinárodních smluv vojenské povahy. Do obrany státu patří také souhrn opatření SR na boj s terorismem, kdy hlavními aktéry jsou soudy, zpravodajské služby, prokuratura a ozbrojené síly a sbory SR.

Tím, že je SR členem NATO, má jako stát garantovanou bezpečnost. Samozřejmě bezpečnost SR garantuje také členství v EU (Cabada, Waisová, 2018, s. 31).

1.3 Dezinformace, fake news a propaganda

Fake news jsou informace, které jsou úmyslně nepravdivé a zavádějící. V případě fake news nejde o nic jiného než o dezinformace. Vyskytují se jak na sociálních sítích, tak v médiích

(Gregor, Vejvodová, 2018, s. 8). Taktéž velmi dobře vysvětluje pojem dezinformace příručka Resist, kdy byla použita pro vysvětlení tato definice: „*Šíření dezinformací spočívá v úmyslném vytváření a šíření nepravdivých a/nebo zmanipulovaných informací, které mají příjemce oklamat nebo uvést v omyl. Účelem je buď způsobit škodu, nebo získat nějaký politický, osobní či finanční prospěch.*“ (Pamment, 2021a, s. 2). Ministerstvo vnitra (b. r. (a)) na svých stránkách také definuje pojem dezinformace. Tento pojem formuluje jako záměrné šíření nepravdivých informací, hlavně tedy státními aktéry a jejich dalšími složkami. Tyto nepravdivé informace stát šíří například vůči jinému státu či médiím, přičemž cíl je ovlivnit názor či rozhodování těch, kteří jej přijímají.

Gregor, Vejvodová (2018, s. 8) a Ministerstvo vnitra (b. r. (a)) sdělují, že existuje také pojem misinformace (fáma), který má s pojmem dezinformace společný základ, kterým je nepravdivý či zavádějící obsah. Rozdílem mezi nimi je ten, že fáma je šířena bez vědomí toho, že se jedná o lež. Dále autoři Gregor a Vejvodová (2018, s. 8-9) informují, že u dezinformací je důležité, aby byly její základy částečně věrohodné. Jedním faktorem je tedy její částečné založení na věrohodných informacích. Těchto faktorů, rozhodujících o uvěřitelnosti dezinformace, je samozřejmě více. Jedním z dalších je také přizpůsobení kulturnímu kontextu. Třetím faktorem je, aby se dezinformace dostala k lidem více sdělovacími prostředky, proto také dezinformace obsahují apel k dalšímu šíření a sdílení. Ministerstvo vnitra České republiky (b. r. (a)) tvrdí, že nebezpečí dezinformací tkví v tom, že způsobuje nedůvěru v politický systém, média, a dokonce i v demokratický systém. Šíří se tedy myšlenka, že se nedá vůbec ničemu věřit a nedá se nic dělat.

Propaganda je pojmem, který velmi široce souvisí s pojmem dezinformace. Ministerstvo vnitra ČR (MV ČR) definuje pojem propaganda jako šíření informací a myšlenek, které probíhá systematicky, a hlavně velmi často neobjektivním způsobem. To vše má za cíl podpořit nějaký politický názor či kauzu (Ministerstvo vnitra České republiky, b. r. (a)). Autoři Gregor a Vejvodová (2018, s. 14) potom zmiňují, že dezinformace jsou velmi efektivním nástrojem propagandy. Cílem propagandy je působit na publikum a úmyslně utvářet jeho myšlenky a chování, což potom ovlivní odezvu publika, která bude v souladu s propagandisty. Podstatou tedy je zmanipulovat a ovlivnit.

1.3.1 Kde se vzala první dezinformace a doba internetu

Fake news jsou sice relativně nový pojem pro dezinformace, ale s dezinformacemi se lidé setkali už docela dávno (Gregor, Vejvodová, 2018, s. 9). Dezinformace je jako prvek vojenské taktiky znám již od starověku. Pojem dezinformace se však začal užívat po 2. světové válce pro

pojmenování falsifikovaných materiálů, jejichž využití sloužilo k oklamání cizích tajných a zpravodajských agentů. Používal se nejdříve pojem *decepce*, což znamená podvod či klam. Toto pojmenování bylo používáno pro akce, které měly manipulovat nadcházející události. Pojem dezinformace se měl, podle některých západních autorů rozšířit v 70. letech z ruského slova „desinformacija“. Avšak už v 50. letech bylo založeno oddělení pro dezinformace, a to za působení KGB – tajná sovětská služba (Neumannová, 2017). Tvrzení, že dezinformace se objevily s rozmachem sociálních sítí a internetu (jelikož se lidé všude dočítají, jak se bránit na sociálních sítích, jak rozeznat web, který není důvěryhodný, jak poznat podvodné emaily apod.), není pravdivý, jelikož dezinformace se objevily již daleko dříve. (Nutil, 2020, s. 55). Autor Nutil (2020, s. 56) dále zmiňuje, že již dříve se mezi lidmi šířily nejrůznější šeptandy, povídačky, pověsti či fámy. Také se mezi lidmi pohybovali různí podvodníci. Ještě dnes se lidé baví o skutečnostech, které jsou založeny na pověrách. Už tenkrát při válečných obdobích, stejně jako při dnešním válečném stavu na Ukrajině, vznikaly falešné zprávy, které byly podporovány propagandou, což mělo vzbuzovat nenávisť ostatních vůči nepříteli.

Dezinformace byly aktivně využívány ve světových válkách, a to všemi bojujícími stranami. Největší uplatnění ale měly dezinformace najít ve Studené válce (dominovaly Zpravodajské služby států Varšavské smlouvy, a to včetně ČSR). Autoři také uvádí, že českoslovenští dezinformátoři patřili k těm nejlepším. Známým mezi dezinformátory byl Luděk Bittman, který byl příslušníkem československé Státní bezpečnosti – StB (Gregor, Vejvodová, 2018, s. 10). Rozmach internetu a sociálních sítí však existenci dezinformací jen podpořil. To, co se děje a funguje v realitě, velmi podobně funguje i na internetu. Internet je ale mnohem agresivnější v této oblasti. Přispívá tomu anonymita, existence falešných účtů a také to, že sociální sítě o konkrétním člověku sbírají informace a tím pádem dokážou filtrovat obsah, který člověk vidí tak, aby byl pro něj co nejpříjemnější. V obsahu, který člověk vidí jsou tedy pouze informace a záležitosti, se kterými sympatizuje a se kterými souhlasí. Sociální sítě neukazují věci, tak jak jsou, ale takové, jaké je chceme vidět (Táborský, 2020, s. 125-126). Je to jakási „bublina pohodlí“, kterou si každý z nás na internetu vytváří. Pokud jsou například dva lidé, kteří uznávají opačné politické názory, tak internet každému z nich nabídne úplně jiné zprávy, a to znamená, že si lidé přestávají rozumět (Nutil, 2020, s. 59). Nejvíce nebezpečné z hlediska dezinformací jsou právě zprávy z domova i ze světa, které internet zprostředkovává každý den. Díky internetu lidé prohlubují své znalosti a vědomosti, ale samozřejmě, i na internetu číhá nebezpečí právě například v podobě dezinformací (Gregor, Vejvodová, 2018, s. 44).

2 PROBLEMATIKA DEZINFORMACÍ V ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLICE

2.1 Oblast dezinformací v České republice

Česká právní úprava/legislativa nezná pojem dezinformace. Stejně tak nezná ani pojem propaganda. Chybí tak skutková podstata trestného činu dezinformace a propagandy. Pokud by však k dezinformaci či propagandě došlo v rámci jiného jednání (například pomluva, křivé obvinění, šíření poplašné zprávy apod.), tak lze tento čin dezinformace trestat (Ministerstvo vnitra České republiky, b. r. (b)).

Pro problematiku dezinformací měl vzniknout zákon, který měl stanovit tresty za šíření dezinformací, nakonec z něj ale sešlo. Na tomto návrhu legislativy pracovalo MV ČR, které návrh předložilo. Je velmi problematické pro potřeby zákona definovat pojem dezinformace. Dalším problémem by bylo v každém z případů rozuzlit, zda se jednalo o úmyslné šíření či šíření nedbalé. Návrh tohoto zákona kritizovali hlavně opoziční politici, kteří se obávali, aby jej vláda nepoužívala k potlačování svobody slova nebo třeba umlčování opozice (iROZHLAS, 2023; ČT24, 2022).

Existují však relevantní dokumenty zabývající se v širokém kontextu problematikou hybridních hrozeb a působení cizí moci. Těmito dokumenty jsou Audit národní bezpečnosti z roku 2016 a Národní strategie pro čelení hybridnímu působení z roku 2021 (spíše jejich akční plány). Doporučení Auditů národní bezpečnosti vzalo v potaz právě MV ČR, které zaměřilo část činností Centra proti hybridním hrozbám (CHH, dříve CTHH) na oblast dezinformací z hlediska vnitřní bezpečnosti (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022a, s. 25). Jedním pracovištěm je tak CHH, které tak činí pouze v rámci vnitřní bezpečnosti. CHH především *„provádí systematický monitoring informačního prostředí se zaměřením na dezinformace a rovněž je analyticky rozpracovává (z hlediska dezinformačních narativů a trendů) do výstupů, které sdílí s relevantními partnery.“* (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022a, s. 26). Dokument Analýza připravenosti ČR čelit závažné dezinformační vlně, která byla zpracovávána v roce 2022, uvedla, že celá řada oblastí, kterých se může dezinformační vlna dotknout, není pokryta. Tedy až na vnitřní bezpečnost ČR (CHH, které monitoring informačního prostředí činí v rámci vnitřní bezpečnosti v rámci své zákonné působnosti), se závažnými dezinformačními vlnami nemá kdo zabývat (žádnému orgánu státní správy, není v rámci gesce, svěřena nadresortní/vládní koordinace problematiky dezinformací). Ovšem také Armáda ČR má určité monitorovací a analytické schopnosti v rámci svých organizačních

kapacit. Jedná se o velitelství kybernetických sil a informačních operací Armády ČR (VeKýSIO AČR). Pro shrnutí byly tedy k roku 2022 organizační, personální i technické kapacity ČR, v této oblasti v součtu nedostačující (vyjma vnitřní bezpečnosti pokrytou CHH) (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022a, s. 26–30).

Důležitým krokem pro oblast čelení dezinformacím v ČR bylo vytvoření statusu vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací v roce 23. 3. 2022. Tuto funkci vláda zřídila z důvodu zlepšení podmínek pro profesionální a nezávislé fungování médií. Dalším důvodem zřízení této funkce bylo čelit dezinformačním hrozbám. Tuto funkci vykonával Michal Klíma (Vláda České republiky, 2022b). Funkce vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací však byla v únoru 2023 zrušena a agendu převzal poradce pro národní bezpečnost Tomáš Pojar (iDNES.cz, 2023a). Poradce pro národní bezpečnost působí při ÚV ČR a je nadresortním koordinátorem pro záležitosti hybridních hrozeb, dezinformací a dalších závažných bezpečnostních problematik. Dalším úkolem tohoto poradce je zajišťovat spolupráci zpravodajských a bezpečnostních složek a jejich efektivní postup (Seznam Zprávy, 2023). Funkce poradce pro národní bezpečnost byla usnesením vlády zřízena 21. 12. 2022 a v lednu roku 2023 byl do funkce jmenován Tomáš Pojar, MA. Vznik těchto funkcí znamenal posun v rámci čelení dezinformacím (Vláda České republiky, 2022a).

Z hlediska problematiky hybridních hrozeb a dezinformací má důležitou roli také Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB), i když na dezinformace není primárně orientován. Tuto roli lze spatřovat v zajišťování kybernetické bezpečnosti a zvyšování odolnosti kritické infrastruktury vůči kybernetickým útokům (Havlík, 2022).

2.2 Oblast dezinformací v Slovenské republice

Také SR řešila legislativu k problematice dezinformací a rovněž nakonec od vzniku legislativy sešlo. Přesněji mělo jít o novelu trestního zákona, konkrétně o nový trestný čin – šíření nepravdivé informace. Šlo by jak o úmyslný, tak i o nedbalostní trestný čin. Novela nenašla dostatečnou podporu poslanců. Rovněž byla problematickou částí právě definice nepravdivé informace. Také nelze jednoduše identifikovat pravdivost, zodpovědné osoby a velké množství obsahu. V současné době ale existuje návrh zákona o opatřeních na zvýšení bezpečnosti a důvěryhodnosti platforem v online prostředí (Onačilla, 2023).

V boji proti hybridním hrozbám a dezinformacím se v SR angažuje Národní bezpečnostní úřad SR. Při své činnosti vychází ze základních strategických a koncepčních dokumentů SR, EU a NATO (Národný bezpečnostný úrad, 2021a). V dokumentu Bezpečnostní strategie SR z roku

2021 uvádí, že v boji proti dezinformacím a propagandě chce vytvořit koordinovaný národní mechanismus pro zvyšování odolnosti vůči dezinformacím a informačním operacím (Národní bezpečnostný úrad, 2021b, s. 11-12). Na základě výše zmíněné Bezpečnostní strategie SR a programového prohlášení vlády na období 2020–2024 vznikl dokument Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám. Cílem tohoto dokumentu je v první řadě posílit odolnost státu a celé společnosti proti hybridním hrozbám. Především zlepšit meziresortní spolupráci a koordinaci, která má za cíl včasnou analýzu a reakci na hybridní aktivity směřované vůči SR (Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2022, s. 3; Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (a)).

V rámci problematiky dezinformací v dubnu 2019 vznikla na základě doporučení EU a jejího Akčního plánu proti dezinformacím Meziresortní konzultační skupina pro boj s dezinformacemi. Skupina je zřízena v gesci kanceláře Bezpečnostní rady SR. Členy této skupiny jsou: „*Ministerstvo zahraničných věcí a evropských záležitostí, Ministerstvo obrany, Ministerstvo kultury a Ministerstvo školství, vědy, výzkumu a sportu, dále bezpečnostní složky jako Policie SR, Slovenská informační služba, SITCEN (Situační centrum při úřadu vlády) či NBAC (Národní bezpečnostně-analytické centrum při Slovenské informační službě)*.“ (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022a, s. 31 a 32). Také Ministerstvo zahraničních věcí a evropských záležitostí SR (MZVaEZ SR) má v rámci problematiky dezinformací svoji roli. Jedná se o roli v oblasti identifikace, monitoringu a vyvracení dezinformací v oblasti zahraniční politiky. Dále se například v souvislosti s pandemií Covid-19 v oblasti boje proti dezinformacím angažovalo také Ministerstvo zdravotnictví SR (MZ SR) (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022a, s. 31 a 32).

V rámci Ministerstva vnitra SR (MV SR) je zřízeno také Centrum boje proti hybridním hrozbám (CBHH). Úkolem tohoto centra je zpracovávání analytických výstupů, které jsou různého charakteru (měsíční, týdenní, tematické analýzy, datové analýzy, analýzy průzkumu veřejného mínění apod.). Toto zpracování výstupů potom přispívá k lepšímu nastavení politik a k povědomí o určité situaci, což směřuje k přijetí patřičných opatření za účelem zvýšení odolnosti vůči hybridním hrozbám. Dále má vytvořit systém a metodiku pro sbírání informací o událostech, které by mohly mít co dočinění s hybridními hrozbami (v rámci MV SR) (vykazují určité prvky), s cílem je zpracovat a vyhodnotit. Subjektům ve veřejné správě, které spadají MV SR, má CBHH zvyšovat znalosti ohledně problematiky hybridních hrozeb, a to formou vzdělávání, přednášek a za pomoci vytvoření informačních materiálů. V rámci zesílení odolnosti vůči hybridním hrozbám v oblasti věcné působnosti MV SR, má CBHH komunikovat

se zahraničními partnery. Mezi další úkoly CBHH patří audit strategické komunikace a spolupodílení se na vytvoření komunikačních strategií pro MV SR. Měl by dále fungovat jako analytická podpora pro MV SR a Policejní sbor SR v rámci strategické komunikace. CBHH má rovněž vykonávat audit odolnosti subjektů státní správy vůči působení hybridních hrozeb, mapovat zranitelnost a navrhnout opatření. Posledním úkolem je potom zhotovení komplexních scénářů simulace hybridních útoků, které zapojuje širokou škálu aktérů z veřejné správy a dalších složek bezpečnostního systému SR. Nakonec je úkolem CBHH také jejich přímé použití. Založení CBHH bylo součástí národního projektu Zvýšení odolnosti SR vůči hybridním hrozbám pomocí posílení kapacit veřejné správy a slouží jako koordinační, metodické a odborné pracoviště v rámci MV SR (Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (b)). CBHH také vytvořilo webovou stránku „www.hybridnehrozby.sk“ s cílem poskytovat široké, ale i odborné veřejnosti souhrnné informace, které souvisí s problematikou hybridních hrozeb (Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2023a).

3 VYBRANÉ ASPEKTY V OBLASTI DEZINFORMACÍ

3.1 Techniky dezinformací

Dezinformace slouží k šíření vlivu a značná část dezinformací je šířena za účelem prosazování politických názorů. V příručce RESIST zpracované Centrem proti terorismu a hybridním hrozbám (přejmenované na CHH) přizpůsobeně českým podmínkám (Pamment, 2021a, s. 5) a v původní příručce RESIST 2 (Pamment, 2021b, s. 10–11) se informuje o technikách, které jsou shrnuté v modelu dezinformačních procesů nazvaného „FIRST“, dle počátečních písmen konkrétních technik. Těmito technikami jsou:

- Falešný obsah – je manipulováno s obsahem. Příkladem je photoshop, padělané dokumenty či překroucené citace apod.,
- Identita – uvádění nesprávného zdroje či jeho zatajování. Jde například o vytváření falešných účtů na sociálních sítích, ale může jít také o neodpovídající chování tomu, jak se účet prezentuje,
- Rétorika – využívání lživých argumentů. Může se například jednat o trolling, whataboutism, strawman, social proof a argumentum ad hominem,
- Symbolika – zneužívání komunikační hodnoty událostí. Jedná se například o historickou událost, která je vytržena z kontextu, obhajování konspiračních teorií za použití nesouvisejících faktů,
- Technologie – zneužívání technologické výhody (internetová boti).

Tyto techniky jsou velmi často kombinovány tak, aby byl jejich dopad co největší.

Nejedná se už pouze o médii upravený či dokonce vymyšlený příběh ze soukromí určité celebrity, ale do popředí se dostávají dezinformace, které šíří strach, nenávisť, podpalují ve společnosti extremistické tendence a šíří se lživá obvinění (Gregor, Vejvodová, 2018, s. 47).

Strawman

Jde o postavení nepřítele do pozice slaměného panáka. Ten, který se dotazuje, se pokouší vytvořit takzvaného slaměného panáka, kterého se svými argumenty snaží takzvaně „zničit“. Tedy je narušována diskuze a mění se její téma. Mluví tedy tzv. slaměného panáka používá jako manipulativní nástroj (Bez faulu.net, b. r. (a)). Jednoduše lze říci, že se jedná o překroucení argumentu někoho jiného. Slouží k odvedení pozornosti od argumentů, které jsou důležité. Touto technikou se zajistí, že namísto toho, abychom se zabývali relevantním argumentem

protější strany, předloží se podobný, ale ne stejný argument, na který je snadné zaútočit, tedy vyvrátit jej (Nikolopoula, 2023).

Whataboutism

Jedná se o konverzační taktiku, jejímž cílem je snaha o znepréhlednění situace za pomoci mlžení a také je cílem vytvořit představu, že vše je relativní. Jedná se o klasickou ruskou taktiku. Dezinformace spočívá v tom, že tímto způsobem lze ovlivnit, jaké informace budou šířeny intenzivněji a dostanou se tedy k více lidem. Nejde tedy vyloženě o falešné zprávy. Šíří se ty zprávy, které jsou pro protivníka užitečné (Kasík, 2018).

Social proof

Pokud se v kontextu dezinformací hovoří o tomto pojmu, jedná se o jednoduchý koncept, díky němuž člověk začne produkt, v tomto případě informaci, důvěřovat na základě potvrzení druhých lidí, kteří mají často zkušenosti či praxi v daném oboru (Šabacký, 2016). Social proof využívá emocí (Ilinčev, b. r.).

Trolling

Jedná se o účastníka pod anonymitou, který vystupuje velmi provokativně. Tato provokace dokáže ostatní vydráždit k emotivní reakci (JSNS.cz, b. r.). Trollové se velmi často skrývají pod falešnými účty. Tedy trolling je na jedné straně hromadné šikanování v prostoru sociálních sítí, a to skupinou uživatelů (trollové), kteří prostřednictvím svých nevybíravých projevů terorizují jiné/ho uživatele. Na druhé straně je trollingem ale také činnost, kdy uživatelé internetu v pozici trollů neustále šíří dezinformace a fake news. Cílem je tedy znemožnit diskusi či racionální dialog. Trolling tak vypadá jako komunikace, ale reálně jde o ofenzívu na komunikaci za užití argumentačních faulů, silného šíření dezinformací a fake news. Dále také za pomoci přetížení prostoru pro nějakou debatu irelevantním obsahem, což zajistí nemožnost se dostat k relevantním záležitostem či také prostřednictvím výrokové inkonzistence apod. Jedná se tedy v souhrnu o bojový prostředek, a ne o komunikaci (Cakl, 2020).

Argument ad hominem

Záměrem této techniky je vynechání argumentace mluvčím, který namísto argumentování zaútočí na svého oponenta. Konkrétně se jedná o útok na oponentovo chování, postoje apod. Jedná se o argumentační faul, který je v diskuzích hojně využíván a velmi často jsou jeho prostřednictvím vytvářeny absurdní premisy na místo argumentace (Bez faulu.net, b. r. (b)).

Využití internetového bota

Za pomoci internetového bota (software), je automaticky prováděna činnost, která se neustále opakuje. V případě oblasti dezinformací je internetový bot malwarem, který vytváří síť nakažených zařízení tzv. botnet. Za pomoci botu jsou infikována chytrá zařízení, která jsou poté využita k rozesílání malwaru, útokům a rozšiřování spamu (Digitální pevnost, b. r. (a)). Infikovaná zařízení jsou následně ovládána na dálku za pomoci již zmíněného malwaru, který je spuštěn na pozadí zařízení, jehož uživatel o něm nemá tušení. Útočník tak může nakažené zařízení (chytré hodinky, PC, dětské chůvičky, kamerové zařízení, mobilní telefony apod.) kdykoli aktivovat a přikázat mu tak provedení konkrétní akce (Digitální pevnost, b. r. (b)).

Za účelem šíření dezinformací vznikají také dezinformační weby. Takový web buď dezinformaci přímo vytvoří anebo jej převezme od jiných dezinformačních platforem. K šíření dezinformací se také využívají sociální sítě (O2 Chytrá škola, b. r.). Z hlediska sociálních sítí mohou být dalším nástrojem šíření dezinformací také influenceri. Dezinformátoři za pomoci influencerů dokáží oslovit specifické publikum, které je sleduje (Žabka, 2023a).

Jednou z dalších technik je také deepfake. Jedná se o manipulativní techniku sloužící k šíření propagandy, konkrétně se jedná o klamná videa. Díky těmto klamným videím jsou nepravdivé informace, šířené v těchto videích, daleko věrohodnější a úroveň věrohodnosti je zase o kus výše. Původní video je upraveno natolik, že je změněn jejich původní obsah neboli znění, což samozřejmě dokáže ovlivnit celé publikum (Havlík, 2023). Tato deepfake videa jsou novou technologií, kdy důležitou roli hrají neurální sítě (se schopností učit se), díky nimž dochází například k záměně tváří. Tato uměle vytvořená videa vznikají za využití pokročilého počítačového zpracování dat, kdy jsou aplikovány také metody umělé inteligence a strojového učení (Zemanová, 2018; Kopecký, 2019). Nejedná se ale pouze o záměnu tváří, manipuluje se zde také s mimikou a samotnou řečí osob (pohyb úst propojen se zvukovou stopou). Tímto způsobem lze tedy konkrétním osobám ve videu vkládat do úst slova, která nikdy nevyřkly (Kopecký, 2019). S příchodem umělé inteligence, která přináší spoustu pozitiv tedy nesmí být opomíjen také fakt, že tato nová technologie s sebou nese hrozby v podobě dezinformací (Kopecký, 2024).

Vedle pojmu deepfakes také existuje pojem shallowfake. Je však zapotřebí tyto dva pojmy odlišovat. Shallowfake je totiž jednodušší metoda oproti druhé zmíněné. Jedná se o manipulaci prováděnou buď stříhacími nástroji nebo se jedná o záměrně vytržení z kontextu. V rámci

shallowfake, se nejedná se o nikterak sofistikovanou metodu (Zvol si info, 2020). Jde pouze o využití základních nástrojů, pomocí nichž se upraví video. Umožňuje široké využití a je dostupnější pro průměrného člověka. Důsledkem jsou však méně přesvědčivé výsledky (Deepfake, b. r.).

3.2 Typy dezinformací

Existuje několik druhů dezinformací, kterými jsou: konspirační teorie, mýty, propaganda a hoaxy (Doubravová a kol., 2023).

V rámci konspiračních teorií se jedná o tajné manipulování konkrétní společenské události skupinou vlivných lidí, kteří tak činí z důvodu nekalých úmyslů (Evropská komise, b. r. (a)). Z hlediska mýtů se jedná o příběhy, které obsahují ničím nepodložené tvrzení. Propaganda je tvořena prostřednictvím vymyšlených příběhů, jejichž účelem je poškození protivníka. Terčem útoku může být například politická strana či stát. V případě hoaxy jde o podvodnou, úmyslně klamavou, varovnou nebo žertovnou klamavou zprávu objevující se na sociálních sítích. Setkat se s hoaxem lze také v hromadných emailech. Z hlediska podoby hoaxů se jedná například o nabídky snadných výdělků, falešných proseb o pomoc či třeba šokujících informací (Doubravová a kol., 2023).

Další dělením dezinformací jsou aktivní a pasivní dezinformace, kdy aktivní se rozumí nově tvořená dezinformace nebo modifikace již existující. Pasivní dezinformací se naopak myslí zatajení, zadržení nebo zpoždění informace (Kučerová, 2003).

3.3 Obrana proti dezinformacím

Obecně se kvalitní zpráva pozná tak, že je autor podepsán, text je psán věcně a srozumitelně a uvedené zdroje jsou dohledatelné. Pokud se jedná o dezinformaci, většinou se pozná podle těchto indicií: neznámý autor, neaktuální a nepřesné údaje či dokonce falešná data. Samozřejmě i dezinformace může obsahovat zdroj, potom je ale nutné tento zdroj prověřit, jelikož velmi často jsou v případě dezinformací uváděny neexistující zdroje. Také se děje to, že média vydávající konkrétní dezinformaci a ve zdrojích uvádí jiná média, což je bezvýchodná situace. Pokud se dezinformace odvolává na experta, je důležité ověřit, zda takový expert vůbec existuje. Důležité je tedy pátrat a hledat argumenty. Důležitým prvkem, který má čelit dezinformačním kampaním je občanská společnost, která by měla být uvědomělá a silná. Příkladem jsou státy, ve kterých se dezinformacím nedaří. Příkladem je například stát Finsko a dezinformační web Sputnik. Ve Finsku se tento dezinformační web, tedy jeho finská verze, neuchytila a velmi brzy ukončila svou činnost (Gregor, Vejvodová, 2018, s. 124-127). Dalším

důležitým prvkem ovlivňujícím dezinformační kampaně jsou také média. V dnešní době moderních technologií je velkým problémem inzertní systém, který funguje na bázi „čím víc kliků na daný článek, tím lépe“. Mediální metrikou už dávno není počet prodaných výtisků či přečtených článků, ale počet kliknutí na jejichž základě se platí internetová reklama. Tradiční média a seriózní zpravodajství jsou tedy takto vytlačovány, jelikož skandálních, šokujících a zavádějících článků si lidé všimnou okamžitě. Posledním velmi důležitým prvkem v oblasti boje proti dezinformacím jsou političtí reprezentanti. Hlavním terčem propagandy je velmi často samotný stát, kdy hlavním cílem je rozvrátit vládu. Politická reprezentace si tento problém uvědomuje, a proto již v mnoha zemích fungují centra pro boj proti hybridním hrozbám. Toto centrum monitoruje a odhaluje hrozby vnitřní bezpečnosti, kam patří také dezinformační kampaně a propaganda. Nezbytným krokem je také aktualizace zákonů, jelikož neexistuje právní definice dezinformací a definice trestných činů souvisejících právě s dezinformacemi či propagandou. Tato zastaralost zákonů je tou největší překážkou. Vhodným a účinným krokem je monitorování médií, sociálních sítí a dalších platforem státem. To je však komplikované, jelikož stát nemá pravomoc nařizovat médiím, aby stahovaly články, které neobsahují pravdivé informace a hlavně, stát nemá kapacity pro zachycení a vyvrácení každé jedné dezinformace. Určitě by bylo velmi dobrým krokem vytvoření seznamu médií prokazatelně šířících dezinformace a s tímto seznamem seznámit veřejnost. V souvislosti s tímto je však zapotřebí brát v potaz právě svobodu tisku a médií, která by takovým postupem státu mohla být poškozena. Stát je tedy vázán podporou a ochranou různorodosti médií. Pokud by stát přikročil k takové regulaci, mohlo by se jednat o cenzuru, která může být sama nástrojem propagandy. To nejlepší a nejefektivnější, co tedy může politická reprezentace učinit, je investice do vzdělání, a to hlavně u mladých lidí. Nutnost je zvýšit povědomí obyvatelstva o šíření dezinformací, a tedy prohlubovat mediální gramotnost. Avšak spoléhat pouze na stát také nelze, ten by měl být ale zcela určitě pomocníkem při řešení této problematiky (Gregor, Vejvodová, 2018, s. 131-139).

3.4 Dezinformace v České republice

V ČR existuje snaha bránit se dezinformacím, a proto vzniklo několik projektů a organizací, které fungují jako určitá osvěta a vzdělávání společnosti. Nestací tedy pouze zákazy a mazání článků na sociálních sítích. Nejlepší cestou se jeví vzdělaná společnost, která rozpozná dezinformaci, jedná se však o časově náročnou cestu. ČR jde také příkladem a dokazuje, že pokud se spojí instituce jako knihovny, skupiny učitelů a neziskové organizace určité kvality (například Člověk v tísni), je možné dosáhnout uspokojivých výsledků z důvodu

důvěryhodnosti těchto organizací. Příklady těchto projektů/nástrojů proti dezinformacím jsou: projekt Zvol si info, projekt Demagog, program Jeden svět na školách (Člověk v tísni), publicistický web Manipulátoři.cz, portál StopFake.org, portál Hoax.cz, asociace učitelů Občankáři a knihovny, kterých má ČR velká množství. K destabilizaci vlády ČR bylo například dezinformátory použito členství ČR v NATO a EU, kdy toto členství podle dezinformátorů znamená zlo. Protože si závažnost dezinformací uvědomují i čeští politici, i v ČR vzniklo v roce 2017 CTHH (aktuálně CHH). CHH monitoruje a odhaluje hrozby z hlediska vnitřní bezpečnosti státu a právě sem se řadí i dezinformační kampaně a propaganda (Gregor, Vejvodová, 2018, s. 127, 128 a 137).

ČR z hlediska dezinformací není tolik odolná, jelikož nemá zavedené společenské a institucionální mechanismy obrany z hlediska působení dezinformací. České obyvatelstvo nevyužívá, v dostatečné míře, kritického myšlení a mediální gramotnost na digitálních platformách. Děje se tak kvůli nedostatečné orientaci v mediálním prostředí a nízké schopnosti porozumět sdělení. Toto právě způsobuje nízkou obranyschopnost českého státu vůči dezinformacím. Nezbytností je tedy aby ČR podporovala mediální gramotnost, kritické myšlení, transparentnost informačního prostředí, rozmanitost médií apod (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022a, str. 18 a 19).

V roce 2022 byl vydán dokument Analýza připravenosti ČR čelit závažné dezinformační vlně. Tento dokument popsal situaci, ve které se ČR nachází z hlediska připravenosti na boj s dezinformacemi a uvádí následující informace. (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022a, str. 25–30).

- Z hlediska organizačního v ČR není veden žádný materiál (například plán, strategie apod.), který by v oblasti boje proti dezinformacím stanovoval politiku státu a určoval gesci, což znamená, že není kompetenčním zákonem ani jinak (např. rozhodnutím vlády), žádnému z orgánů státní správy svěřena gesce koordinování boje proti dezinformacím jakožto nadresortní vládní politiku, takže tato oblast je, z hlediska koncepce, do značné míry neuchopena. Relevantními dokumenty, které se této problematice věnují široce, tedy z pohledu hybridních hrozeb všeobecně, jsou akční plány vycházející z Auditů národní bezpečnosti z roku 2016 a Národní strategie pro čelení hybridnímu působení z roku 2021. Jsou také další oblasti, které přesahují působnost jednotlivých resortů, avšak je velmi užitečné mít tyto oblasti uchopeny z hlediska koordinace a koncepce. Tím je myšlena například činnost ověřovatelů faktů

(fact-checking), dále koncepce spolupráce s digitálními platformami či strategická komunikace. Tyto oblasti tedy nejsou formálně ukotveny v gesci žádného z resortů. Chybí tedy kapacity potřebné k identifikaci přicházející dezinformační vlny a také pověření se touto problematikou zabývat. Výjimkou je pracoviště CTHH (dnes již CHH), které sice provádí systematický monitoring a zpracovává jej do výstupu pomocí analýz, což poté sdílí s důležitými partnery, ale to pouze v rámci vnitřní bezpečnosti, tedy v rámci své zákonné působnosti. Další oblasti tedy pokryty nejsou. Co také chybí, je koncepční a organizační zajištění koordinované strategické komunikace státu (jedinými, kdo se této oblasti věnuje v omezené míře, je opět CTHH a tisková oddělení institucí).

- Z hlediska personálního (které se odvíjí od organizačních kapacit státu), jde o nedostatek personálních kapacit pro tuto oblast dezinformací, o čemž vypovídá neexistence národní koncepce boje proti dezinformacím. Personální kapacity v rámci minimalistické varianty zahrnují kapacity pro kontinuální monitoring a strategickou komunikaci směrem k veřejnosti (předcházení negativních důsledků). V neminimalistické variantě pak personální kapacity znamenají také kapacity na koordinaci a tvorbu/implementaci politik v rámci boje s dezinformacemi. ČR ale tyto kapacity nemá v dostatečné míře k dispozici, jelikož neexistuje výše zmíněná národní koncepce boje proti dezinformacím. Této oblasti se tak v té době věnují jen některé jednotky osob (v rámci MV ČR, Ministerstva zahraničních věcí České republiky (MZV ČR) a Ministerstva obrany ČR (MO ČR) a to víceméně ad-hoc a nesystematicky. Schopností monitoringu a detekce disponuje pouze CTHH (vnitřní bezpečnost) a v určité míře také VeKysIO AČR.
- Z hlediska technického pak jde o základní nástroje pro monitoring otevřených zdrojů, automatizované analytické nástroje, které využívají pokročile statistické modely a také sofistikované nástroje, které pracují s umělou inteligencí. ČR těmito nástroji nedisponuje.

K personálnímu hledisku je ale důležité poznamenat, že došlo k pokroku, kterým bylo vytvoření již dříve zmíněného postu vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací, což byl jeden z důležitých kroků, který byl vytvořen 23. 3. 2022, avšak v současné době je již zrušený. Tato funkce vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací, kterou vykonával Michal Klíma, byla vytvořena za účelem zlepšení profesionálního a nezávislého fungování médií a čelení dezinformačním hrozbám. Náplní práce tohoto postu byla koordinace činnosti složek státní

správy v rámci jeho působnosti, komunikace s příslušnými ministry a vedoucími pracovníky orgánů státní správy, spolupráce se složkami státu, které se zabývají oblastmi médií a dezinformací. Mezi jeho povinnosti dále patřila metodická podpora strategické komunikace v ÚV ČR, dále také spolupráce na koordinaci mediálních nákladů komunikace státu, vydávání doporučení k volbě médií, přes která měla být komunikace uskutečňována a zpracovávání připomínek k materiálům a návrhům zpracovávaným a předkládaným pro jednání vlády, jež souvisejí s médii, dezinformacemi a záležitostmi s nimi souvisejícími. Jeho povinností bylo také spolupracovat s orgány EU a dalšími zahraničními subjekty, kteří se zabývají pluralitou médií a kteří rovněž řeší problematiku médií a dezinformací. Dále také koordinovat jejich spolupráci s Českou republikou, respektive jejími příslušnými institucemi. Další spolupráce byla realizována s neziskovými organizacemi, jejichž oblast působnosti byla právě v podpoře médií, zvyšování mediální gramotnosti, bojem s dezinformacemi apod. Jeho povinností bylo také informovat vládu ČR o situaci z hlediska dezinformací a médií (Vláda České republiky, 2022b, str. 1 a 2).

V souvislosti se vznikem postu vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací vzniklo také Oddělení strategické komunikace na půdě ÚV ČR (k 1. 7. 2022). Na základě jejich spolupráce byl vytvořen Akční plán pro čelení dezinformacím, který vycházel z již zmíněného dokumentu Analýza připravenosti ČR čelit závažné dezinformační hrozbě (Úřad vlády České republiky, 2022, str. 1 a 2). Tento akční plán, který byl předložen Vládním zmocněncem pro oblast médií a dezinformací a stanovil konkrétní úkoly řešící nedostatky uvedené v Analýze připravenosti ČR čelit závažné dezinformační vlně. Tento akční plán však čelil kritice a schválen nebyl (Perknerová, 2023). Vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací Michal Klíma po necelém roce ve funkci skončil a jak už bylo dříve zmíněno, tento post zanikl a agenda připadla Poradci pro národní bezpečnost Tomáši Pojarovi. Post vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací byl zrušen s platností od 16. 2. 2023 (Vláda České republiky, 2023a). Velkým současným krokem, je vytvoření funkce koordinátora strategické komunikace, kterou bude vykonávat Otakar Foltýn od letošního června (ČT24, 2024).

Nicméně mediální gramotnost českého národa se začíná zlepšovat. Poklesl počet českého obyvatelstva, které si myslí, že dezinformace dokáže rozeznat. To znamená, že Češi k médiím začali přistupovat kritičtěji. Tento pokles tedy neznamená pokles mediální gramotnosti. Z hlediska mediální gramotnosti Čechů však stále existuje prostor pro zlepšení. Výše již byla zmíněna potřeba vzdělávání a mediální výchova, avšak do popředí se kromě vzdělávání dostává také prebunking, což je metoda, která styku s dezinformací předchází. Prebunking vytváří

odolnost vůči dezinformacím a také z části pomáhá tomu, aby lidé v budoucnu dezinformace dále nešířili (Česko v datech, 2022). Proto byla tato metoda/pilotní projekt prebunkingu spuštěn v ČR, SR a také v Polsku. Tato kampaň byla spuštěna společností Google. Kampaň v ČR existuje v podobě šedesátisekundových videoreklam, které byly nasazeny na sociálních sítích. Reklamy se orientují na širokou veřejnost starší 18 let a snaží se veřejnost „očkovat“ proti manipulativním technikám, které jsou dezinformátory využívány pro šíření škodlivých dezinformací namířených proti uprchlíkům z Ukrajiny (MediaGuru, 2022). Dalším problémem je televize jako zdroj informací. Podstatná část Čechů totiž nemá vůči televiznímu zpravodajství důvěru. Tento problém se týká především soukromých stanic. Ovšem nejen důvěra v televizní zpravodajství pokulhává. Rovněž důvěra v média není na silné úrovni. K největšímu poklesu důvěry k médiím došlo v roce 2015, kdy v médiích rezonovala uprchlická krize a vliv měl také předchozí rok, kdy rezonovala anexie Krymu Ruskou federací. Médiím nejvíce důvěřují Češi ve věku 15–19 let a od 20. let nastává v tomto ohledu propad (Česko v datech, 2022). Nejvíce dezinformací se v posledních letech šíří kolem témat: válka na Ukrajině, ukrajinští uprchlíci, covid nebo očkování (Vašíčková, 2023).

3.5 Dezinformace ve Slovenské republice

V roce 2021 v dokumentu zvaném Bezpečnostní strategie SR, je řečeno, že chce SR vytvořit koordinovaný národní mechanismus pro její odolnost vůči dezinformacím a informačním operacím. Jde tedy o posílení struktury a rozhodovacích procesů z hlediska časné identifikace, vyhodnocení a reakce na dezinformační a vlivové působení. Samozřejmě je cílem také realizace systémových opatření. Stejně jako ČR, také SR chce podporovat rozvíjení kritického myšlení za využívání osvědčených postupů a doporučení mezinárodních organizací ale také expertního nevládního prostředí. V tomto dokumentu se SR zavázala také v oblasti strategické komunikace, kdy se jedná o rozvíjení kapacit veřejné správy a také posílení efektivního mechanismu spolupráce s expertním nevládním, akademickým a mediálním sektorem v oblastech boje proti dezinformacím a propagandě. Tento koordinovaný národní mechanismus společně s vytvořením mechanismu pro koordinaci strategické komunikace, který navrhuje právě dokument Bezpečnost strategické komunikace, zaručí posílení obranyschopnosti SR vůči informačním operacím (Národní bezpečnostný úrad, 2021b, str. 5, 11 a 12). Zavedení tohoto koordinačního systému zatím chybí, a tím pádem jsou státní instituce nepřipravené flexibilně reagovat na informační prostředí, které se velmi rychle mění. Informační chaos ve společnosti potom taktéž podporují rozdílné vyjádření státních institucí. Státní aparát SR se snaží, ale nereaguje dostatečně. Snahy o neformální koordinaci se konají, avšak je zapotřebí, aby tyto

postupy byly formalizované, a to v souladu s cíli Akčního plánu koordinace boje proti hybridním hrozbám. Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám slouží SR pro reakci na změnu mezinárodního bezpečnostního prostředí. Strategickým cílem tohoto akčního plánu je posílení odolnosti státu a společnosti vůči hybridním hrozbám, posílení meziresortní spolupráce a koordinace, což slouží k včasné detekci, analýzy a reakce na hybridní aktivity. Dalším strategickým cílem je zvyšování povědomí společnosti o rizicích hybridního působení, vytvoření systému strategické komunikace na celovládní a resortní úrovni a také posílení aktivního působení SR v rámci rozvoje EU a NATO v oblasti boje s hybridními hrozbami. Dále také posilování mezinárodní spolupráce (Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2022, str. 3 a 4).

Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám, který byl unesením Vlády SR přijat roku 2022, určil povinnost ÚV SR vytvořit systém strategické komunikace na národní úrovni (úloha B5 v tomto akčním plánu) a prvním krokem k této formalizaci bylo přijetí Koncepce strategické komunikace SR. Ta určuje základní možnosti a principy strategické komunikace a doporučuje mechanismus pro meziresortní koordinaci ministerstev podle § 3 Zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a činnosti vlády v znení neskorších predpisov a Úradu vlády SR (ÚV SR) (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023a, str. 5). Tento mechanismus meziresortní koordinace je nezbytný ke zlepšení komunikace státní správy vůči veřejnosti. Toto zlepšení znamená schopnost státní správy komunikovat s občany tak, že jsou reflektovány zásadní změny informačního prostředí (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023a, str. 14). Stejně tak jako v ČR i v SR jsou státní instituce značně poddimenzované, a to jak v oblasti strategické komunikace, tak i v boji proti hybridním hrozbám. SR na tento problém reagovala vytvořením národního pilotního projektu financovaného z Evropského sociálního fondu, kdy tento projekt nese název Zvýšení odolnosti SR vůči hybridním hrozbám pomocí posílení kapacit veřejné správy. Tento projekt tedy zajistil navýšení finančních a personálních kapacit státních institucí. Vznikly tedy útvary na více resortech, a to právě včetně Odboru pro strategickou komunikaci na ÚV SR, kdy je tento odbor zřízený v rámci Bezpečnostní rady SR. Zodpovídá tak za vytvoření Koncepce strategické komunikace SR, která je v souladu, s již zmíněným Akčním plánem koordinace boje proti hybridním hrozbám (úloha B5 v akčním plánu). Kroky stanovené v rámci Akčního plánu koordinace boje proti hybridním hrozbám mají směřovat k centralizaci koordinace komunikace. Kromě toho mají tato opatření také cílit k zrychlení nadresortní výměny informací (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023a, str. 5). Koncepce strategické komunikace navrhuje mechanismus pro meziresortní koordinaci ministerstev. V současné době

je tato mezirezortní koordinace zabezpečená jen z části, jelikož chybí tento mechanismus zajišťující spolupráci všech ministerstev. Jeho existence by umožnila systémovou koordinaci těchto ministerstev na operativní úrovni. Probíhá neformální koordinační mechanismus, kterým je zavedení odboru strategické komunikace na ÚV SR. Na tomto neformálním koordinačním mechanismu se podílí hlavně instituce, které mají kapacity pro strategickou komunikaci a hybridní hrozby. Těmito institucemi jsou: SITCEN na ÚV SR, Oddělení pro hybridní hrozby a posilování odolnosti a také Oddělení strategické komunikace na MZVaEZ SR, na MV SR, a nakonec Odbor pro hybridní hrozby a strategickou komunikaci na Ministerstvu obrany SR (MO SR). Ovšem zapojení jen několika ministerstev do této dobrovolné strategické komunikace na národní úrovni není komplexním řešením problematiky dezinformací. Zahraniční praxe dokazuje, že je zapotřebí koordinované zapojení všech ministerstev, a právě celospolečenským přístupem se dostaví žádoucí výsledky (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023a, str. 6).

Hlavním cílem této koncepce je zlepšení informovanosti obyvatelstva v klíčových otázkách celostátního významu (členství v NATO a EU) a také je cílem zvýšit důvěru občanů ve stát, jelikož slovenský národ má nízkou důvěru ve státní instituce, a to včetně vlády, parlamentu a soudu. Takto vzniká prostor pro využití této zranitelnosti na oslabení demokratického zřízení, či ukotvení SR v EU a NATO. Právě pravidelná, věcná a systematická komunikace státu vůči veřejnosti zabrání v šíření dezinformací a dojde k posílení důvěry občanů ve stát (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023a, str. 7). V SR je vyšší důvěra v dezinformace. Na základě výzkumů bylo zjištěno, že slovenské obyvatelstvo méně věří institucím na západě, jako je NATO či EU a jejich důvěra ve stát je malá. Zranitelnost slovenské veřejnosti tkví v nízké mediální gramotnosti a nízké úrovni kritického myšlení. Podíl má také pozitivní sentiment vůči Rusku. V SR šíření dezinformací pomáhají ve značné míře politici, kteří jsou hlavními aktéry dezinformací (Žabka, 2023b).

4 METODOLOGIE

Výzkum byl proveden za využití výzkumných metod, kterými jsou rešerše zdrojů, syntéza, analýza, komparace a polostrukturovaný rozhovor s expertem pro danou problematiku.

Rešerše zdrojů je metoda, jejíž pomocí dochází k prozkoumání dostupných zdrojů informací. Sběr a prostudování klíčové literatury je předpokladem pro vytvoření souhrnu o stavu poznání určitého tématu (Nováková, 2024). Analýza je kognitivní metoda jejíž cílem je objasnit sledovaný problém prostřednictvím důkladného přezkoumání jeho části. Postup analýzy je rozklad celku na jednotlivé části. Za pomoci syntézy, dochází k formulaci závěrů na základě získaných zjištění. Postup syntézy je od části k celku (Masarykova univerzita, b. r., s. 4 a 5).

Při výzkumu této práce byla použita metoda rešerše zdrojů v rámci zkoumání dostupných informací a dokumentů k problematice dezinformací v ČR a SR. Na základě získaných informací byla provedena jejich analýza, kdy došlo k prozkoumání každé oblasti, která souvisí s dezinformačním působením. Výzkum byl doplněn o metodu polostrukturovaného rozhovoru, který pomohl k ujasnění informací, lepšímu porozumění dané problematice, získání pohledu odborníka na problematiku a zjištění informací, které nebyly dohledatelné. Polostrukturovaný rozhovor je kvalitativní výzkumnou metodou. V případě takového rozhovoru je výzkumníkem připraven souhrn otázek, kterými je rozhovor řízen. V rámci polostrukturovaného rozhovoru je umožněn konverzační a explorativní přístup, čímž se výzkumník může dostat hlouběji do konkrétních tematických okruhů. V případě polostrukturovaného rozhovoru je zachována určitá flexibilita při vedení rozhovoru a díky otevřenosti, kterou tento typ rozhovoru disponuje, je umožněno komplexní pochopení tématu výzkumu. Užití tohoto typu rozhovoru je vhodné zejména pokud jsou zkoumána složitá témata vyžadující plné porozumění (Salomão, 2023). Dotazovaným v rámci rozhovoru této práce byl bývalý vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací Michal Klíma, který poskytl informace k problematice dezinformací v rámci ČR. Rozhovor proběhl 12. 6. 2024 přes videohovor v aplikaci WhatsApp. V rozhovoru bylo panem Klímou zodpovězeno 16 předem připravených otázek. Jeho odpovědi byly v průběhu rozhovoru písemně zaznamenávány. Po zpracování odpovědí pana Klímy, mu byly jeho odpovědi přeposlány ke kontrole a odsouhlasení z hlediska jejich použití v této diplomové práci. V rámci dílčích shrnutí a rovněž v rámci poslední kapitoly (Shrnutí, diskuse a doporučení) byla využita syntéza, díky níž došlo k zformulování výsledků na základě zjištění tohoto výzkumu. Rozhovor s odborníkem na problematiku dezinformací v SR proveden nebyl. Osloveni byli tři odborníci, kdy od jednoho z odborníků se vůbec nedostalo odpovědi na žádost o rozhovor. Od druhého a třetího osloveného odborníka přišla pozitivní

reakce na žádost o rozhovor v době, kdy už nebyl prostor pro provedení a zpracování rozhovoru.

5 VÝZKUM V OBLASTI BOJE PROTI DEZINFORMACÍM V ČR A SR

5.1 Boj proti dezinformacím na úrovni Evropské unie

Protože je ČR i SR členem EU, je zapotřebí nejdříve poukázat na to, jaké kroky v boji proti dezinformacím doporučila a podnikla samotná EU. Prvním krokem bylo zřízení skupiny East StratCom (Evropská Komise, b. r. (b)).

Skupina East StratCom byla zřízena v rámci odolávání vůči probíhajícím dezinformačním kampaním, jejichž šířitelem je Rusko. Evropská Rada ve svých závěrech ze dne 15. 3. 2015 vyzdvihla nutnost postavit se proti ruským dezinformačním kampaním. V rámci řešení této situace pověřila EU představitelku Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, aby v rámci spolupráce s orgány EU a členskými státy zhotovila Akční plán strategické komunikace. Prvním krokem bylo vytvoření oddělení pro strategickou komunikaci (StratCom) a při tomto oddělení i vznik pracovní skupiny v rámci Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ). Mandát této pracovní skupiny je určený pro čelení dezinformacím, které jsou šířeny mimo země EU (Rusko) a také pro stylizování a šíření pozitivní strategické komunikace do zemí sousedících s EU na východě. Tato skupina je tedy nazývána East StratCom a je součástí divize pro strategickou komunikaci a analýzu informací (AFFGEN.7) ESVČ. Do této divize rovněž patří také pracovní skupina západní Balkán, pracovní skupina Jih (Evropský účetní dvůr, 2021, s. 6; EEAS, 2015, s. 1; European union external action, 2021).

Právě z důvodu prosazování politických cílů EU je důležitá strategická komunikace. Cíli obsaženými v rámci Akčního plánu strategické komunikace jsou (EEAS, 2015, s. 1 a 2):

- efektivní komunikace, podpora politik a hodnot EU vůči východnímu sousedství,
- utužení mediálního prostředí jako celku včetně podpory nezávislých médií,
- zesílit informovanost veřejnosti o dezinformačních činnostech vnějších akterů a také, aby se způsobilost EU v předvídání těchto dezinformačních činnostech zlepšila a to včetně reakcí na ně.

Cílem této skupiny, jak již bylo zmíněno, je posílení mediálního prostředí v rámci východního sousedství. Toho dosahuje podporou nezávislých sdělovacích prostředků východního partnerství. Jedná se primárně o podporu větší plurality sdělovacích prostředků v regionu a také o přístup občanů ke kvalitním informacím, kdy je účelem zlepšení tohoto přístupu. Tato pracovní skupina vykonává svou činnost v rámci rozpočtu strategické komunikace EU. Díky

přidělenému rozpočtu je zajištěno plnění cíle, kterým je získání celkového, aktuálnějšího a pečlivějšího obrazu zahraničních dezinformačních kampaní. Dále je jejím cílem oslovit osvětovými kampaněmi další publikum a zvýšit odolnost EU a jejích sousedů před dezinformacemi. Tato skupina provozuje také webovou stránku www.EUvsDisinfo.eu. Skupina provádí týdenní přezkumy dezinformací a poskytuje tak cenná data pro úředníky, analytiky a novináře (European union external action, 2021).

EUvsDisinfo je vlajkový projekt pracovní skupiny East StratCom ESVČ. V roce 2019 tato pracovní skupina začala monitorovat a odhalovat dezinformace také na již zmíněném Balkáně a v jižním sousedství. V databázi EUvsDisinfo, což je jediné prohledavatelné open source uložisko svého druhu, je v současné době přes 12 000 objektů prokremelských dezinformací. Tato pracovní skupina školí vedle institucí EU a dalších, také vlády členských států, jelikož jejich výstupy/produkty jsou důležitými zdroji pro politické vůdce, státní agentury, výzkumníky atd. (European union external action, 2021; EUvsDisinfo, b. r.).

Dalším krokem EU v rámci boje proti dezinformacím bylo zhotovení Společného rámce pro boj proti hybridním hrozbám. Společný rámec byl přijat Evropskou komisí a výše zmíněnou vysokou představitelkou Unie pro zahraniční věci z důvodu utužení odolnosti EU, členských států a také jejich partnerských zemí z hlediska schopnosti čelení těmto hybridním hrozbám, které se v posledních letech rozmohly. Zároveň byla cílem také intenzivnější spolupráce s NATO v oblasti boje proti zmíněným hybridním hrozbám. Cílem tedy bylo, aby EU znásobila své kapacity pro zaručení bezpečnosti. Zejména šlo o zvýšení propojenosti mezi vnitřní a vnější bezpečností. Jedná se o celkový souhrn taktik, jejichž prostřednictvím dochází k zdokonalení společné reakce na problémy, jimiž jsou právě hybridní hrozby, které ohrožují členské státy, občany a kolektivní bezpečnost Evropy. Sdružení jsou všichni aktéři, politiky a nástroje, které slouží pro boj proti hybridním hrozbám, ale zároveň zmírňují jejich dopady a to koordinovaněji. Tento společný rámec vychází z Evropského programu pro bezpečnost (přijat Komisí v dubnu 2015) a dále pak vychází z konkrétních strategií pro jednotlivá odvětví (například Strategie kybernetické bezpečnosti EU). Tento rámec je proveden v takové formě, aby posloužil jako spolehlivý základ pro pomoc členských států ve společném boji proti hybridním hrozbám (Evropská komise, 2016).

V lednu 2018 Evropská komise zřídila odbornou skupinu, kdy se jedná o odborníky vysoké úrovně (HLEG). Má poskytovat rady v rámci politických iniciativ proti dezinformacím a falešným informacím, které jsou šířeny on-line formou. Hlavní výstup, který tato skupina

vytvořila, je Zpráva nezávislé expertní skupiny na vysoké úrovni zabývající se falešnými zprávami a dezinformacemi na internetu, která je navržena pro přezkoumání osvědčených postupů v rámci základních zásad a vhodných reakcí vycházejících právě z těchto zásad. Tato skupina uvádí, že je možné problémy s dezinformacemi řešit co nejefektivněji tak, aby toto řešení bylo v souladu se svobodou projevu, svobodou tisku apod, ale pouze za podmínek spolupráce všech zainteresovaných stran. Doporučení skupiny HLEG pro Komisi je, aby se nevyužívalo zjednodušených řešení. Je zapotřebí se vyhnout cenzuře, ať už veřejné či soukromé. Cílem jejich doporučení je, aby namísto krátkodobých reakcí na nejnaléhavější problém probíhala dlouhodobá reakce na zesílení odolnosti společnosti na dezinformace. Skupina HLEG doporučuje vícerozměrný přístup k této problematice, což obnáší neustálé zkoumání jevu a vyhodnocování účinnosti konkrétních opatření, které byly provedeny příslušnými aktéry (European commission, 2018a, s. 5 a 35). Tento vícerozměrný přístup, který skupina HLEG doporučuje, zahrnuje (European commission, 2018a, s. 5 a 6):

- zvýšení transparentnosti on-line zpráv,
- podpora mediální a informační gramotnosti, což je důležitým krokem v boji proti dezinformacím a pomůže k orientaci jedince v digitálním prostředí,
- vytvoření nástrojů pomáhajícím novinářům a uživatelům v boji proti dezinformacím, což znamená také podporu pozitivního zapojení do informačních technologií, které se vyvíjí velmi rychle,
- ochrana ekosystému evropských zpravodajských médií z hlediska rozmanitosti a udržitelnosti,
- podpora výzkumu dopadu dezinformací v Evropě, který v současnosti probíhá a také hodnocení přijatých opatření aktéry.

Níže jsou uvedeny některé důležité doporučení z této zprávy expertní skupiny.

Díky transparentnosti lze předat více informací o skutečných výročí, což má za cíl možnost uživatelů lépe vyhodnotit pravdivost zpráv, se kterými se dostávají do „styku“ v on-line prostředí. Dále je účelem také porozumění uživatelů o postupu jejich šíření on-line. Zároveň však jde také o porozumění těm, kteří tyto informace zpřístupňují, a to z hlediska popularity, motivace a jejich financování. Evropská komise by měla ve spolupráci s členskými státy podporovat spolupráci mezi platformami, médii, akademickými výzkumníky, ověřovateli zdrojů a faktů, reklamním průmyslem a organizacemi občanské společnosti za účelem zajištění nutné úrovně veřejné kontroly spolu s vyvážeností při formulování standardů transparentnosti. Tato spolupráce by měla cílit na transparentnost (European commission, 2018a, s. 22–24).

- Zdrojového financování – poskytování nezbytných informací médií, což pomůže čtenáři z hlediska identifikace toho, kdo za určitým typem informace stojí. Platformy by tedy měly tyto informace zobrazovat. Právě sponzorovaný obsah by měl být zjistitelný a prvním krokem by měla být podpora transparentnosti z hlediska politické reklamy a sponzorství. Jde o to, aby reklama neúmyslně nefinancovala dezinformace což způsobuje ubírání rozpočtu ostatním.
- On-line zpravodajských zdrojů a žurnalistických procesů – v oblasti řešení dezinformací jde o zabezpečení dostupnosti a snadné dohledatelnosti kvalitních a důvěryhodných zpráv v digitálním prostředí. Zpravodajské organizace by měly investovat do vlastních novinářů za účelem a mezioborových skupin pro potvrzování správnosti skutečností. V neposlední řadě také investovat do ověřovacích týmu, kteří se zabývají odhalováním dezinformací.
- Postupů ověřování faktů, zdrojů a ověřování – ověřovatelé faktů, ověřovací organizace a profesionální redakce by měly spolupracovat v rámci členských států a v celé EU, což povede k uplatnění nevyužitého potenciálu přeshraniční a meziodvětvové spolupráce. To povede ke zlepšení pracovních metod za přijetí nejnovějších technologií.

Z hlediska mediální a informační gramotnosti je zapotřebí aby Evropské instituce a národní vlády akceptovaly tuto mediální a informační gramotnost jako jednu ze základních gramotností a implementovaly ji do školních osnov a zařadily ji jako součást měření, pomocí něhož se určují všechna hodnocení škol. Měla by tedy být takto stanovena priorita za účelem implementace mediální a informační gramotnosti do základních gramotností, které jsou zaručené všem žákům v EU s formálním statusem v národních školních osnovách. Také by měly evropské instituce a národní vlády zařadit, aby byla kritická a mediální gramotnost součástí celoživotního vzdělávání učitelů. Dalším doporučením je, aby se profesionální média a ověřovatelé informací podíleli na vzdělávání v oblasti mediální gramotnosti a to tak, že budou předávat své zkušenosti z terénu a své technologické znalosti. Na cestě za lepší mediální gramotností je spolupráce napříč občanskou společností, akademickou sférou, vzdělávacími orgány, evropskými institucemi a například zdravotníky (European commission, 2018a, s. 27).

Nástroje pomáhající uživatelům a novinářům v boji proti dezinformacím jsou potřebné, jelikož v reálném čase zprostředkovávají podstatné informace o šířících se nepravdivých sděleních, o zdrojích těchto sdělení apod. Měla by tedy být podporována klientská rozhraní. Například vývoj vestavěných nástrojů a aplikace pro prohlížeče či chytré telefony, což umožní lepší kontrolu přístupu k digitálním informacím. Na platformy by mělo být apelováno z hlediska

práce na jejich on-line nástrojích či eventuálně na vývoji nových nástrojů, které budou respektovat právo uživatele na odpověď a současně odstraňovat nepravdivé informace. Dalším doporučením je také školení novinářů, aby se nestalo, že se dezinformace dostanou do jejich zpravodajské činnosti (European commission, 2018a, s. 28).

Co se týká udržitelnosti a diverzity ekosystému zpravodajských médií, HLEG doporučuje investování prostředků na podporu nezávislých kvalitních zpravodajských médií do školení novinářů, na posílení ověřovatelů faktů, na práci s ověřováním zdrojů a sledování dezinformací, investice do informační a mediální gramotnosti a financování výzkumu. Veřejné orgány by měly vytvořit podmínky, které umožní pluralitu médií pomocí kombinace „de facto“ a „de iure“ ochrany základních práv na svobodu projevu a různorodých informací. V případě vytvoření černé listiny médií by mohlo dojít k problému z hlediska svobody tisku. Pokud se jedná o novinářské standardy, měli by je stanovit odborníci a mediální průmysl. Dále by profesionální média měla investovat do kvalitní žurnalistiky. Dále také HLEG uvádí jako doporučení investice do výzkumných a inovačních akcí za účelem zlepšení technologií on-line mediálních služeb. EU by měla posílit svoji úlohu v oblasti mediální inovace. Například program Horizont Evropa, který je následníkem programu Horizont 2020, by měl obsahovat konkrétnější výzvy spojené s médii, a hlavně inovace v boji proti dezinformacím. Obecně by mělo být cílem podpořit inovace a výzkum v oblasti médií, zpráv, mediálních efektů a distribuce obsahu. Jelikož je nezávislost médií nezbytná pro demokratické základy Evropy, HLEG nepovažuje vládní kontrolu digitálních médií za vhodné řešení digitálních dezinformací. Ovšem mohly by pomoci samoregulační kodexy správné praxe, které by určily profesní standardy pro novináře ale také pravidla, které stanovují mechanismy stížností na nepřesné či rušivé zpravodajství. Tyto kodexy by pomohly k důvěře v kvalitu zpráv (European commission, 2018a, s. 29 a 30).

Zpráva této nezávislé expertní skupiny byla podkladem/základem pro sdělení vypracované Evropskou Komisí zvané Boj proti dezinformacím na internetu: evropský přístup. Tímto sdělením Komise informovala o svých názorech na výzvy související s on-line dezinformacemi. V rámci tohoto sdělení jsou uvedeny cíle a principy, na základě nichž, by měly být uskutečňovány kroky vedoucí ke zvyšování veřejného povědomí o dezinformacích včetně účinného boje proti nim. Taktéž uvádí konkrétní opatření, které se Komise připravuje přijmout (Evropský účetní dvůr, 2021, s. 7). Komise uvádí, že z hlediska složitosti problému zvaného dezinformace a jeho vývoji, by měla být jakákoliv politická reakce celistvá, včetně průběžného vyhodnocování fenoménu dezinformací a v rámci toho přizpůsobovat konkrétní cíle. Nelze totiž předpokládat, že jedno řešení pokryje všechny výzvy ve spojení s dezinformacemi.

V zájmu toho by měly být akce podniknuté v rámci řešení dezinformací zastřešené těmito principy a cíli (Evropská komise, 2018):

- zlepšit transparentnost procesu, v němž vznikají, jsou financovány a jsou šířeny informace, což má sloužit občanům k zvládnutí vyhodnocení on-line obsahu a odhalení pokusů o manipulaci s jejich názory,
- podpora diverzity informací, což má za cíl umožnění občanům informovaně rozhodovat za použití kritického myšlení, a to vše za podmínek podpory kvalitní žurnalistiky, mediální gramotnosti a obnovení rovnováhy mezi distributory a tvůrci informací,
- uvádění údajů o spolehlivosti informace, čímž dojde k posílení věrohodnosti informací, a to především za pomoci důvěryhodných partnerů a jejich označováním informací příznaky,
- prosazování inkluzivních řešení. Pokud mají být řešení účinná a dlouhodobá, je zapotřebí osvěta, vyšší mediální gramotnost, široké zapojení začleněných subjektů a také spolupráci veřejných orgánů, dále on-line platform, reklamních agentur, důvěryhodných oznamovatelů škodlivého obsahu, novinářů a mediálních skupin.

Na základě závěrů ze zasedání Evropské rady, konaného 28. 6. 2018, byla Evropskou radou následně vyzvána vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, aby do konce prosince roku 2018 vydali akční plán, který by obsahoval konkrétní podněty na koordinovanou odezvu EU na problematiku dezinformací (Evropský účetní dvůr, 2021, s. 7). Na tomto zasedání byla zdůrazněna nutnost podpořit schopnost čelit kybernetickým hrozbám pocházejících ze zemí mimo EU a zároveň byly požádány členské státy a instituce, aby realizovaly kroky, které byly uvedeny ve společném sdělení. Současně byly členské státy vyzvány k vzájemné koordinaci (případně také na úrovni EU po konzultaci s NATO) za účelem zmírnění hrozeb nepřátelských zpravodajských činností. Zároveň Evropská rada vyzývala k zesílení spolupráce EU a NATO za respektu k zásadám inkluzivity, reciprocity a rozhodovací autonomie EU. Evropská rada uvítala plán Komise předložit legislativní návrh pro odstraňování a odhalování obsahu pobízejícímu k nenávisti a páčání trestných činů (European council, 2018, s. 6).

Výše zmíněný akční plán uvádí 4 koordinované reakce na boj proti dezinformacím. Těmito pilíři jsou (European commission, 2018b, s. 5–11).

- Zlepšení schopnosti orgánů Unie dezinformace detekovat, analyzovat a upozorňovat na ně – nutnost posílit pracovní skupiny pro strategickou komunikaci, což zajistí účinné

čelení dezinformacím. Ohledně delegace EU je potřeba udělit další pracovníky a nástroje, za účelem odhalování, analyzování a upozorňování na dezinformační aktivity. Dále také zvýšení vnitrostátních kapacit členskými státy v této oblasti a také přešetřit mandáty pracovních skupin pro strategickou komunikaci pro Jih i západní Balkán, aby bylo pro pracovníky skupiny možné v těchto regionech účinně řešit dezinformace.

- Posílení koordinovaných a společných reakcí na dezinformace – vytvoření systému včasného varování do března 2019 ve spolupráci Komise, vysoké představitelky a členských států za účelem řešení dezinformací. V úzké spolupráci také se stávajícími sítěmi, organizací NATO, G7 a Evropským parlamentem. Dále by členské státy měly zapracovat na výrazném posílení jejich vlastních komunikačních úsilí o politikách a hodnotách EU. Posledním opatřením je posílit strategickou komunikaci sousedství EU ve spolupráci Komise a vysoké představitelky.
- Mobilizace soukromého sektoru k boji proti dezinformacím – Komise zařídí, aby bylo pečlivě a nepřetržitě kontrolováno plnění Kodexu zásad boje proti dezinformacím (rok 2018). Komplexní posouzení je prováděno po 12 měsících. V případě neuspokojivých výsledků má Komise možnost navrhnout další opatření, a to včetně opatření regulační povahy.
- Zvyšování povědomí a zlepšování odolnosti společnosti – s cílem informovat o negativních účincích dezinformací budou uskutečňovány cílené kampaně pro veřejnost (za spolupráce členských států, Komise a vysoké představitelky). Dále budou realizována školení pro média a osoby, které formují veřejné mínění v EU a jejím sousedství za stejným účelem. I nadále by měla být podporována nezávislá média, kvalitní žurnalistika a výzkum dezinformací, se záměrem kompletní odpovědi na tento jev. Za účelem odhalování dezinformací skrze různých sociálních sítí je na místě podpora (ze strany Komise a členských států) vytváření týmu multidisciplinárních nezávislých ověřovatelů sdělení a výzkumných pracovníků, kteří mají odborné znalosti místního informačního prostředí. Mezi další opatření akčního plánu v této oblasti je podpora mediální gramotnosti a spuštění praktických nástrojů pro její podporu pro veřejnost. Členské státy by měly v tomto směru učinit ustanovení směrnice o audiovizuálních mediálních službách, zabývajících se mediální gramotností.

Výše byl zmíněn systém včasného varování (RAS), který je velmi důležitým prvkem v boji proti dezinformacím. Slouží k usnadnění sdílení poznatků, které korelují s problematikou dezinformací. Z důvodu zřízení tohoto systému mezi orgány EU a členskými státy, je zajištěna

koordinovaná reakce. Je vytvořen na informacích s volně přístupným zdrojovým kódem a zároveň využívá poznatků pocházejících z akademické sféry, ověřovatelů faktů, on-line platform a mezinárodních partnerů (European union external action, 2019). Jedná se o velmi důležitý krok a zásadní prvek v rámci celkového přístupu EU k řešení problematiky dezinformací. Proto je také jedním z pilířů Akčního plánu proti dezinformacím (viz výše). Zřízen je mezi členskými státy EU a orgány EU za účelem zjednodušení sdílení poznatků a informací, které souvisí s dezinformačními kampaněmi. Dalším cílem RAS je také koordinace reakcí. Zprostředkovatel RAS je ESVČ v úzké spolupráci s Komisí (EUvsDiSinfo, 2019).

Výše je také v rámci akčního plánu zmíněn Kodex zásad boje proti dezinformacím z roku 2018. Tento kodex je záměrně vynechán, jelikož v roce 2022 byl rozšířen. Níže v rámci této kapitoly bude tedy probrán Rozšířený kodex zásad boje proti dezinformacím.

Živnou půdou pro dezinformace se stala také koronavirová pandemie. Tato pandemie Covid-19 ukázala, že je potřeba v určitých oblastech z hlediska dezinformací dosahovat zlepšení. EU proto vydala společné sdělení ohledně boje proti dezinformacím o Covidu-19 (Boj proti dezinformacím o COVID-19 – pravda a mýty), kde představila opatření, která jsou nutná pro účinný boj s dezinformacemi. V tomto sdělení je vyzdvihována úloha Akčního plánu proti dezinformacím. Oblastmi, v rámci, kterých byla formulována opatření, jsou (Evropská komise, 2020a):

- posílení strategické komunikace,
- lepší spolupráce v rámci EU,
- spolupráce s třetími zeměmi a mezinárodními partnery,
- větší transparentnost online platform, pokud jde o dezinformace a vyvíjení zahraničního vlivu,
- posílená úloha online platform v krizi,
- podpora ověřovatelů faktů a výzkumných pracovníků,
- zajištění svobody projevu a pluralitní demokratické diskuse,
- posílení postavení občanů a zvyšování jejich informovanosti,
- ochrana veřejného zdraví a práv spotřebitelů.

Velmi významným je v oblasti dezinformací také projekt EDMO (European Digital Media Observatory), který odstartoval svou činnost v červnu 2020. Účelem tohoto projektu je podpora multidisciplinární skupiny, která zahrnuje ověřovatele faktů, akademické výzkumníky a další významné zúčastněné strany. Plánem tohoto projektu je spolupráce mezi zúčastněnými

stranami v oblasti mediální gramotnosti s cílem lepšího porozumění dezinformacím včetně omezování tohoto fenoménu. Dále také poskytování podpory tvůrcům politik a zesílení nepoddajnosti společnosti vůči němu, což bude mít vliv na koordinování akcí v boji proti dezinformacím. V rámci vedení tohoto projektu, stojí Konsorcium EDMO, které je financováno z finančního programu Connect Europe Facility. Konsorcium dalo do chodu platformu (EDMO's Collaborative Platform), která podporuje práci výše zmíněné multidisciplinární skupiny, jelikož umožňuje být ve spojení a sdílet důležité informace. To povede k detailnímu pochopení nástrojů, metod, dynamiky šíření, dopadů pro společnost a jiné. Záměrem EDMO je stát se evropským centrem pro boj s online dezinformacemi, a proto shromažďuje zdroje, nástroje a formuje bezpečný prostor z hlediska přístupu k datům pro ověřovatele faktů a odborníky z výzkumu pro odhalování a analýzu dezinformačních technik, aktivit a trendů v rámci online prostředí. V červnu 2021 nastala další fáze v rámci tohoto projektu, jelikož došlo k vytvoření národních regionálních center výzkumu digitálních médií v rámci celé EU, což zvyšuje schopnost EDMO čelit dezinformačním kampaním také na vnitrostátní úrovni a monitorovat tak dopad na společnost a demokracii. EDMO má strukturu vedení absolutně nezávislou na veřejných orgánech, nevyjímaje Evropské komise. Vytvoření EDMO je krokem učiněným v rámci Akčního plánu boje proti dezinformacím (Evropská komise, 2020b; European commission, b. r. (a)).

Následujícím krokem na úrovni EU v boji proti dezinformacím bylo vydání Zákona o digitálních službách. Jeho úkolem je regulovat platformy a on-line zprostředkovatele (sociální sítě, platformy pro sdílení obsahu, obchody s aplikacemi a on-line platformy pro cestování a ubytování). Účelem tohoto aktu je boj proti nelegálním a škodlivým on-line aktivitám, a právě boj proti šíření dezinformací. Vzniká tak otevřené a spravedlivé prostředí on-line platformy, je zajištěna bezpečnost uživatelů a jsou chráněna základní práva spotřebitele, jelikož jsou stanovena jasná a přiměřená pravidla. Zároveň podporuje inovace, konkurenceschopnost a růst (European commission, b. r. (b)). Zákon o digitálních službách tedy zavádí tato opatření (Evropská rada a Rada Evropské unie, 2024):

- zakročení proti nezákonnému obsahu on-line (zboží, služby, informace) za dodržení Listiny základních práv,
- on-line řešení společenských rizik,
- vysledovatelnost obchodníků na on-line tržištích,
- zajištění transparentnosti pro on-line platformy,

- upevnění dohledu.

Akt byl Radou přijat 4. října 2022 a nová pravidla platí od 17. února 2024 (Evropská rada a Rada Evropské unie, 2024).

Jedním z dalších kroků EU v rámci boje proti dezinformacím je evropský Akční plán pro demokracii. Tento akční plán platí hlavně pro orgány EU, vlády a parlamenty členských států, jelikož hlavně ti nesou odpovědnost za řádné fungování demokracie. Samozřejmě se tento Akční plán pro demokracii týká i dalších, jako například politických stran, vnitrostátních orgánů, internetových platforem a také občanské společnosti. Tento akční plán představuje konkrétní opatření se záměrem (Evropská komise, 2020c):

- podpory spravedlivých a svobodných voleb,
- podpory nezávislých a svobodných sdělovacích prostředků,
- boje proti dezinformacím.

V rámci demokracie jde hlavně o aktivní zapojení občanské společnosti, avšak nejde jen o volby. Pokud budou občané zodpovědní, angažováni a informovaní, odolnost demokracie bude zaručena. Akční plán tedy klade akcent na posílení postavení občanů a občanské společnosti v oblasti čelení hrozbám. Přímou z hlediska boje proti dezinformacím tento Akční plán pro demokracii uvádí hned několik opatření (Evropská komise, 2020c):

- vytvořit souhrn nástrojů na boj proti zahraničnímu vměšování a vlivovým operacím, a to včetně nových nástrojů zajišťujících vymáhání nákladů po pachatelích. Také posílit činnost strategické komunikace a ESVČ,
- zavedení protokolu na zesílení stávajících struktur spolupráce čelení proti dezinformacím (na úrovni EU i mezinárodní úrovni),
- vytvoření společného rámce a metodiky s účelem shromažďování systematických důkazů o zahraničním vměšování. Dále také strukturální dialog občanské společnosti, subjektů soukromého sektoru a dalších podstatných partnerů s cílem stálé revize situace v oblasti hrozeb,
- podporovat budování vnitrostátních kapacit orgánů, občanské společnosti ve třetích zemích a sdělovacích prostředků za účelem odhalování dezinformací a zahraničních vlivových operací,
- za účelem posílení kodexu zásad boje proti dezinformacím vydat pokyny,

- vytvořit fixní rámec pro sledování kodexu,
- v rámci různých programů EU podpořit nové inovativní projekty pro boj s dezinformacemi, a to hlavně těch projektů, které pocházejí od organizací občanské společnosti, institucí vysokoškolského vzdělávání za zapojení novinářů,
- zintenzivnit podporu, diverzifikaci a financování aktivit zacílených na podporu mediální gramotnosti a na pomoc občanům při odhalování dezinformací (v rámci EU i mimo ni).

Posledním důležitým krokem bylo vydání již dříve zmíněného Rozšířeného kodexu zásad boje proti dezinformacím. Tento kodex stojí na šesti pilířích (Ministerstvo vnitra české republiky, b. r. (c)).

- Kontrola umístování reklamy – cílem je snížení zisků dezinformačním webům a to tím, že bude těmto webům zredukovaná možnost nabízet se jako reklamní plocha. Platformám a dotyčným firmám je doporučeno, aby znemožnily u dezinformačního obsahu zobrazování placené reklamy. Za tímto účelem mají být přijata technická a kapacitní opatření pro naplnění a vymáhání tohoto cíle. Další snahou je zabránit tomu, aby si dezinformační aktéři mohli koupit reklamu. Toho lze docílit, pokud platformy budou kontrolovat obsah a vyhodnocovat úsilí o šíření problematického obsahu. Je tedy potřeba, aby poskytovatelé reklamních služeb byli způsobilí stanovit, který obsah a média jsou dezinformační. Kodex se přitom spoléhá na spolupráci mezi platformami, firmami a nezávislými fact-checkery a výzkumníky.
- Politická reklama – jedná se o přehledné označování politické reklamy, kdy je brán zřetel na transparentnost a jednoznačnost přístupu k politické reklamě. Tato reklama by měla být signatáři přehledně označována a měla by zajistit efektivní ověřování osob, které tuto politickou reklamu nakupují a zároveň osob, v jejichž prospěch je tato reklama nakupována. Kodex myslí také na archivaci reklamy alespoň po dobu pěti let.
- Integrita poskytovaných služeb – jedná se o snahu omezit používání manipulativních technik (deepfake videa, boti či kradení účtu nebo profilů). V pravidlech každé dotčené platformy by měly být tyto techniky zakázány a platformy mají aktivně bojovat proti jejich šíření. Z hlediska transparentnosti by měly platformy přiznávat jak výskyt manipulativních technik, tak také pokusy o vměšování se ze strany státních aktérů.

- Posilování práv a postavení uživatelů – Z tohoto hlediska se jedná o souvislé podávání informací ze strany platforem a firem, podpory kampaní orientujících se na zvýšení mediální gramotnosti uživatelů, varování před dezinformacemi, dbání na transparentnost platforem hlavně ohledně jejich užívání a dále by mělo být dbáno také na transparentnost užívání systémů, které jsou platformami doporučovány. Kodex doporučuje taktéž zavedení systému nahlašování dezinformačního obsahu včetně uzavřených komunikačních aplikací.
- Posilování práv výzkumníků a práv fact-checkerů – jejich základem je sdílení dat platforem a firem s výzkumníky a ověřovateli faktů z hlediska podpory výzkumu a ověřování dezinformací. Signatáři by tuto službu třetích stran měli využívat pro obsah ve všech jazycích objevujících se na jejich platformách (týká se zejména fast-checkingu).

Samozřejmě boj s dezinformacemi vyžaduje vynaložení finančních prostředků, které ukazuje níže uvedená Tabulka č. 1, která zobrazuje náklady EU od roku 2015 do roku 2020. Náklady od roku 2021 do současnosti nebyly v rozpočtech EU kompletně dohledány. Často jsou náklady na dezinformace součástí většího balíku finančních prostředků. Z níže uvedené Tabulky č. 1 je zřetelné, že výdaje na dezinformace se zvyšují. Mezi roky 2015–2020 tyto výdaje činily téměř 50 mil. eur. Co se však týká víceletého finančního rámce na roky 2021-2027, na mediální gramotnost a její podporu bylo vyčleněno cca 14 mil. eur, což znamená, že ročně se jedná o 2 mil. eur. Jak ukazuje Tabulka č. 1, v roce 2016 byla vypsána výzva „Mediální gramotnost pro všechny“, která zahrnuje právě přípravné akce a pilotní projekty, které jsou určené pro spolufinancování zlepšovacích návrhů v rámci EU v oblasti mediální gramotnosti. Jak je v Tabulce č. 1 vidět, projekt trvá dva roky a následuje přípravné opatření trvající tři roky (Evropský účetní dvůr, 2021, s. 37 a 38). V roce 2015, kdy, jak už bylo zmíněno vznikla pracovní skupina East StratCom, této skupině nebyly přiděleny žádné vlastní zdroje a její činnost byla financována pouze ze správních výdajů ESVČ a rovněž služby Evropské komise pro nástroje zahraniční politiky. Právě od doby, kdy vznikl „Akční plán proti dezinformacím“ (2018) v rámci EU, se financování pracovních skupin Stratcom, tedy i East StratCom, zvýšilo (Evropský účetní dvůr, 2021, s. 20). Z hlediska financování pracovních skupin bylo velmi významným zdrojem přípravné akce StratCom Plus viz Tabulka č.1 (Evropský účetní dvůr, 2021, s. 50). V roce 2018, jelikož docházelo k zintenzivňování boje proti dezinformacím, nastalo posílení strategické komunikační kapacity ESVČ, což dokazuje vyčlenění částky 0.8 mil. eur z rozpočtu pro strategickou kapacitu ESVČ (Nejvyšší kontrolní

úřad České republiky, 2020, s. 74). Co se týká transevropských sítí v rámci telekomunikací bylo pro období roku 2014–2020 přidělen rozpočet 1,05 miliardy eur (European commission, b. r. (c)). Co se týká víceletého programu Horizont 2020, jedná se o program pro výzkum a inovace EU. Rozpočet po období, kdy fungoval (2014–2020), byl ve výši cca 80 mld. eur (EUR-Lex, b. r).

Tabulka 1- Výdaje EU na opatření proti dezinformacím (v jednotkách EUR)

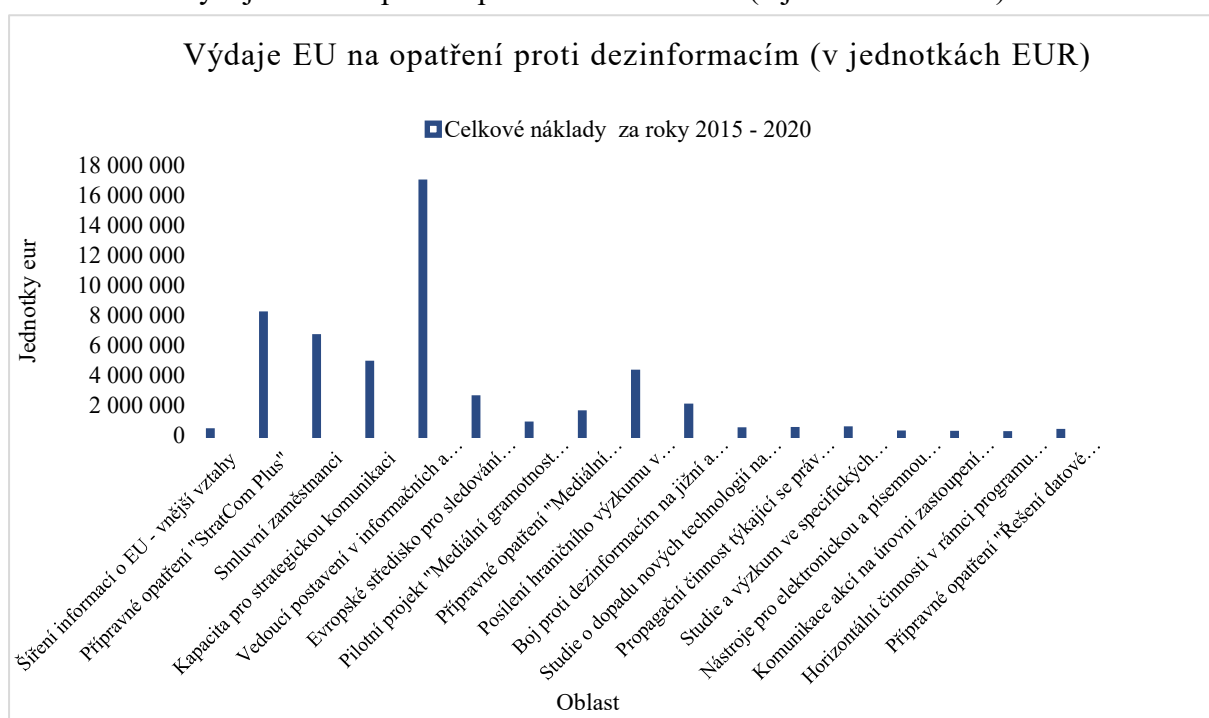
Subjekt	Financován o v rámci	Hlava	Přidělené rozpočtové prostředky						Celkem
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	
ESVČ	„Výsadní položka Komise (FPI)“	„Šíření informací o EU – vnější vztahy“					298 200		298 200
	„Přípravné opatření (FPI)“	Přípravné opatření „StratCom Plus“				1 100 000	3 000 000	4 000 000	8 100 000
	„ESVČ“	„Smluvní zaměstnanci“			1 187 000	1 128 942	2 098 697	2 159 748	6 574 387
	„ESVČ“	„Kapacita pro strategickou komunikaci“				800 000	2 000 000	2 000 000	4 800 000
GŘ CNECT	„Horizont 2020“	„Vedoucí postavení v informačních a komunikačních technologiích“	3 115 736		2 879 250	10 885 524			16 880 510
	„Nástroj pro propojení Evropy pro telekomunikace (CEF – Telecom)“	„Evropské středisko pro sledování digitálních médií“						2 500 000	2 500 000
	Pilotní projekt	Pilotní projekt „Mediální gramotnost pro všechny“		245 106	500 000				745 106
	„Přípravné opatření“	Přípravné opatření „Mediální gramotnost pro všechny“				499 290	500 000	500 000	1 499 290
ERC	„Horizont 2020“	„Posílení hraničního výzkumu v Evropské radě pro výzkum“	1 980 112	1 931 730	149 921	150 000			4 211 763

FPI	„IcSP“	„Boj proti dezinformacím na jižní a východní Ukrajině“					1 934 213		1 934 213
GŘ JUST	„Program Práva, rovnost a občanství“	„Studie o dopadu nových technologií na svobodné a spravedlivé volby“					350 000		350 000
	„Program Práva, rovnost a občanství“	„Propagační činnosti týkající se práv občanů EU (např. událost pro síť spolupráce pro volby nebo týkající se zprávy o občanství EU)“						376 000	376 000
	„Program Práva, rovnost a občanství“	„Studie a výzkum ve specifických oblastech týkajících se občanství Unie (síť akademických pracovníků a jiné)“						434 000	434 000
GŘ COMM	„Provozní rozpočet“	„Nástroje pro elektronickou a písemnou komunikaci a informace“					91 603	62 249	153 852
	„Provozní rozpočet“	„Komunikace akcí na úrovni zastoupení Komise a v rámci dialogů s občany a partnerství“						132 000	132 000
	„Rozpočet organizace“	„Horizontální činnosti v rámci programu Horizont 2020“					110 000		110 000

DIGIT pro ESVČ	<i>Přípravné opatření „Řešení datové analýzy pro tvorbu politik“</i>						251 421		251 421
Celkem				5 095 848	4 716 171	14 56 3 756	10 63 4 134	12 16 3 997	49 350 742

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Evropský účetní dvůr, 2021, s. 50)

Obrázek 1 – Výdaje EU na opatření proti dezinformacím (v jednotkách EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Evropský účetní dvůr, 2021, s. 50)

Obrázek č. 1 ukazuje celkové náklady z výše uvedené tabulky č. 1. pro vizuální srovnání. Jedná se tedy o celkové náklady v jednotlivých řádcích Tabulky č. 1 za roky 2015-2020.

5.2 Boj proti dezinformacím v České republice

V této podkapitole bude zanalyzována situace z hlediska dezinformací v rámci ČR.

Velmi významným dokumentem bezpečnostní politiky ČR je Bezpečnostní strategie, z které potom vycházejí další strategie a koncepce z hlediska bezpečnosti. Jedná se tedy o základní dokument nastavující obecné principy a orientaci bezpečnostní politiky, kdy jsou tyto principy a směřování obligatorní pro veřejnou správu a všechny orgány státu. Bezpečnostní strategie ČR slouží jako návod pro strategická rozhodnutí i každodenní rozhodnutí v rámci bezpečnostního systému. Tento dokument klade důraz na celostátní a celospolečenský přístup, kdy se na bezpečnosti podílí každý občan prostřednictvím svého přístupu a chování. Tím, že je ČR

součástí EU a NATO, nelze její bezpečnost zajistit odděleně (Ministerstvo obrany České republiky, 2023, s. 5 a 6).

Bezpečnost ČR může být ohrožena prostřednictvím hybridního působení pocházejícího od státních i nestátních aktérů. Orientuje především na citlivá místa demokratické společnosti. Nástroje, jako jsou dezinformační, kybernetické, zpravodajské aj., jsou používány se záměrem poškození demokratických procesů, vnitřní bezpečnosti, činnosti demokratických institucí, společenskou koherenci apod. V ohrožení je pak také bezpečnost v oblasti komunikačních a informačních systémů, kritické infrastruktury a další. Za růstu a rozvoje technologií, včetně umělé inteligence, vzrůstá nebezpečí a rozměr hybridního působení. Tato Bezpečnostní strategie ČR uvádí, že za účelem zvýšení odolnosti společnosti je zásadní čelit dezinformacím, informačním operacím a úsilím zmanipulovat informační prostor, hlavně pokud se jedná o úsilí cílené ve prospěch cizích státních aktérů. Dále také ta úsilí, která cílí na narušení demokratického charakteru státu a jeho bezpečnosti. Pro úspěšnou obranu je zapotřebí komplexní přístup, který zahrnuje podporu vzdělávání v oblasti informační a mediální gramotnosti, strategickou komunikaci státu, posilování občanské společnosti, budování kapacit pro analýzu a odhalování hrozeb, spolupráci v rámci EU a NATO. Z hlediska státních institucí aktivních v dané oblasti efektivní spolupráci a koordinaci (Ministerstvo obrany České republiky, 2023, s. 15 a 19).

Klíma (2024) vysvětlil, že pokud má společnost nedůvěru v politiky, lze těžko zvyšovat odolnost státu vůči dezinformacím. Důvěra lidí nemá být jen v politiky, ale také v instituce státu. Lidé mají věřit soudům, státním úřadům a demokratickým politikům. Stát má fungovat jako důvěryhodný.

V roce 2016 byl vydán Audit národní bezpečnosti ČR, což je dokument zpracovaný 120 experty z oblasti bezpečnostní komunity, kteří se věnovali 10 oblastem, které jsou považovány za nejzávažnější z hlediska vnitřní bezpečnosti ČR. Právě mezi těchto 10 oblastí se řadí také problém hybridních hrozeb a působení cizí moci. Audit národní bezpečnosti ČR uvedl, že je zapotřebí řešit hybridní hrozby a dezinformační útoky komplexněji (Ministerstvo vnitra České republiky, b. r. (d)). K roku 2016 ČR vykazovala nedostatečnou koordinaci v oblasti hybridní kampaně cílené s úmyslem poškodit na jedné straně ČR, ale na druhé straně také celou evropskou integraci, které je ČR součástí (Ministerstvo vnitra české republiky, 2016, s. 4). Některými důležitými zjištěními a doporučeními vyplývajícími z Auditů národní bezpečnosti

ČR z oblasti problematiky dezinformací, jsou tato (Ministerstvo vnitra české republiky, 2016, s. 61 a 138–139):

- nastavit mechanismus vyhodnocování informací o vlivu cizí moci v oblasti vzájemné spolupráce a koordinovat navrhované postupy/kroky,
- vytvořit na příslušných úradech pracoviště, která by hodnotila dezinformační kampaně a dalších projevů působení cizí moci,
- školení úředníků veřejné správy v rámci systému, který by byl vytvořen za účelem zodolnění vůči snahám o ovlivnění ze strany cizí moci,
- upravit učební plány základních a středních škol s účelem posílení výuky občanské gramotnosti a zavedení výuky mediální gramotnosti,
- vytvořit platformu, která by sloužila ke sdílení informací. Shromažďovaly by se zde informace a znaky/signalizace potřebné pro rozpoznání potenciální hybridní kampaně. Buď může být vytvořena nová instituce, nebo specifická kapacita lidí v rámci již existující instituce, která disponuje odborností a působnost této kapacity v rámci stávající legislativy,
- definovat systém varovných indikátorů, který pomůže i institucím odlišným od zpravodajských služeb, aby byly schopny zaregistrovat informace, které by mohly pomoci rozpoznat, že se jedná o probíhající hybridní kampaň,
- formulovat strategický přístup ČR, jak čelit hybridní kampani, která je vedená proti ČR nebo jiné zemi, která je součástí EU či NATO. Tento strategický přístup pak může být součástí Bezpečnostní strategie ČR nebo může být samostatným strategickým dokumentem,
- vytvořit podmínky pro efektivní a důvěryhodnou strategickou komunikaci vlády, což znamená stanovit koncepční přístup a nastavit mechanismus pro systematickou koordinaci všech důležitých aktérů veřejné správy.

Praktické implementaci zvláštních přístupů čelení hybridním hrozbám a působení předchází právě již dříve zmíněná Národní strategie pro čelení hybridnímu působení, na kterou následně navazuje Akční plán k Národní strategii pro čelení hybridnímu působení, který určuje specifické úkoly a opatření. Dále stanovuje konkrétní úkoly a odpovědnosti za plnění cílů této strategie (Havlík, 2022; Ministerstvo obrany české republiky, 2021a, s. 4). Potřeba zhotovení dokumentu Národní strategie pro čelení hybridnímu působení, která vzešla z Auditů národní bezpečnosti z roku 2016 byla schválena v dubnu roku 2021 a slouží jako nástroj pro včasné rozpoznání kroků nepřátel a k adekvátní reakci na ně. Jedná se o první strategický dokument

v rámci ČR, který řeší tuto oblast a zároveň doplňuje již existující bezpečnostní strategické dokumenty. Tato strategie však předpokládá definování indikátorů hybridního působení, které by mohly být skrze veřejnou správu využívány (Fajnor, 2021).

Klíma (2024) uvedl, že z hlediska včasného varování o dezinformačním působení si ČR nevede dostatečně dobře, protože není dostatek lidí, a hlavně dostatečný úřad. Jsou věci, ve kterých si ale ČR vede poměrně dobře. Příkladem je úspěšné odhalení ruských agentů ovlivňujících média. Určitou část také dělají tajné služby, ale dezinformace, které se šíří hromadně, tak ty pod kontrolou nejsou.

Národní strategie pro čelení hybridnímu působení doplňuje existující soustavu bezpečnostních dokumentů a to tím, že komplexně zformuluje komplexní a celospolečenské politiky čelení hybridnímu působení. Jelikož je bezpečnost ČR neoddelitelná od euroatlantického prostoru, vychází ze základních strategických dokumentů EU (například ze Společného rámce pro čelení hybridním hrozbám) a NATO. Dále také z principu solidarity, který mezi sebou EU a NATO mají a cílů, které spojují členské státy těchto organizací (Ministerstvo obrany české republiky, 2021b, s. 3). Vláda ČR, která je hlavní odpovědnou výkonnou institucí v rámci čelení hybridním hrozbám stanovila tři strategické cíle, který mi jsou: odolná společnost, stát a kritická infrastruktura; systémový a celostní přístup v rámci ČR a schopnost adekvátní a včasné reakce. Národní strategie k naplnění těchto třech cílů uvádí konkrétní strategické cíle, kterými například jsou (Ministerstvo obrany české republiky, 2021b, s.7-8).

- ČR bude posilovat způsobilost včasného odhalování hybridních aktivit, které jsou nepřátelské. Dále bude posilovat připisování těchto hybridních hrozeb konkrétním agresorům a také včasné reagování na tyto hrozby. Označení původce hybridního působení veřejně je provedeno na základě politického rozhodnutí vlády.
- Využívat celkový celospolečenský přístup k bezpečnosti a k posilování odolnosti společnosti a státu.
- ČR bude zvyšovat povědomí o působení hybridních hrozeb a to prostřednictvím vzdělávacích programů a osvětových akcí. Za účelem plnění tohoto záměru bude prohlubována spolupráce mezi veřejnou správou, mediální sférou, občanskou společností, vzdělávacím a komerčním sektorem.
- Dále Národní strategie uvádí, že ČR vytvoří systém strategické komunikace, jehož prostřednictvím se budou informace dostávat k veřejnosti, kdy díky tomuto systému strategické komunikace budou informace předávány efektivně, konzistentně, včasně

a věrohodně. Budou tak koordinovány a synchronizovány komunikační aktivity skrze všechny důležité resorty a prvky veřejné správy.

- Pro efektivní čelení ČR vůči hybridnímu působení bude zesílena meziresortní spolupráce a nadresortní koordinace. Dále by měl také vzniknout post koordinátora agendy, který se bude věnovat čelení hybridnímu působení. Informace/sdělení ohledně hybridního působení budou pravidelně zveřejňovány expertní skupinou.
- Také se ČR bude aktivně účastnit iniciativ EU a NATO. Dále bude využívat schopností těchto dvou organizací v rámci čelení dezinformacím a sama bude také hmatatelně přispívat.
- Dále je dle Národní Strategie ČR připravena reagovat na hybridní působení odvetou (včetně sankcí) a dalšími nástroji, ať už vlastními nebo těmi, které pochází od mezinárodních organizací, kterých je Česká republika členem.

Výše zmíněný Akční plán k národní strategii pro čelení hybridnímu působení rozdělil úkoly do třech oblastí, kterými jsou: „*systemový a celostní přístup v rámci ČR, odolná společnost, odolný stát, odolná kritická infrastruktura a schopnost adekvátní a včasné reakce*“ (Ministerstvo obrany české republiky, 2021a, s. 5 a 6). Konkrétní úkoly a ty, kteří za určité úkoly zodpovídají, ukazuje Tabulka č. 2

Tabulka 2 - Úkoly a odpovědnosti v rámci za plnění cílů v rámci Akčního plánu k Národní strategii pro čelení hybridnímu působení

<i>„SYSTEMOVÝ A CELOSTNÍ PŘÍSTUP V RÁMCI ČR“</i>		
Úkol	Odpovídá	Termín
<i>1. „Posílit roli Odborné pracovní skupiny pro hybridní hrozby Bezpečnostní rady státu, zejména rozšířením této skupiny o další relevantní resorty a možností vytvářet koordinační a analytické podskupiny pro sdílení informací a možnou detekci hybridního působení, a zřídit funkci koordinátora agendy čelení hybridnímu působení“</i>	ÚV ČR	Q4 2021
<i>2. „Zpracovat a předložit vládě návrh systému strategické komunikace státu, včetně mechanismu pro systematickou koordinaci relevantních aktérů.“</i>	MO ČR	Q2 2022

3. „Vytvořit národní síť vybraných expertů v oblasti čelení hybridnímu působení z řad odborníků z akademické, výzkumné, nevládní a soukromé sféry za účelem realizace výzkumných, osvětových a jiných projektů.“	MO ČR	Od Q2 2022 průběžně
<i>„ODOLNÁ SPOLEČNOST, ODOLNÝ STÁT, ODOLNÁ KRITICKÁ INFRASTRUKTURA“</i>		
Úkol	Odpovídá	Termín
4. „Začlenit mediální vzdělávání do strategií a rámcových vzdělávacích programů základních a středních škol, metodicky podporovat učitele mateřských, základních, středních škol v oblasti občanské výchovy a mediální gramotnosti, a podporovat začleňování mediálního vzdělávání do vzdělávání studentů pedagogických fakult.“	MŠMT ČR	Od Q1 2022 průběžně
5. „Předložit vládě návrh rozšíření současného systému školení k posílení odolnosti proti vlivu cizí moci na pokud možno povinné školení pro úředníky státu a doporučené školení pro úředníky samospráv, včetně vytvoření elearningové platformy a školení školitelů.“	MV ČR	Q2 2022 a průběžně
6. „Využít nástroje mapování zranitelností prováděných ve spolupráci s NATO a EU a vytvořit jednotný mechanismus na celonárodní úrovni pro provádění pravidelného mapování zranitelností kritické infrastruktury vůči hybridnímu působení“	MV ČR	Q4 2022
7. „Zpracovat analýzu odolnosti kritické infrastruktury vůči hybridnímu působení.“	MV ČR	Q4 2023
8. „Zapojovat problematiku hybridního působení do cvičení, účastnit se a pravidelně vyhodnocovat cvičení s prvky čelení hybridnímu působení, včetně mezinárodních cvičení ve spolupráci s NATO a EU.“	MO ČR NÚKIB MV ČR	Průběžně
9. „Vytvořit koncept cvičení zaměřeného na čelení hybridnímu působení.“	MO ČR	Q2 2023

10. „Vytvořit sadu doporučení v oblasti prověřování zahraničních investic pro soukromý sektor a prostřednictvím seminářů, interních školení a komunikační kampaně zvyšovat povědomí o prověřování zahraničních investic u soukromého a státního sektoru, včetně zahraničních partnerů.“	MPO ČR	Q2 2022 a průběžně
<i>„SCHOPNOST ADEKVÁTNÍ A VČASNÉ REAKCE“</i>		
Úkol	Odpovídá	Termín
11. „V rámci aktualizace Ústředního plánu obrany státu a Zprávy o zajišťování obrany ČR zohlednit problematiku čelení hybridnímu působení.“	MO ČR	Q2 2023
12. „V rámci aktualizace Analýzy hrozeb pro ČR zohlednit hybridní působení a identifikovat související hrozby.“	MV ČR	Q2 2023
13. „Využít seznam zpracovaný NATO a vytvořit rámec indikátorů, které mohou přispět k odhalení hybridního působení v ČR.“	MO ČR	Q4 2023
14. „Vytvořit sadu možných reakcí na odhalené hybridní působení v ČR, včetně možností atribuce.“	MO ČR	Q4 2023
15. „Zpracovat a předložit vládě návrhy změn právní úpravy pro posílení možností ČR čelit dezinformacím.“	MV ČR	Q2 2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Ministerstvo obrany české republiky, 2021a, s. 5-6)

Akční plán k Národní strategii pro čelení hybridnímu působení uvádí, že v rámci celostátního přístupu ČR už došlo k posunu prostřednictvím odborné pracovní skupiny pro hybridní hrozby v rámci Bezpečnostní rady státu ČR, díky již probíhající úzké spolupráci (Ministerstvo obrany české republiky, 2021a, s. 3). Bezpečnostní rada státu ČR usnesením z října 2021 zřídila funkci koordinátora agendy čelení hybridnímu působení a také odbornou pracovní skupinu Bezpečnostní rady státu ČR pro čelení hybridnímu působení, která bude fungovat v rámci systému Bezpečnostní rady státu ČR. Vedoucí této odborné skupiny je právě koordinátor agendy čelení hybridnímu působení. Tato skupina je zřízena za účelem výměny informací mezi resorty a k zajištění souladu řešení v rámci čelení hybridnímu působení. Odbornou skupinu tvoří: koordinátor agendy čelení hybridnímu působení, ředitel sekretariátu Bezpečnostní rady státu ČR, zástupci České národní banky, Národního bezpečnostního úřadu, zástupci členů vlády, zástupci Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, Bezpečnostní informační služby,

Armády ČR, Vojenského zpravodajství, NÚKIB, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru, Policie ČR a Státní tajemnice pro evropské záležitosti (Bezpečnostní rada státu, 2021, s. 1).

Národní strategie pro čelení hybridnímu působení (akční plán k této národní strategii v rámci celostátního a systémového přístupu) a další již zmíněné dokumenty (viz výše) mimo jiné uvádí, že je zapotřebí zavést systém strategické komunikace. V ČR zatím probíhají snahy o strategickou komunikaci v rámci resortů, kdy tyto resortní strategické kapacity budou posláze po zavedení systému strategické komunikace na celostátní úrovni zapojeny do tohoto celostátního systému (Šiška, 2023). Příkladem je Oddělení strategické komunikace na ÚV ČR, které bylo zřízeno se zřízením pozice vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací. Přesto, že pozice vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací byla zrušena, toto Oddělení strategické komunikace na ÚV ČR, které vzniklo spolu s tímto postem, ale zůstalo v nezměněné podobě (Dohnalová, Doubravová, 2022; ČTK, 2023). Dále byla resortní kapacita strategické komunikace vybudována také na MZV ČR, a to konkrétně v dubnu 2022 a rovněž toto Oddělení strategické komunikace vzniklo v červnu 2022 na MV ČR (Šiška, 2023). V rámci Oddělení strategické komunikace MV ČR, od června 2022 funguje Krizový informační tým (KRIT) MV ČR. Tento tým má zužovat prostor, ve kterém se dezinformace šíří, prostřednictvím promyšlené a faktické komunikace důsledkem čehož je pak posílená odolnost společnosti. Ke komunikaci KRIT používá tzv. letákovou kampaň, kdy jsou skutečné a pravdivé informace zpřístupněny po celém území ČR analogovou formou. Dále ke komunikaci dochází prostřednictvím sociálních sítí MV ČR (Ministerstvo vnitra České republiky, 2024, s. 3). Dle Klímy (2024) ČR nemá nástroje pro regulaci šíření dezinformací na sociálních sítích. Jedná se o celosvětový problém. ČR se může snažit být iniciativní v rámci EU, která se snaží, aby sociální sítě nebyly neregulované.

V případě náhlých situací pak KRIT využívá neformální komunikační skupinu, která slouží pro účely včasného varování o těchto akutních situacích. Tato neformální komunikační skupina slouží samozřejmě ke komunikaci s relevantními odbornými útvary MV ČR a také s Oddělením strategické komunikace, které funguje na ÚV ČR. V rámci této neformální komunikační skupiny tak lze v reálném čase sdílet informace o právě probíhajícím dění a vzniká tak prostor pro formulování vhodné a koordinované reakce (Ministerstvo vnitra České republiky, 2024, s. 3). Tehdejší vládní zmocněnec, Michal Klíma, přišel při výkonu své funkce s akčním plánem proti dezinformacím, který reagoval na nedostatky uvedené v Analýze připravenosti ČR čelit závažné dezinformační vlně. V tomto akčním plánu byl mimo jiné uveden cíl, že bude ve

spolupráci s experty skrze státní i nestátní sektor vytvořena dlouhodobá komunikační strategie pro snížení negativního vlivu, který dezinformace mají na společnost a pro snížení dopadů, které dezinformace způsobují. Dále tento dokument sděluje, že je pro potřeby strategické komunikace a monitoringu dezinformací na primárních úřadech (ÚV ČR, MO ČR, MZV ČR, MV ČR ...) nutnost posílit kapacity, a to jak technické, organizační tak i personální (na což právě upozorňovala Analýza připravenosti ČR čelit závažné dezinformační vlně). Tento akční plán, nikdy schválen nebyl (Úřad vlády České republiky, 2022, s. 9 a 10).

Z hlediska toho, proč nefunguje národní koordinace na formální úrovni, a jak by měla tato formální koordinace na národní úrovni fungovat Klíma (2024) uvedl, že k dostatečnému čelení dezinformacím není dostatečně silná politická vůle. Dle některých politiků by to mohlo být ohrožením pro svobodu slova. Roli může hrát také ideologická předpojatost. Někteří politici nechtějí budovat silnou strategickou komunikaci kvůli nákladům, protože stát šetří a fungující národní koordinace strategické komunikace by znamenala novou agendu, která by stála peníze. Rovněž chybí lidé (potřebné kapacity), protože na ně nejsou peníze. Příkladem je nová funkce koordinátora strategické komunikace, kterou bude vykonávat Otakar Foltýn. Funkce byla nazvána jako koordinátor pro strategickou komunikaci, ale úkolem pana Foltýna je i oblast řešení dezinformací. Nadresortní koordinace může fungovat dvěma způsoby. Buď nespadá pod žádného ministerstvo, anebo naopak spadá. Výhoda je, pokud nadresortní koordinace funguje mimo resort. Pokud by totiž spadala pod určité ministerstvo, jiná ministerstva by mohla odmítat toto ministerstvo poslouchat. Formální koordinace má fungovat na ÚV ČR, ale ten je servisní organizací pro fungování vlády. Pan Foltýn má fungovat nadresortně, tedy mimo resort. Z hlediska činnosti musí mít určitě autoritu ovlivňovat. Pokud do úřadu vstoupí člověk horizontálně, není to lehké. Zaměstnanci mají svého nadřízeného a vedle funguje koordinátor, kterého mají také respektovat. Musí mít každopádně pravomoci. V ČR byrokratický systém a ten je nastaven tak, že zaměstnanci poslouchají své nadřízené, ne koordinátora.

Akční plán k Národní strategii také ukládá úkol, že by měl být zpracován návrh změny právní korekce se záměrem rozšíření možností, jak bojovat a čelit dezinformacím (Ministerstvo obrany české republiky, 2021, s. 6). Český právní řád neupravuje pojem dezinformace. Pokud však vycházíme z elementárních typu informačních sdělení jako jsou například nepravdy, můžeme hledat právní úpravu, která by byla aplikovatelná v rámci verbálních deliktů, a to v rovině trestní, civilní a správní. Pokud by se jednalo o právní úpravu z pohledu správního práva, hledat bychom mohli v rámci tiskového práva a případně práva přestupkového (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022a, s. 6). Návrh zákona o dezinformacích už byl v procesu, ale dále se

zatím nic nekoná a vypadá to, že z tohoto zákona nakonec sejde. Jednalo se o Návrh zákona o omezení šíření obsahu ohrožujícího národní bezpečnost online. Tento návrh zákona byl zpracován MV ČR na základě úkolu od vlády. Jeho účelem má být pouze doplnit návrh systémových nelegislativních opatření proti dezinformacím. Důležité také je, že se jednalo o pracovní návrh ve stádiu politických konzultací. Standardní připomínkové řízení nebylo spuštěno (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022b, s. 1). Tedy přestože se už nějakou dobu o vytvoření této legislativy hovoří, je pravděpodobné, že z této snahy v konečném důsledku sejde. Do Poslanecké sněmovny tedy nejspíš návrh tohoto zákona poslán nebude, protože upadá důvěra v to, že by mohl pomoci. Na konci roku 2022 opoziční politici a jiní kritici dokonce vládu obviňovali, že jejím záměrem je zavedení cenzury. Není vyloučeno, že tento zákon nevznikne, byť se mluví o tom, že ač je proti dezinformacím potřeba bojovat, není nutný samostatný zákon. Podle koalice je zapotřebí hlavně odstranit z právního řádu přebytečnou legislativu, které není málo. Navíc podle koalice není jasné, zda by takový zákon mohl být účinný (Bartoníček, 2023).

Podle Klímy (2024) měl zákon řešit za jakých okolností může stát nařídít blokaci webu. Bylo to ale zneužito k útoku na vládu, že chystá cenzuru. Zákon neměl svobodu slova ohrožovat. Pokud se správně zákon naformuluje, stanoví se podmínky (například informace působící ve prospěch zahraniční moci atd.) tak svobodu slova naopak chrání. Dezinformátoři tento zákon samozřejmě nechtěli, opozice také ne. Připravit zákon byl úkol vlády Andreje Babiše pro MV ČR. Klímovi tento zákon, během jeho přípravy, nebyl ukázán. To je právě problém koordinace, jak by mohla probíhat koordinace, když Klíma neměl možnost zákon vidět.

Také je namítáno, že legislativa, která se dezinformacemi zabývá už u nás funguje. Jedná se o šíření poplašné zprávy či vyzývání k násilí proti konkrétním lidem či skupinám (Advokátní deník, 2023; Bartoníček, 2023). Řeší tedy, zda není lepší využívat co nejvíce již existující legislativu a vyvíjet tlak na orgány, které jsou činné v trestním řízení. (Bartoníček, 2023).

Klíma (2024) uvedl, že někteří politici říkají, že současná legislativa stačí, ale jeho názorem je, že ne. Jsou situace, kdy totiž není porušen současný zákon a k dezinformacím stále dochází, takže současná legislativa nestačí. Příkladem je dezinformační video udělané před prezidentskými volbami na osobu Petra Pavla. Nejednalo se o poplašnou zprávu, i když jej video mělo poškodit. Deepfake apod., také nemusí neporušovat současný zákon. Například před volbami politici dávají sliby, z čehož se dá udělat podvrh, ale není to poplašná zpráva, urážka apod. Zkrátka některé dezinformace by se daly stíhat, některé ne.

Odchod pana Klímy z pozice vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací urychlil právě jeho Akční plán pro čelení dezinformacím, kde byl mimo jiné uveden právě plán vytvoření tohoto zákona (blokace obsahu ohrožujícího národní bezpečnost státem v kritické situaci) (Úřad vlády České republiky, 2022). Unie vydavatelů uvedla, že jeho akční plán je potřeba přepracovat, jelikož by vláda byla díky tomuto plánu vystavena podezření ze snahy zavést cenzuru (Bartoníček, 2023). Pozice koordinátora politiky boje s dezinformacemi (vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací) byla tedy zrušena, avšak díky jejímu vzniku se věci kolem problematiky dezinformacím daly do pohybu. Agendu po zrušení této funkce převzal poradce pro národní bezpečnost Tomáš Pojar. Sám Tomáš Pojar uvedl, že převzal jen výsek týkající se bezpečnostních aspektů z hlediska toho, co vykonával Michal Klíma (Kopecký, 2023b). Po převzetí poradcem pro národní bezpečnost (T. Pojar) však tato agenda dle kritiků usnula. Jelikož se tedy problematika dezinformací nedostatečně řešila a dění utichlo, byla zřízena funkce poradce premiéra pro informační gramotnost a boj s dezinformacemi, kterou vykonává politolog z Masarykovy univerzity v Brně, Miloš Gregor. Je poradcem premiéra pro informační gramotnost a boj s dezinformacemi. Jeho funkce je však poradní, nedisponuje tedy exekutivními pravomocemi a není nadřazen žádnému z úřadů. Na základě jeho zkušeností a praxe je jeho hlavní rolí radit, jak by mohla být posílena odolnost větší části společnosti proti dezinformacím. V rámci informační gramotnosti, která je tedy náplní práce Miloše Gregora, je jeho prioritou vzdělávání v oblasti informační gramotnosti jak ve školách, tak v rámci celoživotního vzdělávání (Koutník, 2023). Poradce premiéra pro informační gramotnost a boj s dezinformacemi uvedl, že z hlediska včasného odhalování dezinformací a také strategické komunikace se musí ČR zlepšit. Dále sdělil, že je dle něj velmi důležité vzdělávání v této oblasti a také strategická komunikace. Chtěl by, aby v roce 2024 vznikla v ČR platforma, která by fungovala napříč ministerstvy, kde by se sdílely analytické informace pro strategickou komunikaci, protože jak už bylo výše zmíněno, některá ministerstva už se strategické komunikaci věnují, avšak úřady mezi sebou úplně efektivně nekomunikují. Dále by podle Miloše Gregora bylo skvělé, kdyby vznikl informační portál či mapa pro čelení dezinformacím. Jednalo by se o jednotné místo, kde by mohly být didaktické pomůcky pro učitele, jednoduché materiály pro širokou veřejnost a seznam organizací, které se této problematice věnují (Stuchlíková, 2023).

Klíma (2024) uvedl, že nejúčinnější v boji proti dezinformacím je dle něj mediální gramotnost a informovaná společnost. Důležité je dělat vše proto, aby lidé měli informace a fungovalo vzdělávání pro všechny generace – strukturované podle věku.

Důležitým krokem v oblasti dezinformací bylo tedy zřízení pozice vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací a také zřízení pozice poradce pro národní bezpečnost a následně poradce premiéra pro informační gramotnost a boj s dezinformacemi. Na základě informací od ČT24 (2024) bude od června nově fungovat funkce vládního koordinátora strategické komunikace, kterou bude vykonávat Otakar Foltýn. Náplní jeho práce je i boj s dezinformacemi.

Účinnou obranou proti dezinformacím je rozhodně kritické myšlení a vzdělání v oblasti mediální gramotnosti. Rozvoj v této oblasti měl začít už od školního věku. Potom lze ochromit vliv dezinformací, který rezonuje ve společnosti. Nicméně vnímání mediální výuky na školách vzrostlo (MediaGuru, 2023; JSNS.cz, 2023a). Na stránkách CHH jsou zveřejněny odkazy na **mimovládní aktéry v boji s dezinformacemi** (instituce mediální gramotnosti a odhalování dezinformací). Jedním z uvedených je spolek Zvol si info. Jedná se o tým lidí, kteří mimo jiné pomocí vzdělávání bojují s dezinformacemi. Učí žáky, studenty a širokou veřejnost pracovat s informacemi. Posilují tedy mediální a informační gramotnost ve společnosti jako celku (Zvol si info, b. r.) Vzdělávají především středoškolské studenty a uvádí, že v rámci jejich vzdělávání je těžké tyto studenty zaujmout. Za účelem jejich zaujetí vznikl dokument Surfařův průvodce internetem, který používá jazyk a formu blízkou těmto mladým lidem a představuje jim pět základních manipulativních technik v rámci moderní propagandy. Tedy díky tomuto průvodci lze posoudit, zda je článek, který byl publikován kvalitní a zda se nesnaží o zmanipulování čtenáře (Gregor, Vejvodová, 2018, s. 128). Dalším, kdo se zabývá kromě jiného problematikou nepravdivých zpráv, je web Manipulátoři.cz. Na tomto webu jsou uvedeny hoaxy, které byly odhaleny. Tvzení, která publikují staví na ověřených faktech, které jsou samozřejmě ozdrojované. Jejich cílem je vytvoření platformy, která je neideologická a slouží pro faktickou a podstatnou diskusi (Manipulátoři, b. r.). Na stránkách CHH je dále uveden server Hoax.cz, jehož záměrem je informovat o nástrahách, kterými hoaxy jsou (šíření poplašných zpráv, nebezpečných řetězových zpráv). Na tomto serveru je také vedena databáze prokázaných hoaxů (Hoax.cz, b. r.). Dále CHH odkazuje na svých stránkách na projekt „Demagog“, který je v ČR nezávislou factcheckingovou platformou. V rámci jejich činnosti poukazují na nepravdivá a manipulativní sdělení. Jejich cílem je kultivovat debatu v ČR, a to hlavně prostřednictvím ověřování faktických tvrzení politické elity. Za dobu existence tohoto projektu byly již podrobeny analýze a ověřovány tisíce výroků politiků vysoké úrovně. Informují o tom, kdy konkrétně dotyční polici sdělují pravdu a kdy dochází ke klamání veřejnosti. Projekt Demagog dokonce získal i ocenění (Demagog.cz, b. r.). Zároveň tento projekt funguje také v SR

a v Polsku, kdy Demagog.cz přímo navazuje na slovenský Demagog.sk (Gregor, Vejvodová, 2018, s. 129; Demagog.cz, b. r.)

Právě Klíma (2024), sdělil, že i ČR má v rámci boje s dezinformacemi své silné stránky. Česká společnost je vzdělaná a stále zde existuje tradice čtení (lidé jsou zvyklí číst), i když v poslední době je to narušené rychlými médii. Lidé jsou ale ochotní se zapojit, a to je důležité. Příkladem jsou právě mimovládní organizace. Pozitivem je také, že lidé cestují. Nicméně podle Klímy mají největší dopad emaily, které si lidé přeposílají a umělá inteligence, která bude v příštím období z hlediska šíření dezinformací velkým nebezpečím. Nicméně i ČR má parciální úspěchy v boji proti dezinformacím. Příkladem jsou proruské servery, které byly zablokovány. Bohužel se ale nejedná o úspěchy ve velkém měřítku.

Co se týče zařazování mediálního vzdělávání a gramotnosti do školních osnov, uvádí aktuální stav v této oblasti závěrečná zpráva z roku 2023. Jedná se o dokument Stav mediálního vzdělávání na základních a středních školách. Tento dokument uvádí, že dle ředitelů by měla být věnována pozornost dezinformacím a fake news a také manipulaci a propagandě. Právě například v rámci středních škol pedagogové, kteří vyučují mediální výchovu, do výuky právě nejvíce zařazují problematiku dezinformací a fake news, roli médií ve společnosti a rovněž zmíněnou problematiku manipulace a propagandy. Co se týče koncepcí, na základě kterých se mediální výuka na základních a středních školách vyučuje, tento dokument uvádí, že na většině základních a středních školách probíhá výuka na základě koncepce jednotlivých vyučujících (vyučující si ji sami vytvoří). Necelá pětina těchto škol potom vyučuje na základě jednotné koncepce vytvořené na úrovni školy. Nejčastěji jde o výuku jako průřezového tématu ve více předmětech. Druhým obvyklým způsobem jsou jednorázové akce jako jsou projekty, workshopy, besedy s novináři apod. Intenzita výuky v této mediální oblasti se liší v rámci typů škol a samozřejmě se liší také kvalita této výuky, na základě lišícího se individuálního pojetí (JSNS.cz, 2023b, s. 5). Jsou také školy, které mediální výchovu nevyučují vůbec. V dokumentu je uvedeno, že hlavním důvodem, proč je mediální výchově na školách věnováno tak málo pozornosti, je velký objem látky v rámci školních vzdělávacích programů a na mediální výchovu jako průřezové tématu pak není dostatek času. Dalším podstatným důvodem je malá podpora ze strany státu a nejistota vyučujících z hlediska důležitosti této problematiky (JSNS.cz, 2023b, s. 4). Pedagogové, kteří se mediální výchově věnují, se podle vedení majority těchto středních a základních škol neúčastnili žádného školení či kurzu v oblasti mediální výchovy (JSNS.cz, 2023b, s. 61).

Klíma (2024) sdělil, že vzdělávání v oblasti mediální gramotnosti a kritického myšlení je podle něj jednou z neúčinnějších metod, jak s dezinformacemi bojovat. Je určitě zapotřebí do školských osnov vzdělávání v této oblasti dostat. Státní správa je však byrokratická a je to běh na dlouhou trať. Rovněž není politická vůle. Mimovládní organizace sice fungují, ale to nestačí. Od toho je stát, který má zabezpečovat výchovu mládeže a záležitost mediální gramotnosti a kritického myšlení do této oblasti patří.

Boj proti dezinformacím vyžaduje vynaložení finančních prostředků i v ČR. Dohledány však byly pouze následující náklady, jelikož v rámci rozpočtu ČR konkrétní částky plynoucí na problematiku dezinformací uvedeny nejsou. Ohledně nákladů ČR na dezinformace byly dohledány následující informace. Minulý rok Úřad vlády ČR (ÚV ČR) spustil informační kampaň „Česko informuje“. Tato kampaň (nákup mediálního prostoru) stála 21 925 336 Kč včetně DPH. ÚV ČR mediální prostor koupil u Lion Communications, s.r.o. (iDNES.cz, 2023b). Tato kampaň informuje o novinkách, změnách či úpravách legislativy, které ovlivňují každodenní život občanů. Zlepšit se měla informovanost občanů ČR. Další kampaní, která má poukázat na kroky vlády a rovněž je cílem dostat občany ČR do obrazu, aby se nešířily a nevznikaly špatné informace, je kampaň MV ČR. Jedná se o plakátovou kampaň, která vyšla na 42 mil. Kč. Tato plakátová kampaň má fungovat ve městech, obcích a také ve vlacích. Účelem je tak poskytování ověřených informací a má pokračovat až do listopadu letošního roku, tedy přes evropské volby až po krajské. V rámci vlakových souprav bude kampaň stát (od září 2023 do listopadu 2024) celkem 18 150 000 Kč včetně DPH. Co se týče měst a obcí, kampaň vyjde na 24 mil. Kč (iDNES.cz, 2023c). Cena však může být i nižší, záleží na situaci a potřebě (Brodničková, 2023). Naopak v době, kdy se připravoval již zmíněný Akční plán proti dezinformacím, tedy za existence funkce vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací (před tím, než byl tento post zrušen), se hovořilo o potřebě 150 mil. Kč pro boj s dezinformacemi. Vládní experti hlásali, že by bylo dobré a potřebné, aby byly 50 mil. Kč ročně podpořeny nezávislé organizace a 100 mil. Kč by mělo ze státního rozpočtu putovat nezávislým médiím. Potřeba této finanční podpory vzešla z právě připravovaného plánu (iDNES.cz, 2022; Fujáček, 2022). Na vypracování tohoto akčního plánu nebyly vynaloženy žádné náklady, pokud se neberou v potaz mzdy zaměstnanců podílejících se na vypracování tohoto plánu v rámci jejich pracovní doby. Ovšem také podpůrné studie, z kterých akční plán vycházel, byly vypracovány bez dalších nákladů, tedy interně v rámci státní správy (Vláda České republiky, 2023b).

Klíma (2024) uvedl, že v různých organizacích jsou lidé, kteří se tím zabývají a jsou za to placeni. Není to však evidováno. Náklady jsou minimální, stát na to nemá vyhrazené prostředky v rámci rozpočtu. Není podchyceno, jaká oblast boje proti dezinformacím (osvěta, zavádění nových opatření atd.) stojí nejvíce peněz. Z hlediska toho, kam je nejefektivnější v boji proti dezinformacím investovat, je dle Klímy oblast vzdělávání a výchovy a rovněž podpora médií, aby existovaly profesionální informační zdroje. Profesionální média jsou drahá, jelikož musí ověřovat apod., zkrátka je za tím hodně práce. Dezinformátoři tohle samozřejmě nedělají. Jsou tedy ekonomicky efektivní, mají obsah bez nákladů a vysokou čtenost. Stát by tomuto měl pomáhat.

5.2.1 Dílčí shrnutí

V rámci strategické komunikace v ČR znamená krok vpřed vybudování Oddělení strategické komunikace na ÚV ČR a ministerstvech, kdy byl mezi Oddělením strategické komunikace při ÚV ČR a příslušnými resorty nastaven systém pro boj s dezinformacemi. Významným krokem v oblasti boje s dezinformacemi bylo také vytvoření postu vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací, který vykonával již zmíněný Michal Klíma. Agendu po vládním zmocněnci převzal poradce pro národní bezpečnost. Po převzetí agendy vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací poradcem pro národní bezpečnost, řešení této problematiky utichlo. Zatím nadále chybí koncept určující způsob, kterým vést strategickou komunikaci kabinetu, tedy způsob, jak dezinformacím odolávat. Již zmiňovaný zákon, který by řešil dezinformace, v současné době také neexistuje, i přes to, že snahy o jeho vytvoření proběhly (Hrdlička, 2024). Nicméně na základě aktuálních informací nově vznikl post koordinátora strategické komunikace, který od června tohoto roku vykonává Otakar Foltýn, který se má zabývat právě také dezinformacemi. Vznik funkce koordinátora strategické komunikace či národního gestora pro tuto problematiku je krokem vpřed a je otázkou, jak se situace bude nadále vyvíjet (ČT24, 2024). Sociální sítě jsou živnou půdou pro dezinformace a pro zvýšení jejich dosahu je používají jak domácí, tak zahraniční aktéři. V rámci této problematiky, tedy v rámci čelení dezinformacím by bylo dobré, pokud by ČR mohla regulovat jejich algoritmy a pravidla fungování. Jelikož však tyto sociální platformy sídlí mimo území ČR, má ČR omezené možnosti regulovat jejich fungování. Pro ČR je tedy v současné době nejefektivnější podporovat iniciativy EU, která je v této oblasti již dlouhou dobu aktivní. Těmito iniciativami jsou například již zmíněný Zákon o digitálních službách a Kodex zásad boje proti dezinformacím (Úřad vlády České republiky, 2022, s. 6). S akčním plánem, který tyto oblasti s nedostatky nějakým způsobem řešil, přišel vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací

Michal Klíma, ale jak již bylo zmíněno, tento akční plán byl smeten ze stolu (Skalický, 2024). V ČR se angažují v boji proti dezinformacím také mimovládní organizace/iniciativy, což je velkým přínosem v této oblasti. Potřeba je zařadit mediální vzdělávání a vzdělávání v oblasti kritického myšlení do školských osnov, jelikož z hlediska boje proti dezinformacím se jedná o účinný nástroj.

5.3 Boj proti dezinformacím v Slovenské republice

Zmínku o hybridních hrozbách uvádí dokument Bezpečnostní strategie SR z roku 2017 a právě v tomto dokumentu (konkrétně v bodě 79) je uvedena potřeba vytvoření koncepce v rámci hybridních hrozeb (Milo, 2018, s. 16). Konkrétně se jedná o koncepci zvyšování odolnosti proti hybridním hrozbám, kterou slovenská vláda v Bezpečnostní strategii SR plánovala přijmout a implementovat. V tomto bodě dále Bezpečnostní strategie SR uvádí, že budou vytvářeny odpovídající kapacity pro strategickou komunikaci, a to jak pro tu domácí, tak také pro přeshraniční. Z hlediska úspěšného čelení hybridním hrozbám SR také plánovala prohloubit partnerství s důležitými nevládními organizacemi. Dalším důležitým bodem v rámci Bezpečnostní strategie SR je bod č. 59, kterým je sděleno, že SR bude podporovat komplexní rozvoj strategické spolupráce mezi EU a NATO včetně sféry společného situačního přehledu a organizovaného systému včasného varování. (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2017, s. 15 a 18). Stejně jako je pro EU důležitý již zmíněný dokument Společný rámec na boj proti hybridním hrozbám, tak z hlediska národní úrovně SR má takovou roli právě Koncepce pro boj SR proti hybridním hrozbám (Milo, 2018, s. 5). Vznikla na základě Bezpečnostní strategie SR (2017) a byla vytvořena na základě usnesení č. 538/2017 Bezpečnostní rady SR, v němž byly hybridní hrozby označené za velmi nebezpečné, a to hlavně z pozice SR jako člena EU a NATO (Hybridné hrozby na slovensku, b. r. (a)). Tímto usnesením došlo k doplnění dokumentu nesoucí název Správa o bezpečnosti SR za rok 2016. Konkrétním doplněním bylo vyslovení potřeby ustanovení meziresortní konzultační skupiny, která by zajistila vypracování právě Koncepce pro boj SR proti hybridním hrozbám. V rámci SR nebyla problematika hybridních hrozeb, konkrétně boje proti nim, přiřazena z hlediska odpovědnosti žádnému ze státních orgánů (ani svěřena do věcné působnosti některého ze státních orgánů SR). Z tohoto důvodu je navrhován institucionální rámec pro řešení problematiky týkající se hybridních hrozeb. Nejde však o vytvoření nové instituce, ale o efektivní využití již existujících systémů vyhodnocujících bezpečnostní rizika jednotlivými orgány SR (Hybridné hrozby na Slovensku, 2018, s. 2). Koncepce pro boj SR proti hybridním hrozbám vytváří základy institucionálního mechanismu, prostřednictvím něhož bude řešena problematika hybridních hrozeb. Tento dokument stanovuje

úkoly, které bude vykonávat národní kontaktní místo pro hybridní hrozby (NKM HH), tedy SITCEN. Dále definuje úkoly také pro Národní kooperační centrum pro hybridní hrozby (NKC HH) a tyto úkoly plní NBAC (Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (a)). Za účelem příjmu informací NBAC od ostatních státních orgánů bylo rozšířeno nastavení informačních toků. Dalším záměrem rozšíření nastavení informačních toků bylo také vyhodnocování přijímaných informací a zpracování analytických výstupů sloužících k odpovídajícím rozhodnutím vrcholových krizových orgánů. Poslední záležitostí, kterou dokument přináší, jsou doporučení pro spolupráci s akademickou obcí, soukromým sektorem, občanskou společností a organizacemi mezinárodní úrovně (Hybridné hrozby na Slovensku, 2018, s. 2). Účelem koncepce je tedy seřadit mechanismus sloužící k výměně informací a součinnost při vyhodnocování těchto informací úrovně (Hybridné hrozby na Slovensku, 2018, s. 4). Úlohy SITCEN uvedené v této koncepci jsou následující (Hybridné hrozby na Slovensku, 2018, s. 6):

- na vnitrostátní úrovni na jedné straně přijímat a na straně druhé dále distribuovat Hybrid fusion cell (HFC),
- s hybrid fusion cell spolupracovat ve smyslu informování a sdílení informací, které se vztahují k problematice hybridních hrozeb,
- být nápomocen HFC prostřednictvím vypracování analýz bezpečnostního stavu odpovídajícími orgány SR při evaluaci a predikce vývoje,
- musí být připraveno na situaci, kdy může být kontakováno v rámci krizové situace ze strany HFC,
- pro hladký tok informací musí být obnovovat své kontaktní údaje,
- účastnit se schůzek národních kontaktních bodů v Bruselu,
- zprostředkovávat kontaktování relevantních osob v členské zemi.

Úlohy NKC HH, které plní NBAC (Hybridné hrozby na Slovensku, 2018, s. 6):

- pokud centrum dostane informaci či nějaký opodstatněný impuls, ať už od státního orgánu, fyzické osoby nebo právnické osoby s podezřením na hybridní hrozbu, musí její přijmout a zařadit do procesu evaluace prostřednictvím vytvoření dokumentu NBAC,
- souvislosti z pohledu bezpečnostních zájmů EU a NATO doplnit do dokumentu NBAC, po vyslovení se státních orgánů přítomných v NBAC ve spolupráci se SITCEN a na základě toho rozhodnout o nutnosti zpracování výstupu pro příjemce.

Dále mají v rámci koncepce stanovené úkoly také státní orgány (Hybridné hrozby na Slovensku, 2018, s. 6):

- v první řadě v rámci své působnosti musí vyhodnocovat oznámené události související s hybridními hrozbami podle indikátorů hybridních hrozeb,
- informace o těchto událostech/incidentech pak postupovat dále pro další zpracování, analyzování nebo vyhodnocení NKC HH,
- poskytnout dodatečné informace NKC HH ke konkrétnímu oznámenému incidentu, který by mohl být hybridní hrozbou. Tyto informace pak budou NKC HH vyhodnoceny jako hybridní hrozba.

Samozřejmě státní orgány činí v rámci svých interních předpisů a platných legislativních předpisů vztahujících se k řešení různých typů bezpečnostních incidentů (Hybridné hrozby na Slovensku, 2018, s. 6). SR nemá pro celistvé pokrytí oblasti problematiky hybridních hrozeb dostatečné materiální, technické a lidské kapacity. Tato problematika a její řešení tedy spadá pod mnoho státních orgánů. Je tedy nutností, aby tyto státní orgány využívaly pravomoci v rámci jejich kompetencí, které jsou jim svěřeny. Nebylo by zřejmě účelné a s největší pravděpodobností ani možné, pokud by tato problematika (její řešení) byla svěřena do působnosti pouze jednoho resortu. Proto je účelem tohoto dokumentu nastavení mechanismu výměny informací a spolupráce při jejich vyhodnocování. Ne tedy vytvoření nové instituce, která by měla tuto problematiku pouze ve své kompetenci a mapovala všechny manifestace hybridních hrozeb. Dále dokument uvádí, že je zapotřebí v rámci zvyšování odolnosti slovenského národa vůči hybridním hrozbám, aby se zvyšovalo povědomí slovenské veřejnosti a představitelů veřejné moci o možných rizicích, které s sebou hybridní hrozby nesou. Z hlediska účelnosti a potřeby budou zapojovány orgány státu, soukromý sektor i občanská společnost (její subjekty) aj. do vzdělávacích akcí. (Hybridné hrozby na Slovensku, 2018, s. 4 a 7).

Dalším zásadním dokumentem je Bezpečnostní strategie SR z roku 2021, která vychází ze zákona, Ústavy a mezinárodních smluv této republiky. Bezpečnostní strategie SR proklamuje celistvý postoj zaštiťujícím bezpečnost v kontextu členství této republiky v EU a NATO. Bezpečnostními zájmy této země je svrchovanost, územní celistvost, nezávislost, nedotknutelnost hranic právního státu a také demokratického ústavního zařízení. Opomíjena nesmí být také ochrana života a zdraví a základních práv a svobod. Mezi strategické zájmy SR, které pokud jsou chráněny a prosazovány, dochází k podpoře a realizaci životně důležitých bezpečnostních zájmů. Právě mezi tyto strategické zájmy patří záležitost připravenosti jak státu, tak i společnosti organizovaně a efektivně reagovat na hybridní hrozby, a tedy právě dezinformace. V rámci problematiky dezinformací je důležitým strategickým cílem také zabezpečení účinného systému informační, kybernetické a komunikační bezpečnosti. Také

zpravodajská ochrana a asistence při zabezpečování a prosazování bezpečnostních zájmů státu a vývoj, vzdělání a technologický rozvoj na vysoké úrovni jsou strategické cíle, které alespoň úzce souvisí s problematikou dezinformací (Národní bezpečnostný úrad, 2021b, s. 1 a 2).

V bezpečnostní strategii SR je vytyčeno, co je nutné zajistit pro obranu proti hybridním hrozbám, a tedy také dezinformacím. V rámci zvýšení odolnosti SR dokument uvádí, že je potřeba zesílit kapacity a odbornost veřejné správy. Obzvláště důležité je zabezpečit celostátní synchronizaci zvláště ve sféře plánování, řízení a budování politik na resortní a vládní úrovni. Jde o infrastrukturu, kybernetickou bezpečnost, ozbrojené síly, veřejnou správu, legislativu, zpravodajské služby atd. SR v dokumentu dále uvádí, že se chce podílet na úsilí NATO a EU a dalších mezinárodních organizací v boji proti hybridním hrozbám. Uvádí také svůj plán spolupracovat s mezinárodními centry výjimečnosti a využívat jejich odborných analýz problému. V rámci dezinformací dokument uvádí potřebu vytvoření koordinovaného národního mechanismu, čímž dojde k naplnění účelu, kterým je zesílení schopnosti čelit dezinformacím a informačním operacím. Z hlediska systému včasné identifikace jde o záměr posílení jeho struktur a rozhodovacích procesů. Dalším cílem je také posílení vyhodnocení a reakcí na působení dezinformací a stejně tak také realizaci systémových opatření. SR uvádí, že chce pomoci v rámci rozvoje kritického myšlení v oblasti boje proti dezinformacím a propagandě hlavně u mládeže, prostřednictvím využití vyzkoušených spolehlivých postupů a také doporučení od mezinárodních organizací i expertního nevládního sektoru. Z pohledu strategické komunikace Bezpečnostní strategie SR uvádí, že budou rozvíjeny kapacity veřejné správy a je třeba upevnit účinný systém spolupráce s mimovládním expertním, mediálním a akademickým sektorem v rámci čelení problematice dezinformací a propagandě a rovněž v oblasti podpory strategické komunikace. Pomocí přijetí meziresortních a specifických resortních koordinovaných opatření, což udělí příležitost nevládnímu sektoru rozvíjet jeho kapacity a programy, dojde k rozvoji občanské společnosti a ke spolupráci s mimovládním sektorem. Ke zpravodajským službám bylo v Bezpečnostní strategii SR uvedeno, že jejich činnost bude zaměřena v rámci problematiky dezinformací na ochranu před působením cizích zpravodajských služeb, participaci v boji proti hybridním hrozbám, účast na zajišťování kybernetické bezpečnosti a ochranu kritické infrastruktury. Také by mělo být posíleno postavení zpravodajských služeb z hlediska podpory orgánů státní moci, a to v případě, kdy dochází k realizaci bezpečnostně-preventivních opatření. Toho bude dosaženo podporou rozvoje jejich způsobilosti a kapacit a rovněž „zefektivněním“ právního rámce pro účinnost jejich působení. Dokument představuje také plán v oblasti vzdělávání. Hlavní roli zde mají reformy, kdy prioritou je moderní a inkluzivní vzdělávání. Dále uvádí, že je nekompromisně

potřeba celkově reformovat vyučovací osnovy se zaměřením na dovednosti, mediální gramotnost, digitální dovednosti, kritické myšlení atd. Za účelem zesílení odolnosti společnosti bude brán zřetel na zvyšování povědomí žáků o nebezpečí dezinformací a hoaxů a informační bezpečnosti (kybernetické). Dalším podstatným krokem je posílení vzdělávacích programů, a to právě včetně rozvíjení kritického myšlení (hlavně u mladších generací), což má zásadní vliv pro rozpoznání dezinformací a hoaxů (Národní bezpečnostný úrad, 2021b, s. 11, 12 a 20). Z výše zmíněné Bezpečnostní strategie SR z roku 2021 a programového prohlášení vlády na rok 2021–2024 vychází Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám pro období 2022 až 2024 (Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (a)). Tento akční plán doplňuje institucionální mechanismus neboli model institucionální koordinace, který byl zaveden výše zmíněnou Konceptí pro boj SR proti hybridním hrozbám (2018). Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám tento systém doplnil o nový element, kterým je Výbor pro hybridní hrozby Bezpečnostní rady SR (vedle NBAC a SITCEN), který vykonává funkci koordinačního uzlu relevantních politik. Proto, aby se dalo hybridnímu působení efektivně čelit je zapotřebí velmi dobře nastavit procesy zapojení reciproční koordinace organizací státní správy a akademického (vysoké školy a výzkumné organizace, které jsou spolufinancované z veřejných zdrojů), ekonomického sektoru a občanské společnosti, čímž je na mysli „whole-of-society approach“ (Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2022, s. 4). V překladu to znamená celospolečenský přístup, kdy jde o zapojení do řešení komplikovaných problému a hledání jejich řešení veřejný i soukromý sektor, a právě také občanskou společnost (Kjellen, Wong, 2023, s. 173).

Celospolečenský přístup předpokládá propracované nakládání s otevřenými zdroji a také mimořádně koordinovanou, transparentní a efektivní strategickou komunikaci státu. Z toho plyne právě vysoká míra veřejné diskuse a veřejnost se zapojuje do obrany. Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám pro období staví na předpokladu, že reakce státu na hybridní hrozby bude úspěšná tehdy, pokud bude založena na: organizovaném zapojení důležitých ústředních orgánů státní správy, subjektů soukromého sektoru, akademického, ekonomického a občanského sektoru. Dále je také zapotřebí vznik pracovišť na relevantních ústředních orgánech státní správy, jejichž činností bude právě zabývat se a řešit hybridní hrozby. Budou spolupracovat s již zmíněným NBAC, dále na implementaci strategické komunikace, která bude koordinovaná a systémová prostřednictvím zřízení útvaru strategické komunikace na ÚV SR a na případných ústředních orgánech státní správy. V poslední řadě na zapojení široké veřejnosti do této problematiky a plynulém zvyšování způsobilosti ústředních

orgánů státní správy. Tento akční plán také navrhuje vytvářet odolnost slovenského obyvatelstva prostřednictvím opatření stojících na začlenění moderních vzdělávacích programů do vzdělávacího systému. Dále Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám pro období zařídí vyšší transparentnost důležité části veřejného prostoru, zvýší povědomí zaměstnanců ústředních orgánů státní správy, státní správy, ozbrojených složek a široké veřejnosti a rovněž zvýší odolnost občanské společnosti a obyvatelstva. Posledním přínosem je zlepšení efektivity a koordinace spolupráce klíčových složek ústředních orgánů státní správy, které jsou odpovědné za zmírňování důsledků aktivit, které působí proti zájmům SR (Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2022, s. 5). Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám se dělí na šest částí dle opatření, která mají být zavedena. Mezi některá důležitá opatření patří například tato (viz Tabulka č. 3).

Tabulka 3- Návrh opatření akčního plánu koordinácie boja proti hybridným hrozbám

<i>„Všeobecné úlohy“</i>		
<i>Úloha</i>	<i>Zodpovedný subjekt</i>	<i>Časový horizont realizace</i>
<i>„Zriadenie stáleho pracovného výboru Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky pre hybridné hrozby (ďalej iba Výbor BR SR)“</i>	<i>„MO SR“</i>	<i>„Do 9 mesiacov po schválení akčného plánu vládou SR“</i>
<i>„Akademický princíp“ (spolupráce s tímto sektorem)</i>	<i>„Zástupcovia ÚOŠS“</i>	<i>„Priebežne“</i>
<i>„Systémová opatření“</i>		
<i>Úloha</i>	<i>Zodpovedný subjekt</i>	<i>Časový horizont realizace</i>
<i>„Hĺbková analýza zraniteľnosti vybraných orgánov ŠS voči hybridným hrozbám“</i>	<i>„MV SR“</i>	<i>31.12.2022</i>
<i>„Vypracovanie stratégie pre boj s hybridnými hrozbami“</i>	<i>„MO SR“</i>	<i>30.6.2023</i>
<i>„Strategická komunikace a dezinformace“</i>		
<i>Úloha</i>	<i>Zodpovedný subjekt</i>	<i>Časový horizont realizace</i>
<i>„Vznik útvaru pre strategickú komunikáciu na Úrade vlády“</i>	<i>„ÚV SR (KBR)“</i>	<i>30.6.2022</i>
<i>„Vznik odboru pre hybridné hrozby a strategickú komunikáciu na MO SR“</i>	<i>„MO SR“</i>	<i>1.4.2022</i>

„Vznik špecializovaných útvarov pre hybridné hrozby a hrozby a strategickú komunikáciu na MV SR“	„MV SR“	1.4.2022
„Doplnenie strategickej komunikácie do organizačného poriadku pre všetky ministerstvá a ÚV“	„Všetky ministerstvá a ÚV“	„Do troch mesiacov od schválenia Koncepcie strategickej komunikácie SR“
„Vytvorenie Koncepcie strategickej komunikácie Slovenskej republiky“	„ÚV SR (KBR)“	31.12.2022
„Vyhodnotenie právnej odolnosti trestného zákona a trestnoprávnej zodpovednosti v kontexte hybridných hrozieb“	„MS SR“	30.9.2022
„Analýza účinného postihovania produkcie a šírenia dezinformácií“	„MS SR“	30.6.2022
<i>„Budování odolnosti společnosti“</i>		
Úloha	Zodpovedný subjekt	Časový horizont realizace
„Koncepcia budovania odolnosti verejnej správy proti hybridným hrozbám“	„MV SR“	30.3.2023
„Komunikačno-vzdelávacia kampaň pre verejnú správu a širšiu verejnosť o problematike hybridných hrozieb“	„MV SR“	30.6.2023
„Analýza alternatívnych foriem vzdelávania relevantných pre budovanie odolnosti obyvateľstva“	„MŠVVaŠ SR“	31.03.2022 a 30.10.2022
„Simulácia krízových scenárov hybridných pôsobení“	„MV SR“	31.12.2023
<i>„Ochrana volebných procesů“</i>		
Úloha	Zodpovedný subjekt	Časový horizont realizace
„Vypracovanie právnej analýzy zákona o volebnej kampani“ („Cieľom analýzy má byť reagovať na vývoj v oblasti volebných kampaní a ich presun do online priestoru“).	„MV SR“	31.12.2022
<i>„Cizí vliv“</i>		
Úloha	Zodpovedný subjekt	Časový horizont realizace

„Rozšírenie trestnosti využívania prvku cudzej moci“	„MS SR“	31.12.2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2022, s. 12–21)

Poledním důležitým dokumentem SR, který se věnuje problematice dezinformací, je tedy Koncepce strategické komunikace SR (2023). Cílem této koncepce je zlepšení komunikace pocházející od institucí směrem k občanům, čímž dojde k zamezení vzniku informačního vakua, které je živnou půdou pro vznik dezinformací. Vytvoření této koncepce bylo jedním z opatření výše popsaného Akčního plánu koordinace boje proti hybridním hrozbám pro období 2022–2024. Přínosů tato Koncepce strategické komunikace přináší mnoho. Jsou jimi: zvýšení informovanosti obyvatel o iniciativách a službách státu, zlepšení komunikace probíhající mezi občany a státem, zvýšení efektivnosti spolupráce státních institucí v rámci strategické komunikace za zapojení akademického, mimovládního, soukromého a mediálního sektoru a v poslední řadě umožní rychlejší reakci na dezinformace (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023b). Cílem tohoto dokumentu je tedy krok za krokem centralizovat koordinaci komunikace a zvýšit rychlost předávání informací mezi nadresortními úrovněmi (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023a s. 6)

Velkým problémem a tedy jakousi „brzdou“ efektivního a účinného boje proti dezinformacím je absence již zmíněného mechanismu koordinace (bod č. 54 Bezpečnostní strategie SR (2021)), který má sloužit k výměně informací a spolupráci při jejich vyhodnocování. To, že tento mechanismus chybí, způsobuje nemožnost efektivního fungování mechanismu pro koordinaci strategické komunikace, který navrhuje právě poslední zmíněný dokument Koncepce strategické komunikace SR (2023). Problémem je, že tento mechanismus koordinace strategické komunikace má fungovat prostřednictvím existence již dříve zmíněného koordinovaného národního mechanismu a spolu mají tvořit jakousi obranyschopnost SR vůči informačním operacím. Tento národní mechanismus, o kterém pojednávaly výše zmíněné dokumenty, chybí. To, že tento mechanismus není v současné době zaveden znamená, že nejsou státní instituce připraveny pružně reagovat na neustále se měnící informační prostředí, což je dokonalé prostředí pro informační operace. Funguje však neformální koordinační mechanismus, tedy stejně jako v ČR snahy státních institucí probíhají, jelikož na mezíresortní úrovni probíhá v nějaké míře neformální koordinace a výměna informací. Ovšem je nutné, aby vše fungovalo dle cílů, které stanovil Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám pro období 2022 až 2024, což znamená, že budou tyto procesy formalizované. Právě vytvoření systému strategické komunikace na národní úrovni (zavedení Koncepce strategické komunikace Slovenské republiky) by bylo prvním krokem formalizace, protože Koncepce

strategické komunikace stanovuje základní předpoklady a východiska strategické komunikace a předkládá návrh mechanismu meziresortní koordinace ministerstev (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023a, s. 5). Již v roce 2018, kdy byla přijata Koncepce pro boj SR proti hybridním hrozbám, která definovala institucionální rámec, byl právě problém s nedostatkem kapacit na relevantních ústředních orgánech státní správy, které by právě mohly zajistit zvýšení odolnosti republiky vůči hybridním hrozbám. Za účelem zvýšení těchto kapacit byl vytvořen národní projekt Zvýšení odolnosti SR vůči hybridním hrozbám pomocí posílení kapacit veřejné správy. Východiskem tohoto projektu byla již zmíněná Bezpečnostní strategie SR (2021), která uvádí, že je nutné zesílit kapacity státu a rovněž veřejné správy vůči hybridním hrozbám. Tento národní projekt pomocí svých aktivit pomůže uskutečnit některé důležité úkoly této Bezpečnostní strategie SR (Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (c)). Vyřešil poddimenzovanost státních institucí v rámci strategické komunikace a také z hlediska boje proti hybridním hrozbám. Díky realizaci tohoto projektu tedy vznikly kapacity státních institucí čímž došlo k zřízení útvarů strategické komunikace v rámci více resortů a samozřejmě také na ÚV SR., kdy tento odbor spadá pod kancelář Rady bezpečnosti SR. Nicméně v současné době je meziresortní koordinace strategické komunikace zajištěna pouze z části. Existuje neformální mechanismus koordinace, který vede Odbor strategické komunikace na ÚV SR, kterého se z velké části účastní instituce, které mají stávající kapacity pro strategickou komunikaci a hybridní hrozby. Jsou jimi: SITCEN, Oddělení pro hybridní hrozby a posilování odolnosti na (MZVaEZ SR), Oddělení strategické komunikace na MZVaEZ SR, Odbor pro hybridní hrozby a strategickou komunikaci na MO SR a CBHH na MV SR. Toto ovšem není komplexní řešení, jelikož se jedná pouze o dobrovolné zapojení několika ministerstev do koordinace strategické komunikace. Je zapotřebí celostátní přístup, a tedy koordinované zapojení všech ministerstev, aby bylo dosaženo efektivních výsledků, což dokazuje zahraniční praxe – Lotyšsko (Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023a, s. 5 a 6).

Z hlediska zvyšování povědomí o dezinformacích a zlepšování kritického myšlení také v SR fungují instituce či iniciativy, které se touto problematikou zabývají. Na webových stránkách hybridnehrozby.sk jsou na tyto projekty/instituce uvedeny odkazy. V seznamu těchto odkazů najdeme například: Konspiratori.sk, Stránka Rady pro mediální služby, Globsec, Infosecurity, Demagóg a další. Zároveň stránka odkazuje také na zahraniční instituce a iniciativy fungující v této oblasti, jako je například již popsáný vlajkový projekt EUvsDisinfo (Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (d)).

Rada pro mediální služby je orgán státní správy, který má celostátní působnost. Její činností je dohlížení nad právními předpisy, které se týkají vysílání, opakovaných přenosů, poskytováním

platformou za účelem sdílení obsahu a také nad poskytováním audiovizuálních mediálních služeb na základě požadání. Jejím cílem je ve výše uvedených oblastech (dohlížení nad právními předpisy v oblastech které jsou výše uvedeny) prosazovat veřejný zájem. Dále také chránit svobodu projevu, právo na informace atd. Stejně tak v již zmíněných oblastech, nad kterými vykonává dozor, provádět státní regulaci (Rada pre mediálne služby, b. r.). V rámci Rady pro mediální služby vznikla platforma nesoucí název Mediální gramotnost +, jelikož instituce a odborníci, kteří se této problematice věnují došli k závěru, že nemají přehled o činnostech ostatních institucí i přes to, že se zabývají stejnou problematikou a řeší stejná témata. Rada pro mediální služby zastřešuje funkci organizátora a koordinátora pravidelných setkání zástupců jednotlivých institucí a dalších odborníků, kteří se věnují činnostem právě v této oblasti, a to za účelem výměny informací a spolupráce. Posláním platformy je vytvoření podnětného prostředí sloužícího institucím a odborníkům, kteří jsou aktivní v této oblasti za účelem zdůraznění nutnosti rozvíjet mediální gramotnost SR ve všech věkových kategoriích. Vizi této platformy je vybudování a nastavení systémových podmínek zaručujících zvyšování mediální gramotnosti na úrovni legislativy, výchovy, vzdělávání, prevence a financování (Rada pre mediálne služby, b. r.). Rada pro vysílání a retransmisiu informuje o EduMediaTestu, který je interaktivním nástrojem, jehož účelem je zhodnocení mediálních dovedností žáků jejichž věk je v rozmezí 14–18 let. Hodnotí se dovednosti žáků v šesti oblastech. Učitelům poskytuje metodické materiály, které pedagogům slouží v případě vypořádávání se se zjištěnými mezerami či nedostatky. Test poskytuje výsledek pro celou třídu, ne pro jednotlivce a pedagog má pro každou oblast k dispozici již zmíněný metodický materiál pro posílení kompetencí žáků a odstranění nedostatků (Rada pre vysielanie a retransmisiu, b. r.). Při vzniku již zmíněného národního projektu Zvýšení odolnosti SR vůči hybridním hrozbám pomocí posílení kapacit veřejné správy, který je iniciativou MV SR, vzniklo také CBHH MV SR, jako součást tohoto projektu. Díky tomuto projektu a vzniklým specializovaným útvarům (CBHH) dochází k lepšímu přehledu o tom, co se děje na internetu a sociálních sítích. Na základě toho dochází k rychlejší reakcím na dezinformační působení. CBHH slouží jako koordinační, metodické a odborné pracoviště. CBHH se podílelo po obsahové a odborné stránce, na přípravě akreditovaného vzdělávání pracovníků veřejné správy a Policie SR v oblasti hybridního působení, kdy tento akreditovaný systém realizovala Akademie Policejního sboru SR v Bratislavě. K dalším úspěchům CBHH patří také vytvoření E-learningu, jehož cílem je umožnit uživatelům e-learningu získat elementární přehled problematiky hybridních hrozeb, jejich forem a možností ochrany před hybridními hrozbami. Na konkrétních případech jsou ukázány využívané formy a nástroje. Účastníci jsou seznámeni s příklady dobré praxe v rámci

čelení tomuto působení. Tato vzdělávací forma je široce přístupná pro klíčové subjekty veřejné správy, jakož i pro oblastní (regionální) samosprávu. Odborníci z řad státní správy a akademické obce, pohybujících se v této oblasti připravili také několik video lekcí a vzdělávacích materiálů, které jsou přístupné po skončení kurzu. Vzdělávání je uskutečňováno díky e-learningové platformě MV SR (Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (e)). Také Policie SR ve spojení s MV SR započala kampaň proti dezinformacím. Tato kampaň je preventivně-vzdělávací a nese název „Hoaxy sa na mňa nelepia“. Veřejnost se může do kampaně zapojit pomocí odznáček a nálepek. Kampaň podpořili známé osobnosti nehonorované. Kampaň je sdělována prostřednictvím krátkých videí s přítomností známých osobností. Tato videa jsou veřejnosti zpřístupněna na sociálních sítích Policie SR, MV SR a rovněž v televizním a rozhlasovém vysílání. Policie se v rámci problematiky dezinformací angažovala již dříve, kdy již v roce 2018 byl spuštěn facebookový profil Hoaxy a podvody – Políciá SR, který získal také ocenění. Na toto téma bylo Policií SR publikováno rovněž několik veřejných zpráv – přehled hoaxů za rok 2022 (Políciá Slovenskej republiky, 2023; Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (f)). Z hlediska zvyšování a informování veřejnosti o hybridním působení má důležitou funkci právě také webová stránka hybridnehrozby.sk., kterou spustilo CBHH za účelem poskytnutí komplexních informací této problematiky veřejnosti (Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2023a).

Další aktéři boje s dezinformacemi (mimovládní iniciativy)

Konspirátori.sk je slovenská veřejná databáze shromažďující webové stránky, které šíří klamavý, neseriózní, konspirační, propagandistický a podvodný obsah (Konšpirátori.sk, b. r.). Dále existuje organizace Globsec. Jedná se o globální think-tank (GLOBSEC, b. r.). Think-tank jsou nevládní, nestranné a nezávislé korporace, instituce či jiné organizované skupiny, jež se zabývají mezioborovým výzkumem, což umožňuje poskytnout odborný pohled na konkrétní problematiku široké veřejnosti (Europeum, 2021). Globsec sídlí v Bratislavě a zaručuje zvýšenou bezpečnost, udržitelnost a prosperitu jak v Evropě, tak na celém světě. Provádí vynikající výzkum v rámci vážných hrozeb a rizik pro společnost a rovněž vykonávají politický vhled z tohoto hlediska. Vytváří celosvětovou debatu za pomoci toho, že vykonávají výzkumné aktivity a spojují důležité odborníky na bezpečnostní a zahraniční problematiku. Globsec Policy Institute je politicky orientovaný think-tank, který analyzuje mezinárodní prostředí a zahraniční politiku. Pracovníci výzkumu z Globsec Policy Institute se věnují výzkumu (z hlediska hybridních hrozeb) v oblastech kybernetické odolnosti, demokracie a odolnosti, budoucnosti bezpečnosti a Ukrajiny a východní Evropy (GLOBSEC, b. r.). V SR také funguje projekt, který se zabývá kontrolou informačního prostoru, kdy bere v potaz právě dezinformace a bezpečnost

na sociálních sítích. Cílem je odkrývat a vyvracet nebezpečný a zavádějící obsah, obnovovat kvalitu informačního prostoru a vytvářet povědomí o klíčových celospolečenských tématech (Infosecurity.sk, b. r.). V rámci SR také funguje projekt Demagóg.sk, který ověřuje skutečné výroky politiků a jiných veřejně angažovaných osob vystupujících v politických diskuzích v rámci různých médií, nebo figurují na profilech sociálních sítí politiků. V rámci projektu je dbáno na nestrannost, neúčelovost a vyváženost. Debata má být postavena na ověřených faktech (Demagóg.sk, b. r.). SR tak koná v rámci zvyšování povědomí o hybridních hrozbách, jejichž součástí jsou právě také dezinformace a jejich šíření. Jedná se jak o snahy mimovládních organizací, tak také institucí veřejné správy. V rámci problematiky dezinformací a jejímu čelení byla uskutečněna národní simulace krizových scénářů s elementy hybridního působení, která nese název Chiméra'23. Zástupci z 12 institucí státní správy (ÚV SR, MV SR, MZVaEZ SR atd.) si mohli ověřit své komunikační, rozhodovací a analytické schopnosti při odezvě na simulovanou imaginární hybridní ofenzívu. Došlo tak k možnosti otestovat fungování meziresortních mechanismů těchto institucí a následně vyhodnotit eventuální výzvy a možnosti zlepšení v rámci této problematiky. Tato simulace je nástrojem posilování odolnosti vůči hybridním hrozbám. Odstartování této simulace bylo naplnění jednoho z opatření Akčního plánu koordinace boje proti hybridním hrozbám na roky 2022–2024. V rámci přípravy této simulace a jejího nastavení organizátoři spolupracovali s Evropským centrem výjimečnosti pro boj proti hybridním hrozbám v Helsinkách, jelikož SR je jeho členem. SR tak učinila praktický krok v rámci této problematiky, na základě, kterého mohlo dojít k identifikaci slabých a silných stránek vládních kapacit (Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2023b). Velmi významným opatřením bylo také vypracování dokumentu Hlubková analýza zranitelnosti vybraných orgánů státní správy vůči hybridním hrozbám, kdy i tento dokument byl vypracován na základě Akčního plánu koordinace boje proti hybridním hrozbám. Potřeba vypracování této analýzy vzešla z již zmíněného národního projektu Zvýšení odolnosti SR vůči hybridním hrozbám pomocí posílení kapacit veřejné správy. Na základě tohoto projektu vzešla nutnost analyzovat procesy, struktury některých subjektů státní správy a rovněž legislativu těchto subjektů v souvislosti s potenciálním hybridním působením. I tento dokument byl vypracován CBHH (MV SR) ve spolupráci s mnoha dalšími (například ÚV SR, MZVaEZ SR, Národní bezpečnostní úřad, NBAC, Ministerstvo školství, vědy, výzkumu a sportu SR (MŠVVaŠ SR) a další). Tato analýza uvádí, že je pro budování odolnosti vůči hybridnímu působení, a tedy jeho úspěšnému čelení, důležité znát své slabé stránky. Účelem zpracování bylo tedy odhalit zranitelnosti a navrhnout kroky a prostředky k jejich odstranění (Centrum boja proti hybridným hrozbám, 2023, s. 4).

Nicméně v rámci vzdělávání a zvyšování povědomí o této problematice chybí kapacity v rámci resortu školství za účelem specifického pokrytí problematiky hybridních hrozeb. Proto je nezbytné navýšit materiální, technické a personální odborné kapacity v tomto resortu a posílit tak schopnost flexibilní reakce. Zároveň je problémem nízké povědomí o problematice hybridních hrozeb v rámci resortu školství a za tímto účelem by bylo dobré zařadit osvětové akce pro klíčový okruh osob (Centrum boja proti hybridným hrozbám, 2023, s. 35).

Pisklová (2023, s. 15) uvádí, že experti z SR jsou toho názoru, že kritické myšlení studentů v SR, je na nízké úrovni. Školský systém potřebuje reformu, tento systém fungující už za dřívějších režimů nevede žáky k učení se tomuto myšlení. Je tedy potřeba aktualizovat postupy, zapojovat žáky, nutit je k přemýšlení a řádně je vést k používání kritického myšlení a otevřenosti. Na druhé straně jsou pedagogové, kteří jsou součástí tohoto školského systému, tímto systémem demotivováni, i když samozřejmě ne všichni jsou zastánci těchto změn. Je potřeba vést mládež v tomto směru již od útlého věku, protože mládež se tak dá lépe formovat. Učitelé by měli studentům rozšiřovat obzory v rámci této problematiky, a to i z toho důvodu, že doma se jim vysvětlení k této oblasti nedostává.

V rámci dezinformačních kampaní a propagandy je dále nutností, aby byla přijata novela zákona o kybernetické bezpečnosti, aby bylo možné blokovat weby s vazbou na hybridního iniciátora. Potřeba je rovněž zvážit změnu kompetenčního zákona za účelem definování subjektu, který by zodpovídal za koordinaci boje proti dezinformacím, jelikož doposud je přenos a sdílení informací mezi subjekty, kteří v rámci své agendy boj s dezinformacemi řeší, neformální (Centrum boja proti hybridným hrozbám, 2023, s. 13). Potřeba je rovněž vzdělávat zaměstnance státní správy v oblastech, které souvisí s hybridními hrozbami (Centrum boja proti hybridným hrozbám, 2023, s. 25).

V rámci zákona proti dezinformacím už také v SR proběhly snahy o jeho vytvoření. Tento zákon měl vzniknout za účelem boje proti šíření dezinformačního a nenávistného obsahu na internetu. Zavést měl pravidla pro platformy, které si tímto způsobem vydělávají miliony eur. Zodpovědnost se měla přenést na velké platformy. Tehdejší vicepremiérka Veronika Remišová oznámila, že stát musí mít prostředky, které mu umožní zabránit šíření obsahu, který je protizákonný. Právě vicepremiérka Remišová oznámila, že připravují (Ministerstvo investíci, regionálního rozvoje a informatizace SR (MIRRI SR)) nový zákon. Zákon měl vycházet právě ze Zákona o digitálních službách (Ministerstvo investíci, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky, 2022). I v rámci SR panovaly obavy z toho, že by v praxi docházelo k omezování svobody projevu, jelikož v návrhu zákona byl pojem dezinformace definován velmi široce. Zákon měl několik nedostatků a nepřinesl by očekávané

výsledky. Kdyby byl tento zákon přijat, mohl by se svévolně použít díky jeho vágnosti a nejednoznačnosti (Struhárik, 2023).

Problémem SR je fakt, že dezinformátoři sedí v parlamentu a dezinformace se staly součástí politického mainstreamu. Díky politikům se tato problematika dostává do popředí a politici jsou dezinformačními aktéry. Problém politiků, kteří se podílejí na šíření dezinformací, se začal objevovat s blížícími se volbami do parlamentu. Téma války na Ukrajině bylo dobrou volbou pro mobilizaci voličů (Žabka, 2023b).

Aktuální událostí v rámci dezinformací SR je sdělení ÚV SR, že navrhuje zrušit Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám a také má v plánu vzít mimovládním organizacím možnost účastnit se na strategické komunikaci státu. Důvodem je, že již zmíněný Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám, považuje ÚV SR za nekonceptní a s prvky politizace. Na místo toho je aktuálně v plánu, aby MV SR, MO SR a MZVaEZ SR byla zhotovena Národní strategie pro řešení hybridního působení (DenníkN, 2024). Nová Koncepce strategické komunikace, která nahradí dřívější (v této práci již zmíněnou), vyřadí mimovládní organizace ze spolupráce na strategické komunikace státu. Nová Koncepce pro strategickou komunikaci byla ÚV SR zařazena do mezinárodního připomínkového řízení. Komunikace má být výlučně v rukou státu, jelikož je potřeba reagovat na politizaci v rámci odborů strategické komunikace na některých rezortech. Původní dokument problematiku neřešil komplexně. Informační mechanismus musí být systematický (pro informování veřejnosti). Je tedy navrhováno zrušení Akčního plánu koordinace boje proti hybridním hrozbám 2022-2024 a vytvoření nového dokumentu, kterým je Národní strategie pro řešení hybridního působení (SME Domov, 2024; Aktuality.sk, 2024).

Samozřejmě také v SR boj proti dezinformacím vyžaduje určité náklady. Dohledány však byly pouze následující náklady, jelikož v rámci rozpočtu SR konkrétní částky plynoucí na problematiku dezinformací uvedeny nejsou. Ohledně nákladů SR na dezinformace byly dohledány následující informace. Již dříve byl zmíněn národní projekt Zvýšení odolnosti SR vůči hybridním hrozbám pomocí posílení kapacit veřejné správy. Na realizaci celého tohoto projektu bylo v rámci programu Efektivní veřejná správa zamluveno, pro všechny partnery (Akademie Policejního sboru v Bratislavě, MO SR, MZVaEZ SR a ÚV SR), 8 147 544,97 eur (Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (c)). Dále koluje internetem případ, kdy Ministerstvo kultury SR (MK SR) vyčlenilo na rok 2023, na boj s dezinformacemi, 400 000 eur. Tyto peníze však nakonec na tento účel neputovaly z údajné obavy, že by nestihly být v daném termínu využity, a proto mají být využity k jinému účelu. Tento dotační program MK SR měl plnit účel podpory a rozvoje mediální výchovy a boj proti dezinformacím (Vilček, 2023). Do výzvy se

mělo přihlásit několik mimovládních organizací a jedním z výherců měl být například již zmíněný projekt Demagog.sk (Prôčka, Špak, 2023). Úlohy či opatření, které jsou uvedeny v již zmíněném dokumentu Akční plán koordinace boje proti hybridním hrozbám mají být financovány v rámci přidělených limitů výdajů konkrétních subjektů v daném rozpočtovém roce. Případné náklady, které souvisejí s plněním úloh tohoto plánu, mají být financovány z operačních programů fondu Evropského společenství, fondu obnovy a dalších forem financování, bez vlivu na státní rozpočet. Opatření tohoto akčního plánu, které mají finanční vliv na státní rozpočet, budou znovu předloženy vládě ke schválení (Slov-Lex, b. r.).

5.3.1 Dílčí shrnutí

SR je na tom, v rámci problematiky dezinformací podobně, jako ČR. Nedostatkem v účinném boji proti dezinformacím je chybějící koordinovaný národní mechanismus, díky čemuž pak nemůže fungovat mechanismus pro koordinaci strategické komunikace. Na druhé straně snahy SR v této oblasti probíhají, jelikož v rámci meziresortní úrovně funguje neformální koordinací mechanismus, kdy dochází k neformální koordinaci a výměně informací. Prvním velmi důležitým krokem bylo přijetí Koncepce strategické komunikace. Jedná se o první krok v rámci formalizace. Úspěchem SR v rámci boje proti dezinformacím bylo vyřešení nedostatečných kapacit státních institucí v rámci strategické komunikace díky národnímu projektu Zvýšení odolnosti SR vůči hybridním hrozbám pomocí posílení kapacit veřejné správy. Díky vzniku tohoto projektu právě mohly začít fungovat útvary na více resortech. V současné době tak funguje neformální mechanismus na Odboru strategické komunikace ÚV SR. Co se týká vzdělávání, které je v rámci boje proti dezinformacím důležité, chybí v rámci resortu školství kapacity, které jsou potřebné pro specifické pokrytí této problematiky. Vzhledem k tomu, že kritické myšlení slovenských studentů není na dostatečně vysoké úrovni, je potřeba reformovat školský systém (Pisklová, 2023, s. 15). V SR se v rámci boje s dezinformacemi angažují mimovládni organizace, což je rovněž zásadní v boji proti dezinformacím. Co se týká zákona proti dezinformacím, zatím k jeho vytvoření nedošlo. Zákon měl pomoci tím, že budou zavedena pravidla pro platformy a budou na ně převedeny odpovědnosti v případě šíření dezinformací. Zákon měl právě vycházet z evropského Aktu o digitálních službách. Na základě obav z omezování svobody projevu z vytvoření zákona sešlo. Velmi zásadním problémem je výskyt dezinformačních aktérů ve vysoké politice, kdy se tento problém ve velké míře ukázal v rámci přicházejících parlamentních voleb roku 2023.

6 SHRNUÍ, DISKUSE A DOPORUČENÍ

Na základě poznatků uvedených v předchozích kapitolách bude provedeno shrnutí, diskuse a návrh doporučení. Zásadním výstupem práce je, že nejlepším a nejefektivnějším krokem, který může politická reprezentace učinit, je investice do vzdělání, kdy by měl být brán zřetel hlavně na mladé lidi (například viz – Gregor, Vejvodová, 2018; Pisklová, 2023; Klíma, 2024, JSNS.cz, 2023a). V rámci obou zemí je v oblasti vzdělávání potřeba reforma školských osnov, jelikož existující školské systémy žáky příliš nevedou ke kritickému myšlení. V ČR o potřebě úpravy učebních plánů základních a středních škol informoval již v roce 2016 Audit národní bezpečnosti a rovněž Akční plán k národní strategii pro členění hybridnímu působení. Nicméně v rámci českých základních a středních škol, je mediálnímu vzdělávání věnováno málo času z důvodu malé podpory státu, nejistoty vyučujících z hlediska důležitosti této problematiky a velkého objemu látky, která se vyučuje v rámci školních vzdělávacích programů (na základě toho na mediální vzdělávání jako průřezové téma nezbyvá tolik času). Z důvodu byrokratické státní správy je reforma školských osnov během na dlouhou trať. Navíc chybějící politická vůle je dalším zásadním problémem. Rovněž v SR je potřebná reforma školského systému, jelikož je potřeba vést mládež v tomto směru již od útlého věku z hlediska lepšího formování studentů. Problém je také školní systém, který fungoval již v dřívějších režimech a žáky k tomuto vzdělávání nevede.

V rámci této problematiky autoři Gregor a Vejvodová (2018) hovoří o tom, že velmi silným nástrojem, efektivním pro členění dezinformací, je silná a uvědomělá společnost. Jako příklad dobré praxe je uváděno Finsko. ČR i SR se s tímto faktem ztotožňují. V obou zemích funguje značné množství organizací a projektů, které v boji s dezinformacemi odvádí dobrou práci. V ČR těchto iniciativ funguje hned několik (spolek Zvol si info atd.). To, že má ČR ve společnosti spousty jedinců a skupin, kteří se zajímají a zapojují, patří mezi její silné stránky. Proto i v ČR fungují mimovládní organizace, které mají velký podíl na zlepšující se situaci v rámci této problematiky. Mezi další silné stránky ČR, které napomáhají v boji proti dezinformacím, je rovněž tradice ve čtení českého obyvatelstva, kdy lidé jsou zvyklí číst (i když dnes tuto skutečnost narušují rychlá média). V SR rovněž funguje spousta mimovládních organizací a iniciativ (Globsec atd.). Tedy i v rámci SR mají velký podíl na boji proti dezinformacím mimovládní organizace, tedy skupiny, které se dobrovolně zapojují.

Potřebu bojovat s dezinformacemi si uvědomují i orgány států, a proto i na této úrovni probíhají snahy o řešení této problematiky. Autoři Gregor a Vejvodová (2018) uvádí, že v oblasti boje proti dezinformacím nelze spoléhat pouze na stát. Ovšem stát by měl být pomocníkem v rámci

řešení této problematiky. Těžko lze zvyšovat odolnost společnosti vůči dezinformacím, pokud například lidé nemají důvěru ve stát (nevěří demokratickým politikům, státním institucím apod.) Příkladem snah o řešení této problematiky, ze strany státu, jsou například vzniklá centra v rámci státní správy, která řeší problematiku hybridních hroze. Dále také zpracované dokumenty, které řeší problematiku hybridního působení a dezinformací. V ČR rovněž vzniklo CHH, dále také oddělení strategické komunikace na několika resortech, post vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací a současný vznik funkce koordinátora pro strategickou komunikaci, což svědčí o tom, že úsilí ze strany státu čelit dezinformačnímu působení, probíhá. Také v SR vzniklo odborné pracoviště CBHH, které má důležitou roli v boji proti dezinformacím. Spustilo webovou stránku hybridnehrozby.sk, kde jsou veřejnosti poskytovány informace ohledně problematiky dezinformací. Rovněž vznikly útvary pro strategickou komunikaci v rámci více resortů, díky navýšení kapacit státních institucí, i když stejně jako v ČR nejsou zapojeny všechny resorty. O tom, SR usiluje o řešení problematiky dezinformací rovněž svědčí také uskutečnění národní simulace krizových scénářů, čímž byl učiněn praktický krok na základě, kterého mohly být identifikovány slabé a silné stránky vládních kapacit.

Problémem u obou zemí je koordinace strategické komunikace. V rámci SR byl však učiněn velmi důležitý krok, kterým je přijetí Koncepce strategické komunikace. Nicméně v rámci SR je nadále znemožněno fungování mechanismu národní koordinace strategické komunikace, který Koncepce strategické komunikace navrhuje, jelikož nadále chybí. Bez koordinovaného národního mechanismu nemůže fungovat ani národní koordinace strategické komunikace. Pomoci by tak mohla také změna kompetenčního zákona, kdy by byl určen subjekt zodpovědný za koordinaci boje s problematikou dezinformací. Aktualitou je, že by měly být vyřazeny mimovládní organizace ze spolupráce na strategické komunikaci SR z důvodu politizace v rámci odborů strategické komunikace na některých resortech. Otázkou však je, zda to není krokem zpět. V ČR chybí koncept, který by určoval způsob, jak vést strategickou komunikaci a dezinformacím odolávat. Od června tohoto roku však v ČR existuje funkce koordinátora strategické komunikace, která by měla v boji proti dezinformacím pomoci. Výhodou nově vytvořené funkce koordinátora strategické komunikace je její nadresortní fungování (nefunguje pod žádným z ministerstev), kdy by nemělo docházet k odmítavému postoji ostatních ministerstev z hlediska povinnosti poslouchat toto ministerstvo (v rámci, něhož je funkce koordinátora strategické komunikace zřízena). Nicméně byrokratický systém fungující v ČR

znesnadňuje výkon této funkce. Z hlediska národní strategické komunikace je problémem i ten, že někteří politici odmítají její budování s ohledem na náklady.

Autoři Gregor a Vejvodová (2018) v rámci této problematiky dále uvádí, že je potřeba pro boj s dezinformacemi aktualizovat zákony, jelikož neexistuje právní definice dezinformací. Absence této legislativy se jeví jako velká překážka v boji proti dezinformacím. V ČR ani SR taková legislativa neexistuje i přes snahy obou zemí. U obou zemí je neexistence této legislativy důsledkem obav z omezování svobody slova. V ČR byl již Návrh zákona o omezení šíření obsahu ohrožujícího národní bezpečnost online, v procesu. Zatím však žádná legislativa nevznikla. Tento zákon byl užit k útoku na vládu, že se jedná o cenzuru a omezování svobody slova. Zákon měl však svobodu slova naopak chránit, pokud by byly správně naformulované podmínky. V rámci SR se o vzniku zákona rovněž jednalo. Zákon však nebyl schválen ze stejných důvodů jako v ČR, tedy z obavy, aby nedocházelo k omezování svobody slova díky jeho vágnosti a nejednoznačnosti. Někteří politici hovoří, že již existující legislativa stačí. K dezinformacím však ale dochází, protože ne každá dezinformace musí porušovat současný zákon (nejedná se například o poplašnou zprávu). Z tohoto hlediska by měla být legislativa řešící dezinformace vytvořena.

Boj proti dezinformacím zcela jistě vyžaduje vynaložení finančních prostředků. Na úrovni EU jsou uvedeny náklady za roky 2015-2020. Náklady EU od roku 2021 po současnost nebyly kompletně dohledány. Velmi často jsou náklady na dezinformace součástí většího balíku finančních prostředků a není možné určit konkrétní částku. Nicméně EU od roku 2015 do roku 2020 vynaložila na boj s dezinformacemi téměř 50 mil. eur. V rámci rozpočtu ČR konkrétní částky plynoucí na problematiku dezinformací uvedeny nejsou. Náklady jsou však minimální, ČR nemá na tuto problematiku v rozpočtu vyhrazené prostředky. Ani v rámci SR nebyly dohledány v rámci rozpočtu SR konkrétní částky plynoucí na problematiku dezinformací.

Doporučení

Z provedeného výzkumu této práce je zřejmé, že pokud bude společnost v rámci mediální gramotnosti dostatečně vzdělaná, dezinformace nebudou mít takový prostor a nebudou tak velkým rizikem, protože společnost bude proti dezinformačnímu působení odolnější. V rámci boje proti dezinformacím se vzdělávání v této oblasti jeví jako jeden z nejúčinnějších nástrojů. Proto by mělo být v rámci obou států mediální vzdělávání a zvyšování kritického myšlení plně implementováno do školských systémů obou států. Dalším doporučením je vyhrazení prostředků státního rozpočtu pro boj s dezinformacemi. S vyhrazenými prostředky by se mohlo

investovat do všech klíčových oblastí, které v boji proti dezinformacím pomáhají. Zejména pak právě do školství, které se jeví jako jeden z nejvíce efektivních nástrojů proti šíření dezinformačního působení. Třetím doporučením je vytvoření zákona pro regulaci dezinformací v ČR i SR. Pojem dezinformace není v ČR ani SR právně definován. Současná legislativa nedostačuje, jelikož k šíření dezinformací dochází stále i bez toho, aby již existující legislativa byla porušena. Pokud bude tento zákon vhodně formulován, nemělo by rovněž docházet k obavám z omezování svobody slova. Právě existence takového zákona a z něj plynoucí tresty by mohlo mít potenciál zabránit šíření dezinformací.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat boj České republiky a Slovenské republiky s dezinformacemi. Práce se věnovala typům a technikám dezinformací a možnostem obrany proti nim. Poté byly zkoumány možnosti boje proti dezinformacím veřejné správy v České republice a Slovenské republice.

Práce byla rozdělena do dvou částí, kdy první se věnovala teoretické základně daného tématu a druhou částí byl výzkum, který byl proveden v prostředí České republiky a Slovenské republiky.

V první části práce, která se zabývala teoretickými poznatky, byly vysvětleny pojmy veřejná správa, veřejná služba, bezpečnost a dezinformace. Následně, po vysvětlení těchto klíčových pojmů, se práce zabývala technikami a typy dezinformací a možnostmi obrany proti nim. Poté se práce zaměřila na prostředí veřejné správy v České republice a Slovenské republice, ve kterém byl poté proveden výzkum, který se zaměřil na boj České republiky a Slovenské republiky proti dezinformacím. Výzkum byl proveden za pomoci metod analýzy, syntézy, rešerše zdrojů a polostrukturovaného rozhovoru. Tento rozhovor byl uskutečněn s odborníkem pro danou problematiku v rámci České republiky. Tímto odborníkem byl bývalý vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací, Michal Klíma. Následně byly na zjištění výzkumu vyhodnoceny a okomentovány. Nakonec, na základě zjištění, byla navržena doporučení, která by měla vést ke zlepšení v rámci zkoumané problematiky. Prvním doporučením bylo plně implementovat mediální vzdělávání do školních osnov v případě České republiky i Slovenské republiky. Pokud totiž bude společnost vzdělaná a orientovaná v rámci této problematiky, dezinformace nebudou mít takové negativní dopady na společnost a omezí se prostor pro jejich šíření. Dalším doporučením bylo vyhrazení finančních prostředků v rámci rozpočtu obou států. S vyhrazenými finančními prostředky pro řešení této problematiky by pak byla možnost investovat do klíčových oblastí pomáhající v boji proti dezinformacím. Třetím doporučením bylo vytvoření zákona pro boj s dezinformacemi. Současná legislativa není dostačující pro zamezení jejich šíření. Vytvoření tohoto zákona a z něj plynoucí tresty by mělo šíření dezinformací omezit.

POUŽITÁ LITERATURA

ADAMEC, V., ŘEHÁK, D., ČERNÁ, L., 2012. *Základy organizace a řízení bezpečnosti v České republice*. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 128 s. ISBN 978-80-7385-123-1.

Advokátní deník, 2023. *Zákon o dezinformacích posuzují experti, ministerstvo pak zváží jeho předložení* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/03/21/zakon-o-dezinformacich-posuzuji-experti-ministerstvo-pak-zvazi-jeho-predlozeni/>

Aktuality.sk, 2024. *Úrad vlády: Strategická komunikácia Slovenska by mala byť po novom výlučne v rukách štátu* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/a9XWiDY/urad-vlady-strategicka-komunikacia-slovenska-by-mala-byt-po-novom-vylucne-v-rukach-statu/>

BARTONÍČEK, R., 2023. *Zákon proti dezinformacím zřejmě nevznikne. Stačí bojovat pravdou, miní Benda z ODS* [online]. Aktuálně.cz [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zakon-proti-dezinformacim/r~739a7c12c71611ed8b4e0cc47ab5f122/>

Bez faulu.net, b. r. (a). *Slaměný panák* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/utok/slameny-panak/>

Bez faulu.net, b. r. (b). *Ad hominem* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/utok/ad-hominem/>

Bezpečnostní rada státu, 2021. *Usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 19. října 2021 č. 41* [online]. Vláda ČR [cit. 2024-06-14]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/brs/pracovni-vybory/hybridni-hrozby/usn-41-21.pdf>

BRODNIČKOVÁ, K., 2023. *Vnitro rozjede velkou vládní plakátovou kampaň za 40 milionů. Potrvá celý rok až do voleb* [online]. Novinky.cz [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-vnitro-rozjede-velkou-vladni-plakatovou-kampan-za-40-milionu-potrva-cely-rok-az-do-voleb-40444362>

CABADA, L., WAISOVÁ, Š., 2018. *Bezpečnostní, zahraniční a evropská politika Visegrádské skupiny*. Praha: Togga, 309 s. ISBN 978-80-7476-139-3.

- CAKL, O., 2020. *Trolling, zbraň proti dialogu* [online]. Transparency International [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/trolling-zbran-proti-dialogu/>
- Centrum boja proti hybridným hrozbám, 2023. *Hĺbková analýza zraniteľností vybraných orgánov štátnej správy voči hybridným hrozbám* [online]. Hybridné hrozby na Slovensku [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=na-slovensku-sa-uskutocnila-prva-narodna-simulacia-hybridneho-posobenia>
- Česko v datech, 2022. *Dezinformace. České dezinformační weby loni publikovaly téměř 200 tisíc článků. Češi si však v jejich rozpoznávání stále dostatečně nevěří* [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/176-dezinformace/>
- ČT24, 2022. *Vnitro chce omezit dezinformace. Připravilo návrh zákona* [online]. [cit. 2023-11-25]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3499030-vnitro-chce-omezit-dezinformace-pripravilo-navrh-zakona>
- ČT24, 2024. *Foltýn povede strategickou komunikaci vlády. Součástí bude i obrana před dezinformacemi* [online]. [cit. 2024-06-15]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/obranu-pred-dezinformacemi-by-mel-vest-foltyn-nominaci-na-novy-post-potvrdil-radiozurnalu-349453>
- ČTK, 2023. *Klíma končí jako zmocněnec pro dezinformace, jeho agendu přebere Pojar* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2326243>
- Demagog.cz, b. r. *O nás. Co je to Demagog.cz?* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://demagog.cz/stranka/o-nas>
- Demagog.sk, b. r. *O nás* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://demagog.sk/o-nas>
- DenníkN, 2024. *Úrad vlády navrhuje zrušiť akčný plán koordinácie boja proti hybridným hrozbám* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/minuta/3816428/>
- Deepfake, b. r. *Understanding the Digital Mirage: Deepfakes vs Shallowfakes* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://deepfakenow.com/what-is-the-difference-between-a-deepfake-and-shallowfake/>
- Digitální pevnost, b. r. (a). *Bot* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.digitalnipevnost.cz/viki/bot>
- Digitální pevnost, b. r. (b). *Botnet* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.digitalnipevnost.cz/viki/botnet>

DOHNALOVÁ, A., DOUBRAVOVÁ, B., 2022. *Stát spustí oddělení pro strategickou komunikaci. Je to málo, ale pokrok, říká Presl* [online]. Aktuálně.cz [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/stat-spusti-oddeleni-pro-strategickou-komunikaci-je-to-malo/r~541ba02af7f811eca3c0ac1f6b220ee8/>

DOUBRAVOVÁ, B., DOHNALOVÁ, A., KOPECKÁ, J., ŠVEC, P., KROPÁČEK, J., 2023. *My a dezinformace* [online]. Aktuálně.cz [cit. 2024-06-13]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/dezinformace/r~c8dd8d90f88f11eda873ac1f6b220ee8/>

EEAS, 2015. *Action plan on strategic communication* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/action_plan_on_strategic_communication.docx_eeas_web.pdf

European council, 2018. *European Council meeting (28 June 2018) – Conclusions* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/35936/28-euco-final-conclusions-en.pdf>

EUR-Lex, b. r. *Horizont 2020* [online]. [cit. 2024-06-09]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:horizon_2020

European commission, 2018a. *A multi-dimensional approach to disinformation. Report of the independent High level Group on fake news and online disinformation* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=50271

European commission, 2018b. *Joint communication to the European parliament, the European council, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions. Action Plan against Disinformation* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/action_plan_against_disinformation.pdf

European commission, b. r. (a). *European Digital Media Observatory (EDMO)* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-digital-media-observatory>

European commission, b. r. (b). *The Digital Services Act* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_en

European commission, b. r. (c). *CEF Telecom* [online]. [cit. 2024-06-09]. Dostupné z: <https://wayback.archive->

it.org/12090/20221222152013/https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-telecom

European union external action, 2019. *Factsheet: Rapid Alert System* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/node/59644_en

European union external action, 2021. *Questions and Answers about the East StratCom Task Force* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/eeas/questions-and-answers-about-east-stratcom-task-force_en#11248

EUROPEUM, 2021. *Co je to think tank?* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.europeum.org/articles/detail/3991/co-je-to-think-tank>

EUvsDiSinfo, 2019. *Rapid alert systém* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/ras_factsheet_march_2019_0.pdf

EUvsDiSinfo, b. r. *About our team* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://euvsdisinfo.eu/about/>

Evropská komise, b. r. (a). *Jak rozpoznat konspirační teorii?* [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/coronavirus-response/fighting-disinformation/identifying-conspiracy-theories_cs

Evropská komise, b. r. (b). *Rozšířený kodex zásad boje proti dezinformacím* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/protecting-democracy/strengthened-eu-code-practice-disinformation_cs#chronologie-opat%C5%99en%C3%AD-eu-proti-dezinformac%C3%ADm

Evropská komise, 2016. *Bezpečnost: EU vyhláší boj hybridním hrozbám* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_16_1227

Evropská komise, 2018. *Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. Boj proti dezinformacím na internetu: evropský přístup* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52018DC0236>

Evropská komise, 2020a. *Společné sdělení Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. Boj proti dezinformacím o COVID-19 – pravda a mýty* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020JC0008>

Evropská komise, 2020b. *The European Digital Media Observatory project kicks off* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/node/914>

Evropská komise, 2020c. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. O evropském akčním plánu pro demokracii* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2020%3A790%3AFIN&%3Bqid=1607079662423#footnote8>

Evropská rada a Rada Evropské unie, 2024. *Akt o digitálních službách* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/digital-services-act/>

Evropský účetní dvůr, 2021. *Zvláštní zpráva. Dezinformace s dopadem na EU: tento problém se řeší, ale vyřešen není* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr21_09/sr_disinformation_cs.pdf

FAJNOR, J., 2021. *Vláda schválila Národní strategii pro čelení hybridnímu působení* [online]. Ministerstvo obrany české republiky [cit. 2024-06-14]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vlada-schvalila-narodni-strategii-pro-celeni-hybridnimu-pusobeni-227120/>

FUJÁČEK, J., 2022. *Vypínání webů a stáhání autorů. Vláda chystá akční plán proti dezinformacím* [online]. Echo24.cz [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/H38eq/zpravy-domaci-vlada-dezinformace-cenzura-strategie-legislativa-vlada-vypinani-webu-vnitro-rakusan-klima-zmocnenec>

GLOBSEC, b. r. *O nás* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.globsec.org/sk/who-we-are/about-us>

GREGOR, M., VEJVODOVÁ, P., 2018. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. Brno: CPress, 142 s. ISBN 978-80-264-1805-4.

HAVLÍK, M., 2022. *Aktuální přístupy České republiky, EU a NATO k hybridním hrozbám* [online]. Vojenské rozhledy [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-a-obranna-politika/aktualni-pristupy-hybridni-hrozby#_ftn11

HAVLÍK, M., 2023. *Deepfake jako pokročilá manipulativní technika k šíření propagandy* [online]. Vojenské rozhledy [cit. 2024-04-11]. Dostupné z:

https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-a-obranna-politika/deepfake-manipulativni-technika#_ftn2

HENDRYCH, D., 2014. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 242 s. ISBN 978-80-7478-561-0

Hoax.cz, b. r. *Hoax* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://hoax.cz/hoax/>

HRDLIČKA, J, 2024. *Pavel natřel vládu za chabý boj s dezinformacemi. „Zabýváme se tím pečlivě,“ zní z kabinetu* [online]. Echo24.cz [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/HfZHj/zpravy-domov-pavel-natrel-vlada-dezinformace-peclive-kabinet>

Hybridné hrozby na slovensku, b. r. (a). *Národné dokumenty* [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://www.hybridnehrozby.sk/2237/dokumenty/>

Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (b). *Centrum boja proti hybridným hrozbám: úlohy a úspechy* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.hybridnehrozby.sk/2205/zakladne-informacie/>

Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (c). *Národný projekt Zvýšenie odolnosti Slovenska voči hybridným hrozbám pomocou posilnenia kapacít verejnej správy – základné informácie* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.hybridnehrozby.sk/narodny-projekt/>

Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (d). *O strategickej komunikácii* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.hybridnehrozby.sk/o-strategickej-komunikacii/>

Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (e). *Vzdelávanie zamestnancov verejnej správy v oblasti hybridných hrozieb* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.hybridnehrozby.sk/2800/vzdelavanie-zamestnancov-verejnej-spravy-v-oblasti-hybridnych-hrozieb/>

Hybridné hrozby na Slovensku, b. r. (f). *Polícia a rezort vnútra štartujú masívnu kampaň proti dezinformáciám* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.hybridnehrozby.sk/2847/polica-jny-zbor-a-ministerstvo-vnutra-startuju-masivnu-kampan-proti-dezinformaciam/>

Hybridné hrozby na Slovensku, 2018. *Koncepcia pre boj Slovenskej republiky proti hybridným hrozbám* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.hybridnehrozby.sk/wp-content/uploads/2023/09/Koncepcia-pre-boj-Slovenskej-republiky-proti-hybridnym-hrozbam-2.pdf>

iDNES.cz, 2022. *Stát má plán boje s dezinformátory. Potřeba je nejmíň 150 milionů, míní experti, 2022* [online]. [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/cesko-dezinformace-michal-klima-ministerstvo-vnitra.A221227_184828_domaci_erb

iDNES.cz, 2023a. *Vláda nezvládá boj s dezinformacemi. Blokovat weby nestačí, míní Čeští* [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/dezinformace-boj-vlada-absence-strategicke-komunikace-odbornici-sbirka.A230915_083228_domaci_vank

iDNES.cz, 2023b. *Česko komunikuje. Vládní kampaň za 21 milionů bude šířit staré zprávy* [online]. [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vlada-komunikacni-kampan-cesko-informuje-medialni-prostor-miliony-korun.A230619_125335_domaci_vank

iDNES.cz, 2023c. *Vnitro spustí obří reklamní kampaň. Za 42 milionů předvede kroky vlády* [online]. [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ministertsvo-vnitro-plakaty-kampan-rakusan-vlada-omnimedia.A230921_113908_domaci_svm

ILINČEV, O., b. r. *6 druhů social proof a síla stáda* [online]. Ilinčev [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.ilincev.com/social-proof>

Infosecurity.sk, b. r. *Portál infosecurity.sk* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://infosecurity.sk/o-stranke/>

iROZHLAS, 2023. *Právně definovat dezinformaci je nemožné. Platí ‚když ji vidím, tak ji poznám‘, říká redaktor Koubský* [online]. [cit. 2023-11-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dezinformace-novy-zakon-koubsky_2303242250_krp

JSNS.cz, 2023a. *Boj proti konspiračním přesvědčením: nejúčinnějším lékem je prevence* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/o-jsns/aktuality-a-media/aktuality/1491728-boj-proti-konspiracnim-presvedcenim-nejucinnejsim-lekem-je-prevence>

JSNS.cz, 2023b. *Stav mediálního vzdělávání na základních a středních školách* [online]. [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/projekty/medialni-vzdelavani/vyzkumy/stav_mv_2023.pdf

JSNS.cz, b. r. *Trollím, tedy jsem* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/materialy/vyukove-plakaty/opravdu/opravdu7>

- KADEČKA, S., RIGEL, F., 2009. *Výkon státní správy – kompetence, odpovědnost* [online]. [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwih7cSl3PiBAxXbhf0HHcLVBxMQFnoECBcQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fodk2%2Fsoubor%2Fvykon-statni-spravy-kompetence-pdf.aspx&usg=AOvVaw0UOkmE7TWE1bjDm2NCOGDV&opi=89978449>
- KAFKA, M., KOLÁŘ, P., LACINA, K., MATES, P., STARÝ, M., SVOBODA, K., 2009. *Vzorový program pro vzdělávání tajemníků obcí s rozšířenou působností* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2023-10-26]. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiGnfCawJOCaXUMhP0HHbxZCQ8QFnoECBcQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fodk2%2Fsoubor%2Fvz-tajemnici-vzdelavani-pdf.aspx&usg=AOvVaw26bg-ZiN6Acn9bEdLDeeSx&opi=89978449>
- KASÍK, P., 2018. *Whataboutism* [online]. Databáze excerpčního materiálu Neomat [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.neologismy.cz/heslo/whataboutism/329965>
- KJELLEN, M., WONG, C., 2023. *The United Nations World Water Development Report 2023 - Partnerships and Cooperation for Water*. UNESCO. ISBN 978-92-3-100576-3.
- KLANICOVÁ, K., b. r. *Veřejná správa je službou veřejnosti* [online]. Moderní obec [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://moderniobec.cz/verejna-sprava-je-sluzbou-verejnosti/>
- Klíma, M., 2024. Osobní rozhovor. 12. 6. 2024.
- Konšpiratori.sk, b. r. *Ochráňte svoju značku pred spojením so sporným obsahom* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://konspiratori.sk/>
- KOPECKÝ, K., 2024. *Negativní dopady generativní umělé inteligence budou vidět stále více* [online]. E-bezpečí [cit. 2024-05-06]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/57-rizikove-jevy/3802-negativni-dopady-generativni-umele-inteligence-budou-videt-stale-vice>
- KOPECKÝ, K., 2019. *Deep fake - stručný úvod do problematiky* [online]. E-bezpečí [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1417>
- KOPECKÝ, M., 2023a. *Správní právo: obecná část*. 3. vydání. Beckovy právnické učebnice. V Praze: C.H. Beck, 588 s. ISBN 978-80-7400-919-8.

- KOPECKÝ, J., 2023b. *Zmocněnec pro média a boj s dezinformacemi Klíma končí ve funkci* [online]. iDNES [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/michal-klima-zmocnenec-pro-media-a-dezinformace-konci.A230215_125431_domaci_tbr
- KOUTNÍK, O., 2023. *Premiér zesílí boj s dezinformacemi. Povolal experta z Brna* [online]. Seznam zprávy [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-premier-zesili-boj-s-dezinformacemi-povolal-experta-z-brna-238169>
- KUČEROVÁ, H., 2003. *Dezinformace. KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR [cit. 2024-06-13]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000095&local_base=KTD
- LOCHMANNOVÁ, A., 2020. *Veřejná správa: základy veřejné správy*. Aktualizované 2. vydání. Prostějov: Computer Media, 116 s. ISBN 978-80-7402-417-7.
- Manipulátoři, b. r. *Vydavatel a transparentní financování* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/finacovani/>
- Masarykova univerzita, b. r. *Metodologie II* [online]. [cit. 2024-06-15]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1451/jaro2013/np2019/um/srovnani_kvant-kval.pdf
- MATES, P., STARÝ, M., 2009. *Základy správního práva: obecná část*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 142 s. ISBN 978-80-7408-019-7
- MediaGuru, 2022. *Google spouští kampaň proti dezinformacím, využívá prebunking* [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2022/09/google-spousti-kampan-proti-dezinformacim-vyuziva-prebunking/>
- MediaGuru, 2023. *Mediální vzdělávání je účinnou zbraní proti dezinformacím* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2023/12/medialni-vzdelavani-je-ucinnou-zbrani-proti-dezinformacim/>
- MILO, D., 2018. *Mapovanie zraniteľnosti Slovenskej republiky v oblasti hybridných hrozieb* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.globsec.org/sites/default/files/2018-08/Zranitelnost-SR-v-oblasti-hybridnych-hrozieb-web.pdf>
- Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky, 2022. *Vicepremiérka Remišová: Nenávisť na sociálnych sieťach rozkladá demokratickú spoločnosť – nový zákon zavedie pravidlá pre platformy, ktoré takto zarábajú milióny eur* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://mirri.gov.sk/aktuality/digitalna-agenda/vicepremierka-remisova->

nenavist-na-socialnych-sietach-rozklada-demokraticku-spolocnost-novy-zakon-zavedie-pravidla-pre-platformy-ktore-takto-zarabaju-miliony-eur/

Ministerstvo obrany České republiky, 2021a. *Akční plán k Národní strategii pro čelení hybridnímu působení* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/app_2022.pdf

Ministerstvo obrany České republiky, 2021b. *Národní strategie pro čelení hybridnímu působení* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/assets/informacni-servis/zpravodajstvi/narodni-strategie-pro-celeni-hybridnimu-pusobeni.pdf>

Ministerstvo obrany České republiky, 2023. *The Digital Services Act Ensuring a safe and accountable online environment* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Bezpecnostni_strategie_Ceske_republiky_2023.pdf

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2022. *Akčný plán koordinácie boja proti hybridným hrozbám 2022–2024* [online]. Hybridné hrozby na Slovensku [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.hybridnehrozby.sk/wp-content/uploads/2023/09/APHH-2022.pdf>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2023. *Podmínky výkonu služby stanovené zákonem o státní službě* [online]. [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Podminky_vykonu_sluzby.pdf

Ministerstvo vnitra České republiky, b. r. (a). *Definice dezinformací a propagandy* [online]. [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky, b. r. (b). *Trestněprávní úprava* [online]. [cit. 2023-11-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/dezinformacni-kampane-trestnepravni-uprava-trestnepravni-uprava.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky, b. r. (c). *Posílení evropského Kodexu zásad boje proti dezinformacím* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/posileni-evropskeho-kodexu-zasad-boje-proti-dezinformacim.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky, b. r. (d). *Audit národní bezpečnosti* [online]. Centrum proti hybridním hrozbám [cit. 2024-06-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/audit-narodni-bezpecnosti.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. *Audit národní bezpečnosti* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/soubor/audit-narodni-bezpecnosti.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky, 2018. *Analýza vybraných prostorových aspektů veřejné správy a zlepšení dostupnosti jejich služeb* [online]. [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjC-pmhztyCAxVIVEUKHdpnDUcQFnoECBMQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fanaliza-vybranych-prostorovych-aspektu-verejne-spravy-a-zlepseni-dostupnosti-jejich-sluzeb.aspx&usg=AOvVaw1_jOHxbcd0G8IW2wn8IZi-&opi=89978449

Ministerstvo vnitra České republiky, 2022a. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně* [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/soubor/analiza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky, 2022b. *Znění aktuální podoby návrhu zákona o omezení šíření obsahu ohrožujícího národní bezpečnost online* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/mv-127463-7-obp-2022.aspx>

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2023a. *Všetko o téme hybridných hrozieb nájdete na novej webovej stránke hybridnehrozby.sk* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=vsetko-o-teme-hybridnych-hrozieb-najdete-na-novej-webovej-stranke-hybridnehrozby-sk>

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2023b. *Na Slovensku sa uskutočnila prvá národná simulácia hybridného pôsobenia* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=na-slovensku-sa-uskutocnila-prva-narodna-simulacia-hybridneho-posobenia>

Ministerstvo vnitra České republiky, 2024. *Odpověď na žádost o informace podle z. 106/1999 Sb* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.mvcr.cz/soubor/mv-23073-2-obp-2024.aspx&ved=2ahUKEwiRw6HoituGAXvif0HHW0rBukQFnoECBMQAQ&usg=AOvVaw0dwQkc_J6bVI74idAzrSZK

Národný bezpečnostný úrad, 2021a. *Kľúčové dokumenty* [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://www.nbu.gov.sk/klucove-dokumenty/>

- Národný bezpečnostný úrad, 2021b. *Bezpečnostná stratégia slovenskej republiky* [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://www.nbu.gov.sk/data/att/1124.pdf>
- Nejvyšší kontrolní úřad České republiky, 2020. *EU report 2020. Zpráva o finančním řízení prostředků Evropské unie v ČR* [online]. [cit. 2024-06-09]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/eu-report/eu-report-2020-cz.pdf>
- NEUMANNOVÁ, Š., 2017. *Dezinformace* [online]. [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dezinformace>
- NIKOLOPOULA, K, 2023. *What Is Straw Man Fallacy? | Definition & Examples*. Scribbr [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.scribbr.com/fallacies/straw-man-fallacy/>
- NOVOTNÝ, V., KLÍMA, K., KRÁLIKOVÁ, K., DUDOR, L., 2017. *Veřejná správa v zemích Visegrádské čtyřky: (Česká republika, Maďarsko, Polská republika, Slovenská republika)*. Teoretik. Praha: Leges, 189 s. ISBN 978-80-7502-215-8
- NOVÁKOVÁ, T., 2024. *Co je rešerše* [online]. Ústřední knihovna ČVUT [cit. 2024-06-15]. Dostupné z: <https://knihovna.cvut.cz/seminare-a-vyuka/jak-psat/co-je-reserse>
- NUTIL, P., 2020. *Jak neztratit rozum v nerozumné době: o falešných představách, iluzích a předsudcích*. Praha: Grada, 192 s. ISBN 978-80-271-1796-3.
- O2 Chytrá škola, b. r. *Co jsou dezinformace a proč vůbec vznikají* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://o2chytraskola.cz/clanky/medialni-gramotnost/fake-news-deepfake-a-hoaxy/co-jsou-fake-news-a-proc-vubec-vznikaji>
- ONÁČILLA, J., 2023. *Právna úprava pre boj s dezinformáciami* [online]. Právne noviny [cit. 2024-06-13]. Dostupné z: <https://www.pravnenoviny.sk/pravna-uprava-pre-boj-s-dezinformaciami>
- PAMMENT, J., 2021a. *RESIST: příručka pro boj s dezinformacemi* [online]. Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/ke-stazeni-resist-prirucka-pro-boj-s-dezinformacemi.aspx>
- PAMMENT, J., 2021b. *RESIST 2 Counter Disinformation Toolkit. Government Communication Service* [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://gcs.civilservice.gov.uk/wp-content/uploads/2021/11/RESIST-2-counter-disinformation-toolkit.pdf>

PERKNEROVÁ, K., 2023. *Žádný akční plán proti dezinformacím nepotřebujeme, řekl premiér Fiala* [online]. Deník.cz [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/petr-fiala-debata-akcni-plan-proti-dezinformacim.html

PISKLOVÁ, M., 2023. *Metodika vzdelávania slovenskej mládeže ako súčasť komplexného boja SR proti dezinformáciám* [online]. SFPA.sk [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2021/08/metodika_vzdelavania_web_2s-2.pdf

Polícia Slovenskej republiky, 2023. *Policajný zbor a ministerstvo vnútra štartujú masívnu kampaň proti dezinformáciám: zapojte sa do nej aj vy!* [online]. Facebook [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/policiaslovakia/posts/pfbid02fNQsEdrQHx6txaVjnGYJbTnj1EXqpnk17RG3VgsbGWYSbaZXjGHsDNDbaZs6Xi84l>

POMAHAČ, R. a kol., 2013. *Veřejná správa*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, s. 335. ISBN 978-80-7400-447-6.

PRŔČKA, M., ŠPAK, M., 2023. *Ministerka presunula peniaze určené na boj proti dezinformáciám na opravu strechy. Odborníci majú obavy* [online]. Tvnoviny.sk [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/869620-ministerka-presunula-peniaze-urcene-na-boj-proti-dezinformaciam-na-opravu-strechy-odbornici-maju-obavy>

Rada pre mediálne služby, b. r. *Platforma Mediálna gramotnosť+* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://rpms.sk/platforma-medialna-gramotnost>

Rada pre vysielanie a retransmisiiu, b. r. *EduMediaTest* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.rvr.sk/medialna-gramotnost->

Seznam Zprávy, 2023. *Klíma končí jako zmocněnec pro dezinformace. Vláda jeho pozici ruší* [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-klima-konci-jako-zmocnenec-pro-dezinformace-vlada-jeho-pozici-rusi-225770>

SKALICKÝ, M., 2024. *Analytička: Třetina Čechů je zranitelná vůči dezinformacím. Na boj nejsou lidi ani peníze* [online]. iROZHLAS [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/analyticka-tretina-cechu-je-zranitelna-vuci-dezinformacim-na-boj-nejsou-lidi-ani_2402120600_nel

Slovensko.sk., 2023. *Výkon práce vo verejnom záujme* [online]. [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: https://www.slovensko.sk/sk/zivotne-situacie/zivotna-situacia/_vykon-prace-vo-verejnom-zaujme

- Slov-Lex, b. r. *LP/2021/720 Akčný plán koordinácie boja proti hybridným hrozbám na roky 2022 až 2024 - Predkladacia správa* [online]. [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: https://www.slovlex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletset&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&_processDetail_WAR_portletset_fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4688403&_processDetail_WAR_portletset_file=predkladacia-spra%CC%81va.docx&_processDetail_WAR_portletset_action=getFile
- SME Domov, 2024. *Vláda plánuje mimovládkam odobrať možnosť podieľať sa na strategickej komunikácii štátu* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/23279611/vlada-planuje-mimovladkam-odobrat-moznost-podielat-sa-na-strategickej-komunikacii-statu.html>
- SALOMÃO, A., 2023. *Polostrukturované rozhovory v kvalitatívnom výskumu* [online]. Mind the GRAPH [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://mindthegraph.com/blog/cs/polostrukturovane-rozhovory-v-kvalitativni-vyzkumu/>
- STRUHÁRIK, F., 2023. *MediaBrífiing: Remišová chce riešiť dezinformácie a anonymné diskusie, no jej zákon je pohroma* [online]. DenníkN [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/3298146/mediabriefing-remisova-chce-riesit-dezinformacie-a-anonymne-diskusie-no-jej-zakon-je-pohroma/>
- STUHLÍKOVÁ, L., 2023. *Lidé některým nesmyslům uvěřili, kampaň už to nezmění, říká Fialův poradce* [online]. Seznam zprávy [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-lide-nekterym-nesmyslum-uverili-kampan-uz-to-nezmeni-rika-fialuv-poradce-241955>
- ŠABACKÝ, V., 2016. *Zvyšte konverznost webu díky „social proof“* [online]. Mioweb [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.mioweb.cz/2016/10/zvyste-konverznost-webu-diky-social-proof/>
- ŠÍŠKA, M., 2023. *Strategická komunikace státu jako účinná obrana proti hybridnímu působení* [online]. CZDEFENCE [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.czdefence.cz/clanek/strategicka-komunikace-statu-jako-ucinna-obrana-proti-hybridnimu-pusobeni>
- TÁBORSKÝ, J., 2020. *V síti (dez)informací: proč věříme alternativním faktům*. Praha: Grada Publishing, 224 s. ISBN 978-80-271-2014-7.

- Úrad vlády Slovenskej republiky, 2017. *Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=D6F1410F8C3446E698CEA856C176EA5B-4718CBAD137E72C488E85502E8E84E2E>
- Úrad vlády České republiky, 2022. *Akční plán pro čelení dezinformacím* [online]. iROZHLAS [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/sites/default/files/uploader_unmanaged/ap_dezinfo_230116-183115_cib.pdf
- Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023a. *Koncepcia strategickkej komunikácie Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://www.vlada.gov.sk/share/uvsr/koncepcia_strategickej%20komunikacie_sr.pdf?csrt=1109666308063857845
- Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023b. *Vláda prijala Koncepciu strategickkej komunikácie Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.gov.sk/vlada-prijala-koncepciu-strategickej-komunikacie-slovenskej-republiky/>
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>
- Ústavní zákon č. 460/1992 Sb. Ústava Slovenskej republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-460?text=st%C3%A1tn%C3%AD%20spr%C3%A1va>
- VAŠÍČKOVÁ, K., 2023. *PRŮZKUM: Vláda podle většiny Čechů nedostatečně bojuje s dezinformacemi a konspiračními teoriemi, 2023* [online]. iROZHLAS [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/pruzkum-median-dezinformace-boj-z-dezinformacemi-konspiracni-teorie_2307090500_jgr
- VILČEK, I., 2023. *Slovenská ministryně dál udivuje. Peníze na boj s dezinformacemi dá raději na opravu střechy* [online]. Novinky.cz [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-slovenska-ministryne-dal-udivuje-penize-na-boj-s-dezinformacemi-da-radeji-na-opravu-strechy-40452605>
- Vláda České republiky, 2015. *Bezpečnostní strategie České republiky* [online]. [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>

Vláda České republiky, 2016. *Etický kodex Úřadu vlády ČR* [online]. [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/eticky-kodex/eticky-kodex-zamestnancu-uradu-vlady-cr-100436/>

Vláda České republiky, 2022a. *Poradce pro národní bezpečnost* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/cz/ppov/zmocnenci_vlady/poradce-pro-narodni-bezpecnost-201905/

Vláda České republiky, 2022b. *Statut vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací* [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha-c--4---Statut-vladniho-zmocnence-pro-oblast-medii-a-dezinformaci.pdf>

Vláda České republiky, 2023a. *Vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací* [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/cz/ppov/zmocnenci_vlady/vladni-zmocnenec-pro-oblast-medii-a-dezinformaci-194841/

Vláda České republiky, 2023b. *Informace týkající se vlády ČR* [online]. [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-tykajici-se-vlady-cr-202878/>

Zákon č. 500/2004 Sb. Zákon správní řád. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500#cast1>

Zákon č. 400/2009 Z. z o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné také z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2009/400/20150101.html>

Zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky. Dostupné také z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/319/>

Zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme. Dostupné také z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/552/#paragraf-3>

ZEMANOVÁ, M., 2018. *Nová DeepFake videa jsou k nerozeznání od reality* [online]. Focus [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: https://www.focus-age.cz/m-journal/aktuality/nova-deepfake-videoa-jsou-k-nerozeznani-od-reality__s288x13750.html

Zvol si info, 2020. *Trendy v hlubinách deepfake videí* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://zvolsi.info/2020/02/17/deepfake/>

Zvol si info, b. r. *Kdo jsme* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://zvolsi.info/o-nas/>

ŽABKA, J., 2023a. *Dezinformační influenceři v Česku. Nenaplněné ambice, dluhy a stále radikálnější obsah* [online]. HlídacíPes [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/dezinformacni-influenceri-v-cesku-nenaplnene-ambice-dluhy-a-stale-radikalnejsi-obsah/>

ŽABKA, J., 2023b. *Když hlavní dezinformátoři sedí v parlamentu. Slovensko doplácí na léta přehlížený problém* [online]. HlídacíPes [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/kdyz-hlavni-dezinformatori-sedi-v-parlamentu-slovensko-doplaci-na-leta-prehlizeny-problem/>

PŘÍLOHY

Příloha 1: Otázky kladené v rozhovoru	104

Příloha 1: Otázky kladené v rozhovoru

1. V ČR nefunguje národní koordinace, tedy na formální úrovni. V čem je problém, proč tomu tak není a fungují jen neformální snahy? Proč resorty nedokáží efektivně komunikovat/spolupracovat?
2. Jak by měla tato celostátní (národní) formální koordinace fungovat?
3. Proč chybí lidé ?
4. Vede si ČR z hlediska včasného varování ohledně dezinformací dobře?
5. Jaké úspěchy může ČR připsat z hlediska boje proti dezinformacím?
6. Měl vzniknout zákon pro boj s dezinformacemi, panovaly však obavy, že by docházelo k omezování svobody slova a cenzuře. Dalo by se tomu zabránit, aby zákon fungoval efektivně a k těmto problémům nedocházelo?
7. Panují také názory, že by stačila již existující legislativa (šíření poplašné zprávy), jde za pomoci této legislativy bojovat s dezinformacemi, pokud by tedy začala být v této oblasti využívána?
8. V rámci boje s dezinformacemi by pomohlo vzdělávání v oblasti mediální gramotnosti a kritického myšlení. Ve Finsku je to klíčovou záležitostí v boji s dezinformacemi a přináší v této oblasti dobré výsledky. Proč to nejde v České republice? Snahy probíhají, vyučuje se v rámci ostatních předmětů, jelikož není prostor. Bylo by možné, aby byly tyto školní osnovy změněny, přizpůsobeny?
9. Dá se bojovat s dezinformacemi a zvyšovat odolnost státu, když společnost nemá velkou důvěru v politiky?
10. Má ČR nějakou výhodu, silnou stránku, která by ji pomohla v boji proti dezinformacím, kdyby byla využita?
11. Mohla by ČR využít nějaký nástroj pro regulaci šířících se dezinformací na sociálních sítích?
12. Co je v boji proti dezinformacím nejúčinnější?
13. Které techniky a typy dezinformací se v ČR nejvíce šíří a jsou nejnebezpečnější?
14. Kolik ČR vynaložila peněz na boj s dezinformacemi?
15. Jaká oblast v rámci boje proti dezinformacím (osvěta, vzdělávání zaměstnanců, zavádění nových opatření atd.) stojí nejvíce peněz?
16. Kam je nejefektivnější, v boji proti dezinformacím, investovat?